

MAJANDUSAASTA ARUANNE 2019

Äriniimi	AS Harju Elekter
Põhitegevusala:	elektrijaotusseadmete ja juhtaparatuuri tootmine; metalltoodete tootmine; hulgi- ja vahenduskaubandus, valgustite ja elektritarvete jaemüük; kinnisvaraalaane tegevus; äri- ja juhtimisalaane nõustamine; valdusfirmade tegevus
Äriregistri number:	10029524
Aadress:	Paldiski mnt.31, 76606 Keila
Telefon:	+372 67 47 400
Faks:	+372 67 47 401
Elektronpost:	info.he@harjuelekter.com
Interneti kodulehekülg:	www.harjuelekter.com
Tegevjuht:	Andres Allikmäe
Audiitor:	AS PricewaterhouseCoopers
Majandusaasta algus:	1. jaanuar
Majandusaasta lõpp:	31. detsember
Majandusaasta aruandele lisatud dokumendid:	• sõltumatu vandeaudiitori aruanne • kasumi jaotamise ettepanek • täiendavad lisad

SISUKORD

NÕUKOGU ESIMEHE PÕÖRDUMINE	3
JUHATUSE ESIMEHE PÕÖRDUMINE.....	4
JUHATUSE TEGEVUSARUANNE	5
ORGANISATSIOON.....	5
AASTA 2019 – SÜNDMUSED, TUNNUSTUSED	8
KONTSERNI TEGEVUS AASTAL 2020.....	10
FINANTSKOKKUVÕTE.....	11
MAJANDUSKESKKONNA ÜLEVAADE	12
TEGEVUSTULEMUSED.....	13
TEGEVUSSEGMENDID.....	17
INVESTEERIMINE, INNOVATSIOON JA ARENDUSTEGEVUS	26
KVALITEET TOODETES JA KLIENDISUHETES.....	29
PERSONAL.....	33
KESKKONNAJUHTIMINE.....	38
AKTSIA JA AKTSIONÄRID	41
JUHTIMISPÕHIMÕTTED JA TEGEVUSARUANDE KOOSTAMISE ALUSED	44
ÜHISKONDLIK OSALUS	49
KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE	51
JUHATUSE KINNITUS KONSOLIDEERITUD MAJANDUSAASTA ARUANDELE	100
NÕUKOGU ALLKIRJAD 2019.A MAJANDUSAASTA ARUANDELE	101
SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE.....	102
KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK.....	108
TÄIENDAVAD LISAD.....	109
SUHTARVUDE VALEMID.....	109
JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDLUSE (GRI) SISUKORD.....	110

NÕUKOGU ESIMEHE PÖÖRDUMINE

Juubeliaastad Kontserni ettevõtetes on möödas. Kuigi 2020 on alanud rahutult on Kontserni eesmärk siirduda argipäeva. Tänu viimastel aastatel toimunud hoogsale laienemisele ja omandatud uutele ettevõtetele oleme oluliselt suurendanud müügitulusid, samas kui kasumlikkuses näeme veel kasvuruumi, mille loodame saavutada peamiselt parema integreerituse kaudu Kontsernis.

2019. aastal toimus Kontserni ettevõtete juhtimisstruktuuride korrastamine ning (tipp)juhtide noorendus – tegevjuhid vahetusid pea kõigis tütarettevõtetes Soomes, Rootsis ja Eestis. Detsembris 2019 teatas ASi Harju Elekter pikaaegne juhatuse esimees, et ei jätka senisel ametikohal pärast juhatuse liikme volituste lõppemist 03.05.2020. Täiustame endiselt Kontserni juhtimist ja lihtsustame selle struktuuri.

Energiasüsteemid on kiires ja põhimõttelises muutumises. Tööstus on kohe-kohe neljanda tööstusrevolutsiooni lävel. Automatiseerimisele järgneb tootmise digitaliseerimine. Ka merenduses muutub kõik üha rohkem algoritmipõhiseks, automatiseerituks. Ajalooliste energiaallikate tähtsus elektri tootmises muutub, nagu muutuvad ka elektrienergia edastamise ja jaotamise viisid. Elektri tarbimine maailmas suureneb pidevalt, samas kui elektri tootmine muutub üha detsentraliseeritumaks, tehes võrgu halduse keerulisemaks. Nende väljakutsetega toimetulemiseks on vaja tiptasemel tooteid ja lahendusi. Juba täna pakub Harju Elekter tehnoloogiat ka paljudele taastuvenergia tootmisjaamadele ning tehnilisi lahendusi päikese- ja tuuleenergia valdkonnas.

Elame muutavas maailmas, kus suurimad arengud elektrotehnikas toimuvad tänu rohepöördele. See on meile tohutu töö, aga ka suur võimalus edasiseks kasvuks. Meie edasilükkamatu kohustus on lisada toodetele rohkem automaatikat ja mõistust. Selles vallas on praegu esirinnas kontserni Soome ja Leedu ettevõtted, kuid teisedki peavad muutuma sama tugevaks. Eesmärk on suurendada tootlikkust, tõhusust ja kiirust ning parandada kvaliteeti, et saavutada Kontserni ettevõtete ja Kontserni kui terviku suurem konkurentsivõime.

Jätkame investeerimist edukatesse ettevõtetesse, kinnisvarasse ja päikeseelektrijaamadesse. Börsiettevõtte tunneme rõõmu aktsionäride arvu kasvust, mis täna ulatub juba üle 3500. On meeldiv, et meid usaldatakse ja nähakse tugeva jätkusuutliku ettevõtte ka tulevikus. Teeme omalt poolt kõik, et olla aktsionäridele kindel ja tulus investeering. Oleme ainus Tallinna börsi ettevõtte, kes on maksnud igal aastal dividende. Soovime seda traditsiooni jätkata, lähtudes dividendipoliitikast, mille järgi sõltub dividendi suurus ka tulevikus Kontserni kasumist ja investeeringuvajadusest.

Täna nõukogu nimel töötajaid, meie kliente ja partnereid nii Eestis kui ka mujal maailmas ning aktsionäre toetava suhtumise eest. Koostöö meiega tagab edu!

Endel Palla
nõukogu esimees

JUHATUSE ESIMEHE PÖÖRDUMINE

Harju Elekter kontserni tegevust 2019. aastal kirjeldavad tabavalt sõnad „muutused“ ja „ümberkujundamine“. Neist esimene annab hinnangu meie turgudele ja teine meie organisatsiooni arengule. Tõenäoliselt ootavad meid ees pikaajalised suured muutused ja areng, millest on aimu andnud ka viimased aastad elektrotehnikaäris kõikjal üle maailma. Selleks et korraldada ümber kliimamuutustest tulenevad vajadused ja kohati kriitiliseks muutunud fossiilne energiamajandus, astuvad riigid ja rahvad jõuliselt uusi samme, muutes muu hulgas õigusakte. Ühelt poolt toob see kaasa täiesti uued tehnoloogiad ja energia käsitlemise lahendused, teisalt sunnib üle vaatama oma traditsioonilise ärimudeli ning üha enam arvestama sihtrühmade muutunud vajadusi. Palju, kui mitte enamik tooteid ja lahendusi peab toimima uues ja säästlikumas rohemajanduses juba lähitulevikus, rääkimata meie ambitsioonikatest plaanidest saavutada 2050. aastaks kliimaneutraalsus. Selline valik ja vältimatus on seotud vastutustundlikkusega. Harju Elekter kontsern on vastutustundlik, pakkudes oma klientidele ja sidusrühmadele järjepidevust, hoolivust ja toetust ühiste eesmärkide saavutamiseks.

Muutuv keskkond ja tulevikku vaatavad väljakutsed, mis on seotud meie äristruktuuri ühendamise ja ümberkorraldamisega, ei ole teinud tulemuste saavutamist meile lihtsaks. Sellest hoolimata kasvasid Kontserni müügitulud 143,4 miljoni euroni (18,7%) ja ärikasum 3,3 miljoni euroni (35,6%). Suurema kasumlikkuse ootused ei täitunud seoses keeruliste suurprojektide viivituste ja arvatust suuremate kuludega Rootsis, aga ka Eesti ettevõtete alakoormatusest, mis oli tingitud märkimisväärsete muutustega Soome alajaamaturul. Samas oleme uhked kontserni Leedu ja Soome tootmisettevõtete üle, kes tegid läbi aegade parima tulemuse.

Ümberkorraldused meie neljas riigis tegutsevates tütarettevõtetes olid vajalikud ja tulevikku vaatavad. Leedus andsime käiku 5500-ruutmeetrise kaasaegse tootmis- ja logistikalaenduse, Soome tootmisettevõtte Satmatic Oy ja Finnkumu Oy said uue tegevjuhi ning ka Eesti suurimas tootmisettevõttes, ASis Harju Elekter Elektrotehnika, nimetati ametisse uus juht. Kontsern määratles täpsemalt oma kolm kõige olulisemat ärivaldkonda, milleks on peamiselt elektrotehnikasegmenidiga seotud tootmisvaldkond, tööstusliku kinnisvara arendus ja finantsinvesteeringute juhtimine. Saades märkimisväärselt tuge klientidelt ning vastates Kontserni ootustele, aga ka vajadusele anda selge signaal meie võimalustest ja võimekusest, siirdume ühtse kaubamärgi Harju Elekter alla, mis sammhaaval hakkab katma Kontserni kõiki ettevõtteid. 2019. aastal nimetasime Leedu tütarettevõtte Harju Elekter UAB-ks ja kogu Harju Elekter kontsern võttis kasutusele domeeni harjuelekter.com. 2020. aastal ühendame ühtse juhtimise ja kaubamärgi Harju Elekter alla Soome tootmisettevõtteid.

2020. aasta on alanud Harju Elektrile tõiselt: hoolikat täitmist vajavad mahukad tarnelepingud nii Elektrilevi OÜle Eestis, Soome tööstus- ja laevaehitusturule, Skandinaavia laevatööstuse insenerifirmadele kui ka Soome ja Rootsi elektrijaotusettevõtetele. Panustame endisest enam päikeseenergia lahendustesse ja elektritranspordi laadimissüsteemidesse. Kinnisvarasegmendis investeerime uude rendikinnisvarasse.

Harju Elekter kontserni pikem vaade näitab huvitavat, kuid nõudlikku ja tehniliselt keerulist teed. Oleme valinud vastutustundliku ja säästva tuleviku, mida kindlustavad energia- ja automaatikalahendused peavad olema uuenduslikud ja erakordselt kvaliteetsed.

Harju Elekter kontsern tänab oma kliente ja partnereid, töötajaid ja aktsionäre usalduse ja toetuse eest. Koostöös tagame vastutustundlike ja kvaliteetsete elektrilahendustega tuleviku nii ühiskonna, ettevõtluse kui ka lõpptarbija jaoks.

Andres Allikmäe
juhatuse esimees

JUHATUSE TEGEVUSARUANNE

ORGANISATSIOON

Harju Elekter kontserni tegevus ja ärifilosoofia

Harju Elekter on 1968. aastal asutatud tööstuskontsern, mis tegutseb neljas riigis, omades äriettevõtteid Eestis, Soomes, Rootsis ja Leedus. Meie koduturud on Balti mere ümbruskonnas, kuid meie ambitsioonid on globaalsed, järgides meie klientide ja partnerite ärivajadusi. Kontserni äritegevus on jaotatud kolme põhilisse tegevusvaldkonda:

- **Tootmine** – elektrienergia jaotus-, lülitus- ja muundamisseadmete ning automaatika-, protsessijuhtimis- ja mootorijuhtimisseadmete disainimine, müük, tootmine ja järelteenindus.
Meie kliendid ja partnerid on elektrienergiajaotuse ettevõtted, tööstusettevõtted ja infrastruktuuri ettevõtted. Üha märkimisväärses osas meie tehnilistest lahendustest on suunatud taastuvenergia sektorisse, pakkudes päikeseenergia jaamade, elektriautode laadimisseadmete ja muude seotud lahenduste tervikpakette. Meie Kontserni ja meie klientide vajadusi toetab nüüdisaegne lehtmetailist detailide ja toodete valmistamise ettevõtte.
- **Tööstuslik kinnisvara** – tööstusliku kinnisvara arendamine, projektijuhtimine, rentimine ning sellega kaasnevad teenused rendipartneritele ja Harju Elekter kontserni oma ettevõtetele.
- **Muud tegevused** – finantsinvesteeringute juhtimine, elektrikaupade jae- ja projektimüük ning laevaehituse elektriinstallatsioonitööd.

Harju Elekter on tugevalt orienteeritud ekspordile ja äri Eestist väljaspool, kus turustatakse pea 90% meie toodangust. ASi Harju Elekter aktsiad on noteeritud alates 1997. aastast Nasdaq Tallinna börsil.

Missioon

Harju Elekter, vastutustundliku tööstuskontserni-na, pakub klientidele ja partneritele asjatundlikke, kvaliteetseid, keskkonnasõbralikke elektri- ja automaatika lahendusi.

Visioon

Kasvada Põhjamaade üheks suurimaks elektri- ja automaatika seadmete disainijaks ja tootjaks.

Eesmärk

Tahame olla pikaajaliselt edukas, tootes lisandväärtust ja olles esimene valik oma klientidele ja koostööpartneritele ning pakkuda oma rahvusvahelisele meeskonnale motiveerivat tööd ja arenguvõimalusi.

Väärtused

Areng - oleme õpialtid ja uuendusmeelsed

Täiendame pidevalt oma teadmisi, et arendada välja kaasaegseid tooteid. Hindame uuendusettepanekuid ja oleme valmis neid ellu viima.

Koostöö – tegutseme ühtse meeskonnana

Kuulame oma kliente ja kaasame partnereid, et luua klientide soove arvestavaid ja ületavaid tooteid.

Usaldus - kvaliteedis ei tingita

Kvaliteetse toote valmistamine on auasi. Me rakendame kaasaegse tehnoloogia ja kogu oma oskuste pagasi tellimuste tähtaegseks täitmiseks.

Organisatsiooniskeem

Asi Harju Elekter osalus tütaretevõtetes on reeglina 100%, kui ei ole märgitud skeemil teisiti.

Harju Elekter kontsern 31.12.2019

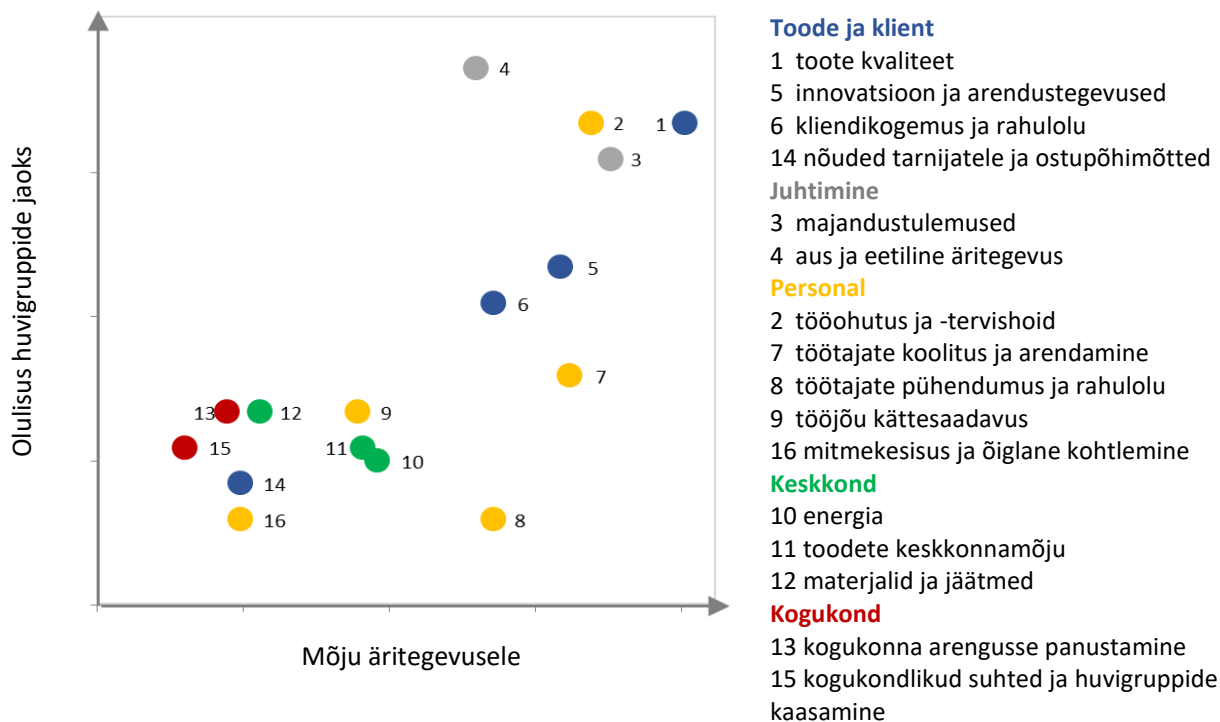

Harju Elekter kontserni jätkusuutlikkuse fookusteemad

Harju Elekter mõistab, et Kontserni kasvu eeldused on majanduslike, sotsiaalsete ja looduskeskkonna suundumustest arusaamine ning oma huvirühmadele oluliste teemadega tegelemine. 2019. aastal kasvasid märkimisväärselt avalikkuse ootused ettevõtetele tegutseda läbipaistvalt ning kaasata ettevõtte jaoks tähtsaid huvirühmi. Lisaks kerkisid jõulisemalt esile keskkonna- ja kliimaküsimused. Harju Elekter usub, et panus jätkusuutliku ühiskonna, äri-, elu- ja looduskeskkonna loomisse aitab pikas perspektiivis kaasa Kontserni elujõulisusele.

Harju Elekter peab oluliseks aktiivset suhtlust oma huvirühmadega, s.t. klientide, omanike, töötajate, tarnijate ja kohaliku kogukonnaga. Suhtes kohaliku võimu ja elanike, reguleerivate ja järelevalveasutustega, tõstatatakse vastastikku teemasid vastavalt vajadusele. Koostöös haridusasutuste, erialaliitude ja vabaühendustega tegeletakse teemadega, mis loovad mõlemale poolele väärtust.

Harju Elekter tunnetab, et nii kliendid kui ka rahastajad ootavad Kontsernilt tervikuna ning igalt Kontserni ettevõttelt eraldi üha tugevamat tervikvaadet oma sotsiaal- ja keskkonnamõjude juhtimisel ning eetiliste ja jätkusuutlike äritavade rakendamisel. Töötajate kasvavad ootused kaasava ja hooliva töökeskkonna suhtes ning ambitsioon tegutseda senisest enam Põhjamaade turgudel eeldavad samuti vastutustundlikku tegevust. Seetõttu kujundati 2017. aastal fookused, mis väljendavad ühiskondliku vastutusega seotud valdkondade olulisust huvirühmadele ning nende teemade mõju ja tähtsust Kontsernile.

Joonis: Harju Elekter kontserni jätkusuutlikkust mõjutavad fookusteemad

Seega on Harju Elekter kontserni jaoks fookuses:

- kvaliteetse toote pakkumine;
- ohutu ja tervist toetava töökeskkonna kujundamine;
- aus ja eetiline ärikultuur ning tugevad majandustulemused;
- innovatsioon ja arendustegevus nii toodetes kui ka protsessides;
- hea kliendikogemus ja kõrge rahulolu tagamine;
- töötajate püsiv koolitamine ja arendamine.

Jätkusuutlik ja vastutustundlik ettevõtte juhtimine on tähtis kõigis tegevussegmentides ja tütarettevõtetes. Maatriksis välja toodud teemad on Kontserni ettevõtete strateegilise ja operatiivse juhtimise osad. Väiksema tähtsusega aspekte arvestatakse juhtimisotsustes aluspõhimõtetena. Seetõttu kajastab ka Kontserni 2019. aasta aruanne ülevaadet kõigi nende teemade juhtimisest ja tulemuslikkusest. Jätkusuutlikkuse fookusteemadega seotud olulised aspektid aruandes on kajastatud lähtuvalt rahvusvahelisest jätkusuutlikkuse aruandluse raamistikust, GRI Standardist, mille sisukord on leitav aruande viimastel lehtedel.

AASTA 2019 – SÜNDMUSED, TUNNUSTUSED

Muudatused kontserni ettevõtete juhtkondades

ASi Harju Elekter Elektrotehnika juhataja ametikohale nimetati alates 01.04.2019 senine müügiosakonna juhataja Indrek Ulmas.

Seoses Harju Elekter kontserni tegevuse ümberstruktureerimisega Soomes ning Satmatic Oy ja Finnkumu Oy koondamisega ühise juhtimise alla nimetas Kontsern tütarettevõtetele uue ühise tegevjuhi, senise ASi Harju Elekter Elektrotehnika juhataja Jan Osa, kes alustas tööd Satmatic Oy-s 01.04.2019 ja Finnkumu Oy-s 01.07.2019.

Muudatus toimus ka Telesilta Oy juhtkonnas, kus alates 01.10.2019 töötab tegevjuhi ametikohal senine juhtkonna liige Joonas Puustelli. Ettevõtte pikaaegne juht Kari Laulajainen jätkab ettevõttes vähemalt 2020. aasta lõpuni müügijuhina.

Alates 01.01.2020 on määratud uus tegevjuht ka Rootsi tütarettevõtetele SEBAB AB ja Grytek AB. Mikael Schwartz Jonsson alustas Harju Elekter kontsernis tööd 01.10.2019. Kolmekuulisel üleminekuperioodil töötati tihedas koostöös senise tegevjuhi Thomas Anderssoniga, kes siirdus Rootsi müügi- ja marketingijuhi ametikohale 01.01.2020.

ASi Harju Elekter nõukogu otsustas oma 29.10.2019 koosolekul pikendada juhatuse liikmete Tiit Atso (Kontserni finantsjuht) ja Aron Kuhi-Thalfeldti (kinnisvara- ja energeetikateenistuse juhataja) volitusi järgmiseks kolmeaastaseks perioodiks algusega 01.11.2019.

ASi Harju Elekter juhatuse esimees Andres Allikmäe siirdub pärast juhatuse liikme volituste lõppemist 03.05.2020 äriarenduse juhi ametikohale ASi Harju Elekter tegevjuhtkonnas.

Olulisemad sündmused ja tunnustused

Tütarettevõtte AS Harju Elekter Elektrotehnika sai jaanuaris tellimuse 54 eriotstarbelise komplektalajaama tarnimiseks Konecranesile aastase perioodi jooksul. Tarned on suunatud Araabia Ühendemiraatidesse.

Tütarettevõtte Energo Veritas OÜ avas 1. aprillil uue müügiesinduse ja kesklaod Tallinnas Tuisu 19. Laienes tootesortiment elektri- ja nõrkvoolumaterjalide, telekomii- ja elektrivõrgu ehituse ja valgustuse valdkonnas ning suurenes toodete müügi võimekus Eestis. Atraktiivne asukoht ja avaramad ruumid loovad paremad võimalused klientide teenindamiseks ning kauba operatiivseks väljastamiseks.

Elektrikaupade projekti- ja jaemüüja Energo Veritas OÜ võitis teises kvartalis Elektrilevi OÜ jaotusvõrgu trafode hanke, mille maht on 1,3 miljonit.

Soome majandusleht Kauppalehti tunnustas Finnkumu Oy tiitliga „Menestyjät 2019“ tema majandustulemuste eest 2018. aasta juunist kuni 2019. aasta maini. Sellise tunnustuse saajaid iseloomustab väljakujunenud äritegevus, stabiilne kasv, head tulemused ja kasumlikkus, tugev finantsstruktuur ja likviidsus jätkusuutliku tegevuse tagamiseks.

Lähtudes ASi Harju Elekter nõukogu ja juhatuse otsusest koondada Kontserni kõik ettevõtted kaubamärgi Harju Elekter alla, kinnitati Leedu tütarettevõtte RIFAS UAB uueks ärinimeks Harju Elekter UAB. Vastav nime muutuse kanne tehti Leedu äriregistris 02.07.2019. Ühise kaubamärgi kasutamine aitab tugevdada Kontserni konkurentsivõimet ning loob lisakasu ja võimalusi turunduses.

30.08.2019 allkirjastati ostu-müügileping, millega ASi Harju Elekter tütarfirma Satmatic Oy ostis Ulvila linnavalitsuse omanduses oleva kinnisvaraettevõtte Kiinteistö Oy Ulvila Sammuntie 9. Tehingu hind oli 2,0 miljonit eurot. Tehingu käigus omandas Satmatic Oy 0,86 ha suuruse kinnistu koos sellel paiknevate tootmispindadega 4330 m² ulatuses. Tegemist oli Satmatic Oy ja Ulvila linnavalitsuse 17.11.2008 allkirjastatud lepingu lõpuleviimisega, mille järgi oli Satmatic Oy-l õigus omandada 10-aastase rendiperioodi järel Sammuntie 9 asuv Ulvila kinnistu koos tootmishoonega. Selline tegevus järgib põhimõtet, mille kohaselt kuuluvad Kontserni ettevõtete kasutuses olevad tootmispinnad Kontserni omandusse.

Telesilta Oy-l valmis kolmandas kvartalis mitu projekti. Augustis valmis UTV Uusikaupunki laevatehases Poola Gdynia merendusameti tarbeks ehitatud töölaev Hydrograf-17, kus Telesilta Oy tegi töid elektrisüsteemi

peatöövõtjana. Septembris andis UTV laevatehas kliendile üle esimese Soomes valmistatud hübriidparvlaeva Elvy, mille elektri- ja navigatsioonisüsteemi võtmed-kätte-lahendus valmis Telesilta Oy-s. Parvlaev hakkab sõitma Göta jõel Rootsis.

Kontserni tütarettevõtete – Energo Veritas OÜ ja AS Harju Elekter Teletehnika – koostöös arendati Elektrilevi OÜ kiire interneti võrgu projekti (Last Mile) tarbeks välja seeria fiiberoptikakapi mudeleid. Kappide tarned algasid septembris. Elektrilevi OÜ plaanib järgmise viie aasta jooksul projekti investeerida ligikaudu 100 miljonit eurot, millest materjalid moodustavad umbes viiendiku.

Leedu tütarettevõtte avas septembris Panevėžys pidulikult uue tootmishalli. Ligi aasta kestnud laiendustööde käigus suurenesid tütarettevõtte kontori- ja tootmispinnad seniselt 3500 m²-lt 9000 m²-ni. Lisaks soetati Leedus 2019. aasta II kvartalis 1,9 ha olemasolevate kinnistutega piirnevat maad, et tagada võimalus edaspidisteks uuteks laiendusteks. Investeeringute kogumaht ulatus 3,5 miljoni euroni. Investeeringud tootmishoone laiendusse ja tehnoloogia uuendamisse võimaldavad oluliselt suurendada tootmisvõimsust, et tagada tarned klientidele laevaehituse ja tööstuse valdkonnas.

Kontserni ettevõtete igapäevane äritegevus ja tootmiskorraldus põhinevad rahvusvahelisele standardile vastaval kvaliteedi- ja keskkonnapoliitikal ning kehtivaid ISO kvaliteedistandardeid rakendatakse enamikus Kontserni tootmisettevõtetes. Telesilta Oy alustas ettevalmistustööd ISO 9001 juurutamiseks 2018. aastal ning septembris 2019 tunnistas Bureau Veritas ettevõtte äri- ja tootmiskorralduse vastavaks rahvusvahelisele kvaliteedistandardile ISO 9001. AS Harju Elekter Teletehnika läbis ISO 9001:2015 ja 14001:2015 resertifitseerimisauditi ning 16.12.2019 anti ettevõttele uued kvaliteedi- ja keskkonjauhtimissüsteemi sertifikaadid. AS Harju Elekter Elektrotehnika läbis auditiprotsessi, mille tulemusena anti talle peale kehtivate kvaliteedisertifikaatide ISO 9001 ja ISO 14001 ka sertifikaat ISO 45001.

ASi Harju Elekter tütarettevõtte Telesilta Oy ja Uudenkaupungin Työväne Oy allkirjastasid lepingu elektritöödeks seitsmel rannavalvelaeval, mis ehitatakse Soome Piirivalve tarbeks. Lepingu maht on 4 miljonit eurot ning töid tehakse aastatel 2020–2023.

Tütarettevõtte AS Harju Elekter Elektrotehnika võitis Elektrilevi OÜ hanke tehasetooteliste komplekt-alajaamade (võimsusega 630 ja 1000 kVA) ning kaasnevate komponentide tarnimiseks. 62 kuu pikkuse lepingu maht on 27,8 miljonit eurot.

Kontserni tütarettevõtted on osalenud aktiivselt erialamessidel Eestis, Soomes ja Rootsis: Göteborgis toimunud Põhjamaade suurimal elektrivaldkonna messil Elfack 2019“ esitleti 2500–4000 A lahenduste tarbeks kontsernis välja arendatud MCC riviakapi süsteemi HECON ja kohaliku turu nõuetele disainitud seest teenindatavat metallalajaama HEKA 1VM SS2. Tampere toimunud elektri- ja sidevõrkude erialamessil tutvustati Verkosto energiajaotussektorile suunatud tooteid ning septembris peetud Alihankinta messil tutvustati nii Satmatic Oy sõidukite laadimislahendusi ja jõudsalt kasvavat komponentide müüki kui ka ASi Harju Elekter Teletehnika kvaliteetseid andmesidevõrgutooteid. Eestis toimunud ehitusmessidel esitleti peamiselt Energo Veritas OÜ tootevalikut.

Aruandekuupäeva järgsed sündmused

Eesmärgiga lihtsustada müügi- ja turundustöö koordineerimist ning Soome tütarettevõtete juhtimist, otsustas Harju Elekter liita 2020. aasta jooksul Satmatic Oy-ga oma tütarettevõtted Finnkumu Oy ja Kiinteistö Oy Ulvilan Sammontie 9. Järgmise sammuna on plaanis viia kõik Soomes asuvad kinnisvarad Harju Elekter Kiinteistö Oy alla ning nimetada Satmatic Oy ümber Harju Elekter Oy-ks.

ASi Harju Elekter nõukogu nimetas oma 16.03.2020 toimunud koosolekul alates 4.05.2020 ettevõtte juhatuse esimeheks praeguse juhatuse liikme ja finantsjuhi Tiit Atso. Alates 4.05.2020 jätkab ASi Harju Elekter juhatus kaheliikmelisena: Tiit Atso (juhatuse esimees) ja Aron Kuhi-Thalfeldt (juhatuse liige).

KONTSERNI TEGEVUS AASTAL 2020

Kontserni uue aasta fookus on suunatud muudatustele juhtimises ja koostöö suurendamisele. Aasta algas tegevjuhi vahetusega Rootsis ning jätkub kevadel muudatustega Kontserni juhatuses. Muudatustega kaasnevad uued juhtimispõhimõtted koos eesmärkide seadmise ja visioonide rakendamisega. Lisaks on aasta jooksul tähelepanu all Soome ettevõtete koondumine kaubamärgi Harju Elekter alla ning sarnast ettevõtete liitumise kava tuleb hoolikalt kaaluda ka Rootsis, kus praegu tegutsetakse kolme ettevõtte ja kaubamärgi all. Tahame kõigi oma partnerite jaoks olla üks ja ühtne Harju Elekter ning hoolimata ettevõtte asukohast pakkuda Kontserni parimat oskusteavet, tootevalikut ja lahendusi.

2020. aasta igapäevategevuse põhieesmärk on suunatud kasumlikkuse parandamisele. Sihikindla laienemise kaudu oleme saavutanud Skandinaavia turul arvestatava positsiooni. Saavutatud on kõrge müügimaht ning uus prioriteet peab olema jätkusuutliku kasumi teenimine. Usume, et selle tagab Kontserni sisemise koostöö suurendamine müügis, tarneahelas ja oskusteabe jagamises ning ühtse kaubamärgi Harju Elekter kasutuselevõtt. Ettevõtete efektiivsemaks toimimiseks jätkame investeringuid tehnoloogiate arendamisse – digitaliseerimisse ja automatiseerimisse.

Kontserni põhitegevusega seotud sektorites on ees huvitavad ajad. Põhjamaade elektrivõrkude renoveerimise kavad on nüüdseks kokku lepitud pikemaks perioodiks kui esialgu kehtestatud kiired tegutsemiskavad, kuid sadamate, raudteede ja maanteedele elektrifitseerimine koos keskkonناسäästlikumate laevade ja sõiduvahendite kasutuselevõttuga on elektrivõimsuste pakkujatele väljakutse ning Harju Elektrile suur võimalus. Seetõttu panustame nii igapäevases äritegevuses kui ka tulevikku suunatud energiasäästlike toodete ja tehnoloogiate arendamisse. Lisaks tuleb silmas pidada eesiseisvaid suuremahulisi ja pikemaajalisi hankeid. Kui eelmisel aastal võitsime taas Eesti turul meie olulise Elektrilevi OÜ alajaamade hanke, siis sel aastal ootavad meid ees uued hanked nii Soome kui ka Rootsi alajaamade turul.

2020. aastal jätkame investeerimist tööstuslikku kinnisvarasse nii enda jaoks kui ka kolmandatele osapooltele väljarendamiseks. Selleks oleme soetanud mitmeid perspektiivseid maatükke Eestis ja Leedus, millega seoses on käimas mitmed projekteerimised ja detailplaneeringute kehtestamised. Jätkub Allika Tööstuspargi arendamine: 2020. aasta sügisel valmib Laohotell II, mille enamik rendipindu on praeguseks eellepingutega kaetud. Lisaks võimalustele alustada uusi tööstusliku kinnisvara arendusi kaalume uusi päikeseenergia tootmise projekte. Meil on suurepärane kontsernisisene oskusteave päikeseenergia lahenduste vallas, mistõttu võime pakkuda päikeseenergia terviklahendust oma energiatootmisest huvitatud klientidele.

Kontsern on saavutanud kiire müügikasvu tänu mitmetele ülevõtmistele, mistõttu oleme valmis ka tulevikus võimalike finantsinvesteeringute, ühinemis- ja ülevõtmisprojektide leidmiseks. Investeeringusettepanekutena võime tulevikus kaaluda nii alustavaid, meie sektoriga lähedaselt seotud kasvuettevõtteid kui ka toimivaid müügi- ja tootmisorganisatsioone.

FINANTSKOKKUVÕTE

Kontsern	2019	2018	2017	2016	2015
Kasumiaruanne (miljon eurot)					
Müügitulu	143,4	120,8	102,4	61,2	60,7
Ärikasum	3,3	2,4	5,4	3,2	3,3
Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv)	2,5	1,5	⁽²⁾ 29,1	3,2	3,2
Finantsseisundi aruanne aasta lõpu seisuga (miljon eurot)					
Käibevara kokku	48,0	44,0	48,7	22,3	19,8
Põhivara kokku	59,9	54,2	41,3	51,7	46,7
Varad kokku	107,9	98,2	90,0	74,0	66,5
Omakapital (emaettevõtte omanikele kuuluv)	67,1	66,9	69,9	60,3	58,1
Omakapitali kordaja (%)	65,1	72,7	77,7	81,5	87,2
Juurdekasvutempod (% vrd eelmise aastaga)					
Müügitulu	18,7	18,0	67,4	0,8	19,9
Ärikasum	35,6	-55,7	71,1	-2,9	47,1
Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv)	59,1	-94,7	⁽²⁾ 804,9	0,9	-67,1
Varad	9,9	9,1	21,6	11,1	-4,6
Omakapital (emaettevõtte omanikele kuuluv)	0,2	-4,2	15,9	3,8	-0,7
Tulususe suhtarvud (%)					
Käibe ärirentaablus	2,3	2,0	5,3	5,2	5,4
Käibe puhasrentaablus	1,7	1,3	28,4	5,3	5,3
Varade puhasrentaablus (ROA)	2,4	1,7	35,5	4,6	4,7
Omakapitali puhasrentaablus (ROE)	3,7	2,3	44,7	5,4	5,5
Aksia (EUR)					
Keskmine aktsiate arv (1000 tk)	17 740	17 740	17 740	17 740	17 551
Omakapital aktsia kohta	3,78	3,86	3,67	3,34	3,32
Aksia sulgemishind	4,21	4,12	5,00	2,83	2,63
Puhaskasum aktsia kohta	0,14	0,09	1,64	0,18	0,18
P/E suhe (kordaja)	30,07	45,78	⁽²⁾ 3,05	15,72	14,61
Dividend aktsia kohta	⁽¹⁾ 0,18	0,18	0,24	0,18	⁽³⁾ 0,12
Likviidsussuhtarvud					
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja	1,6	2,2	2,4	2,1	2,7
Likviidsuskordaja	0,9	1,5	1,6	1,3	1,7
Personal ja palgad (tk)					
Keskmine töötajate arv	778	713	567	455	472
Töötajate arv perioodi lõpu seisuga	791	736	630	480	470
Palgakulu (miljon eurot)	21,4	18,6	14,1	10,6	9,7

(1)- Juhatus eettepanek

(2)- arvestab kasumit erakorralisest investeeringu müügist 2017. a.

(3)- sh 0,07 eurot, aktsiakapitali väljamakse

Suhtarvude arvutuskäik on esitatud aastaaruande täiendavates lisades leheküljel 109.

MAJANDUSKESKKONNA ÜLEVADE

Maailmamajandus

Maailma majandust on 2019. aastal enim mõjutanud märksõnad: poliitilised pinged, rahvusvaheliste kaubandussuhete pingestumine, Brexit, tugev roheliikumine kliimaneutraalsuse suunas ja keskpankade suur tugi majandusele.

IMFi esialgsetel andmetel kasvas maailmamajandus 2019. aastal umbes 3%, euroalal 0,9%, Ameerika Ühendriikides 2,4% ja Hiinas 6,1%. Tootmissektor oli mõnevõrra aktiivsem ja on hakanud stabiliseeruma, kuid sellest hoolimata püsib üleilmne kaubandus tagasihoidlik. Hiina ja Ameerika Ühendriikide vahel sõlmitud esialgne kaubanduskokkulepe on toonud kaasa kaubanduspingete leevenemise ja see peaks aitama vähendada kaubanduse kasvu tõkestavate tegurite mõju ning lühiajalises vaates võib näha jälle rohkem helesinist taevast. Pikemas vaates on maailmamajanduse tuleviku suhtes palju ebakindlust ning eri seisukohti ja hinnanguid selle osas, milline võib olla pikaajaline mõju maailmamajandusele endiselt kestval üli madalate intressidega ajastul, rekordiliseks kasvanud võlakohustuste, aeglustuva üleilmse majanduskasvu ja tagasihoidliku inflatsiooni keskkonnas. Täiendavat muret tekitab tänaseks lahvatanud koroonaviiruse (COVID-19) kiirelt kasvav puhang, mille lühi- ja pikaajalisi mõjusid ei oska täna keegi täpselt prognoosida ei maailma ega Põhja- ja Baltimaade majanduste kontekstis.

Põhja- ja Baltimaad

Eesti Panga andmetel on Eesti peamiste kaubanduspartnerite majandused olnud võrdlemisi stabiilsed ja kerges kasvus. Läti ja Leedu majanduskasv tugines suurel määral kodumaisele nõudlusele: investeringud kasvasid ning eratarbimist suurendas majapidamiste sissetulekute kiire kasv. Kasvu toetasid ka Balti riikide ehitussektorid, mida eelkõige Leedus toetas Euroopa Liidu struktuurifondide rahastus ning tugevad tööjõunäitajad. Balti riikidest oli eelmisel aastal kiireim majanduskasv Eestis, kus see ulatus 4,3%ni, Leedus kasvas majandus 3,9% ja Lätis 2,8%.

Majapidamiste tarbimine toetas ka Põhjamaade majandust, kuid seda vähem kui Lätis ja Leedus. Küll aga aeglustus Soome ja Rootsi investeringute kasv, mida oli eriti teravalt tunda ehitussektoris. Rootsi majanduse kasv on märgatavalt aeglustunud pärast viimaste aastate tugevat tõusu. Rootsi majanduse kasvu on toetanud ka suurenenud teenuseeksport.

Eesti

Statistikaameti andmetel kasvas Eesti majandus neljandas kvartalis aastatagusega võrreldes 3,9% ja 2019. aastal terviklikult 4,3%. Tegevusaladest panustasid kasvu märkimisväärselt info ja side, kaubandus ning kutse-, teadus- ja tehnikaalane tegevus. Täiendavalt panustasid sisemajanduse koguprodukti ka töötlev tööstus, veondus ja laondus ning finants- ja kindlustustegevus. Märkimisväärne roll oli ka erakordsetel teguritel, näiteks suurel põllumajandussektori panusel.

Eesti majandus on tsükliliselt jätkuvalt kõrgkonjunktuuris. Sellele viitavad nii kiire palgakasv kui ka madal tööpuudus ning ettevõtete kasvanud ootused majandusaktiivsuse nõrgenemisele. Majanduskasvu on toetanud ka tugev sisenõudlus ja eratarbimine, mis on kasvanud väga laiapõhjaliselt. Kerges kasvus on ka ettevõtete ja majapidamiste investeringud. Eesti eksport on maailmamajanduse jahtumisele seni hästi vastu pidanud. Jooksevkonto ülejääk 2019. aastal oli 1,2%, mis on mõnevõrra vähenenud võrreldes eelmise aastaga. Kahanenud välisnõudluse ja sisemiste kasvuressursside ammendumise tõttu prognoositakse Eestile järgnevat aastat majanduskasvu aeglustumist.

Allikad: IMF, Eesti Pank, Statistikaamet, SEB Pank, Swedbank

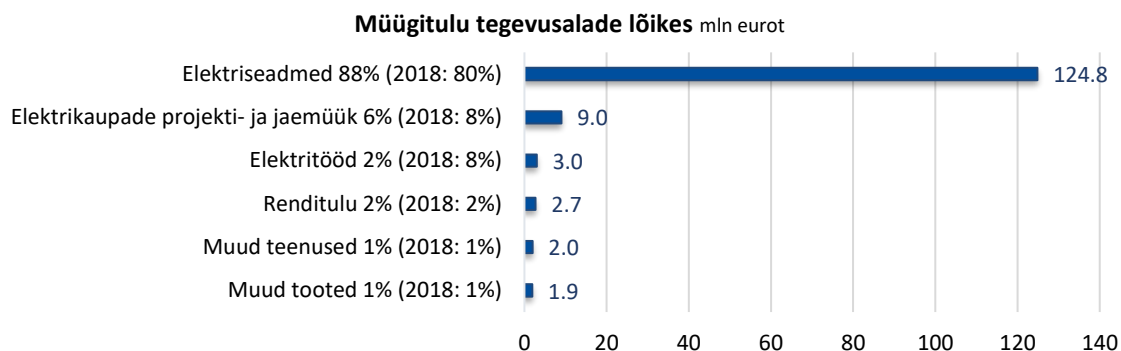
TEGEVUSTULEMUSED

Kontserni struktuur

2019. majandusaasta aruandes on rida-realt konsolideeritud ASi Harju Elekter (konsolideeriva üksuse) ning tema tütarettevõtete ASi Harju Elekter Elektrotehnika, ASi Harju Elekter Teletehnika, Energo Veritas OÜ, Satmatic Oy ja tema tütarettevõtted Finnkumu Oy ja Kiinteistö Oy Ulvila Sammontie 9; Telesilta Oy, Harju Elekter Kiinteistöt Oy, Harju Elekter AB, SEBAB AB, Grytek AB ja Harju Elekter UAB finantsaruanded.

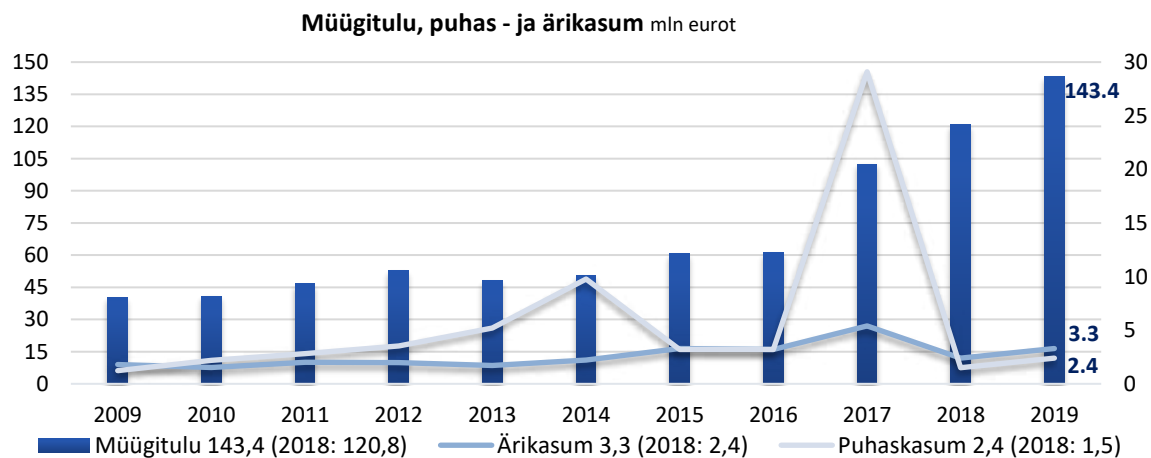
Müügitulu ja kasum

Kontserni eesmärk jätkata turuosa kasvatamist Põhjamaades on näidanud positiivset tulemust. Leedu ja Rootsi tütarettevõtted kasvatasid müügikäivet ning tootmisega tegelevad Soome tütarettevõtted suutsid energiavõrgu toodete müügi mõningast langust kompenseerida tööstussektori ja taastuvenergia projektide kasvuga. Tehase laiendus Leedu tütarettevõttes on nende müügimahtu 2019. aastal mitmekordistanud.

Kontserni põhitegevus on arendada ja toota elektrijaotus-, juht- ja jõuautomaatikaseadmeid ning mitmesuguseid metalltooteid. Lisaks teenitakse müügitulu tööstusliku kinnisvara rendilt ning laevaehitussektori elektritöödelt.

Kokkuvõttes oli 2019. aasta konsolideeritud müügitulu 143,4 (2018: 120,8) miljonit eurot, ärikasum 3,3 (2018: 2,4) miljonit eurot ja ärikasum enne kulumit 6,8 (2018: 5,0) miljonit eurot. Ärimentaabluseks kujunes 2,3% (2018: 2,0%) ja ärimentaabluseks enne kulumit 4,7% (2018: 4,1%). Kasumlikkust mõjutasid enim madalama marginaaliga toodete müügimahu kasv Rootsi turul, mitme mahuka projekti kliendipoolsete tähtaegade edasilükkumine, Rootsi krooni kursi muutus ning Eesti ettevõtete tootmisvõimsuse alakoormatus Soome elektrivõrkude väiksema tellimismahu tõttu. Kokkuvõttes oli aruandeaasta konsolideeritud puhaskasum 2,4 (2018: 1,5) miljonit eurot, millest Emaettevõtte omanike osa moodustas 2,5 (2018: 1,5) miljonit eurot. Puhaskasum aktsia kohta oli 0,14 (2018: 0,09) eurot.

Turud

Kontserni põhiturud on jätkuvalt Eesti, Soome ja Rootsi, millele on lisandunud Norra. Kontserni Eesti ettevõtted panustavad jätkuvalt tegevusse koduturul, osaledes võimalikes hangetes, müües jae- ja projektimüügiks elektriseadmeid ning pakkudes tööstuslikke rendipindu äriklientidele. Kontsern müüs 2019. aastal Eesti turule 11,7% oma toodetest ja teenustest, teenides aruandeaastal 16,7 (2018: 15,4) miljonit eurot müügitulu. Kontserni müük väljapoole Eestit moodustas aruandeaastal 88,3% ning võrreldaval perioodil 87,2%.

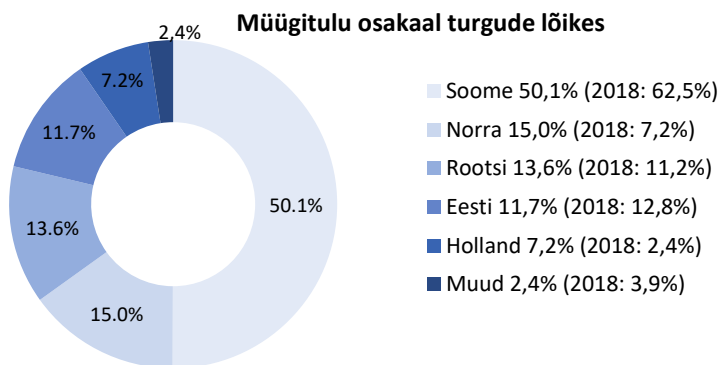
Aastate võrdluses on müük Soome turule vähenenud 3,7 miljoni euro võrra 71,8 miljoni euroni. Müügitulu langust mõjutas enim Soome elektri- ja võrguehitusobjektide renoveerimise kava esialgse mahu kahandamine. Samas kasvas elektriseadmete müük teistes valdkondades. Kokkuvõttes andis Soome turg Kontserni müügitulust 50,1%, mis oli küll 12,4 protsendipunkti vähem kui võrreldaval perioodil, kuid jätkab endiselt Kontserni suurima turuna. Soome turu osakaalu languse Kontserni müügitulust tingis ka müügimahtude hoogne kasv Rootsi, Norra ja Hollandi turule.

Rootsi turult teenitud müügitulu oli aruandeaastal 19,5 miljonit eurot, mis oli 44,5% ehk 6 miljonit eurot enam kui 2018. aastal. Kasvu tagas nii alajaamade müügi suurenemine Rootsis kui ka suuremate projektide lisandumine Rootsi tütarettevõtetele. Rootsi turu osakaal konsolideeritud müügitulust tõusis 13,6%ni.

Kontserni Leedu tütarettevõtte eduka müügitöö tulemusena on enim suurenenud Kontserni müük Norra turule, kasvades eelneva perioodiga võrreldes 2,5 korda 21,6 miljonit euroni. Mitmekordistunud müügimaht on tõstnud Norra turu osakaalu Kontserni müügitulus 15,0%ni, jõudes Kontserni turgudest teisele kohale.

2018. aasta teisel poolel alustati tarneid Hollandi turule, kus on õnnestunud saavutada stabiilne müügitulu tõus. Aastate võrdluses kasvas müük Hollandi turule 7,3 miljoni euro võrra 10,3 miljoni euroni, moodustades aruandeaasta konsolideeritud müügitulust 7,2%.

Müügitulu muudelt turgudelt vähenes aastaga 1,2 miljonit eurot 3,5 miljoni euroni. Muudest turgudest olid suurimad Poola, Läti, Taani, Austria ja Šveits, kust teeniti aruandeaastal kokku 3,1 miljonit eurot.

Tulud segmentide lõikes

Kontserni tegevus jaotub kolme segmenti: tootmine, kinnisvara ja muud tegevused. Tootmistegevus andis suurima osa ehk 87,1% (2018: 82,6%) ning kinnisvara ja muud segmenteerimata tegevused kokku 12,9% (2018: 17,4%) konsolideeritud müügitulust. Aastaga kasvas tootmissegmenti müügitulu 25,0 miljoni euro võrra 124,8 (2018: 99,8) miljoni euroni, millest 99,9% saadi elektriseadmete müügist.

Kinnisvarasegmenti renditulu teenitakse Keila, Allika ja Haapsalu tööstusparkide rendipindadelt. Vastavalminud tootmis- ja laopinnad Allika tööstusparkis anti rendile 2018. aasta viimases kvartalis, seega suurenes aruandeaasta kinnisvarasegmentilt teenitud müügitulu aastate võrdluses 24,8% ja jõudis 3,3 (2018: 2,6) miljoni euroni. Kokkuvõttes moodustas kinnisvarasegmenti müügitulu Kontserni müügitulust 2,3% (2018: 2,2%).

Muude segmenteerimata tegevuste müügitulu on vähenenud aastaga 3,1 miljoni euro võrra 15,3 miljoni euroni, moodustades 10,6% (2018: 15,2%) konsolideeritud müügitulust. 2018. aasta esimesel poolaastal

teostati suuremahulisi elektritöid laevaehituse sektoris, mis seletab muude segmenteerimata tulude vähenemise aruandeaastal.

Kulud

Äritegevuse kulud olid aruandeaastal kokku 140,1 (2018: 118,3) miljonit eurot. Põhiosa kulude juurdekasvust, 20,3 miljonit eurot, andis müüdud toodete ja teenuste kulude suurenemine. Peamiseks põhjuseks olid planeeritust suuremad projektide elluviimise kulud Rootsis, mida omakorda mõjutas Rootsi krooni kursi muutus. Müüdud toodete ja teenuste kulude kasv edestas müügitulude kasvutempot 0,7 protsendipunkti võrra, vähendades brutokasumi marginaali võrreldava perioodi näitaja suhtes 0,5 protsendipunkti.

Kontserni ettevõtted on osalenud mitmetel erialamessidel ning otsivad aktiivselt võimalusi ärimahtude suurendamiseks. Keskendumine ekspordi kasvatamisele on toonud kaasa turustuskulude suurenemise 0,4 miljoni euro võrra 5,7 miljoni euron. Turustuskulude osakaal Kontserni müügituludest on aastate võrdluses langenud, moodustades 4,0% (2018: 4,4%). Uute ettevõtete integreerimisega seotud lisakulutused, arendusprojektide käivitamine ning igapäevatöö tootmise automatiseerimiseks, et vähendada sõltuvust tööjõust, on toonud kaasa üldhalduskulude mõningase tõusu aruandeaastal. Üldhalduskulude kasvutempo (12,2%) jäi siiski väiksemaks müügitulu juurdekasvust (18,7%). Üldhalduskulud suurenesid aastaga 1,0 miljoni euro võrra 9,2 miljoni euron, moodustades 2019. aasta Kontserni müügitulust 6,4% (2018: 6,8%).

Tootmise laienemiseks palgatud uute töötajate lisandumine Leedu tütarettevõttes ning kohaliku kvalifitseeritud tööjõu nõudlusega kaasnev palgasurve on kasvatanud aruandeperioodi tööjõukulusid. Lisaks on aruandeaasta jooksul tööjõukuluna kajastatud aktsiaoptsiooniprogrammide kulu summas 189 (2018: 97) tuhat eurot. Tööjõukulud suurenesid aastaga 8,4% 26,5 miljoni euron. Tööjõukulude määr moodustas aruandeaasta müügitulust 18,5%, vähenedes võrreldava perioodi näitaja suhtes 1,8 protsendipunkti võrra. Aruandeaastal maksti töötajatele palkade ja tasudena välja 21,4 (2018: 18,6) miljonit eurot ning keskmine töötasu Kontserni ühe töötaja kohta oli 2 296 eurot, kasvades võrreldava perioodi suhtes 6,0%.

Finantsseisund

Aruandeperioodi lõpu seisuga moodustasid käibevarad 44,5% (2018: 44,8%) ja põhivarad 55,5% (2018: 55,2%) varade maksumusest ning võõrkapital 37,9% (2018: 31,8%) ja omakapital 62,1% (2018: 68,2%).

Aruandekuupäeva seisuga oli Kontserni varade maht 107,9 miljonit eurot, suurenedes aastaga 9,7 miljoni euro võrra. Müügitellimuste ja tootmismahude kasvuga on Kontserni käibevara aastaga suurenenud 9,1%, jõudes 48,0 miljoni euron, sh kasvasid varud 1,6 miljonit eurot, raha ja raha ekvivalendid 1,7 miljonit eurot ning nõuded 0,7 miljonit eurot.

Põhivara maksumus finantsseisundi aruandes suurenes aastaga 5,7 miljoni euro võrra 59,9 miljoni euron. Kontsern on aasta jooksul investeerinud kinnisvarasse 0,9 (2018: 2,6) miljonit eurot, materiaalsesse põhivarasse 4,2 (2018: 6,6) miljonit eurot ja immateriaalsesse põhivarasse 0,4 (2018: 1,4) miljonit eurot. Kokku investeeris Kontsern aruandeaastal põhivarasse 5,5 miljonit eurot. Enamik investeeringutest suunati Leedu tütarettevõtte tootmishoone laiendusse, selle teenindamiseks vajaliku taristu ehitusse ja uutesse tootmisseadmetesse. Ülejäänud osa investeeringutest paigutati Kontserni ettevõtete ja tööstusparkide arendusprojektidesse ning Eesti tütarettevõtte uue esinduskaupluse ja kesklaos käivitamise. Võrreldaval perioodil investeeriti põhivarasse kokku 10,6 miljonit eurot, millest 1,0 miljonit soetati äriühenduste kaudu.

Aruandekuupäeva seisuga oli Kontsernil kohustusi kokku 40,9 (31.12.2018: 31,2) miljonit eurot, millest lühiajalised kohustused moodustasid 80,5% ehk 33,0 miljonit eurot ja võrreldaval perioodil 82,4% ehk 25,7 miljonit eurot. Lühiajalised kohustused kasvasid aastaga 7,2 miljoni euro võrra, sh võlad tarnijatele ja muud võlad kokku 1,5 miljonit eurot 16,4 miljoni euron ja lühiajalised võlakohustused 4,6 miljonit eurot 11,3 miljoni euron.

31.12.2019 seisuga moodustasid intressikandvad võlakohustused Kontserni kohustustest kokku 46,9% ja varade maksumusest 17,8%, 31.12.2018 seisuga olid vastavad näitajad 38,8% ja 12,3%. Kontsernil oli intressikandvaid võlakohustusi kokku 19,2 (31.12.2018: 12,1) miljonit eurot, millest lühiajaline osa moodustas 11,3 (31.12.2018: 6,7) miljonit eurot. Pikaajalised võlakohustused kasvasid aastaga 2,5 miljonit eurot 8,0 miljoni euron. Pikaajalist laenu ja kapitaliliisingut on kasutatud seoses kinnisvaraarendustega Eestis ja Leedus

ning investeeringuga automaatsesse lehtmetalli stantsimis-painutusliini. Uute IFRS 16 „Rendilepingud“ arvestuspõhimõtete rakendamise tõttu oli lühi- ja pikaajaliste võlakohustuste muutus 1,9 miljonit eurot.

Rahavood

Aruandeaastal olid rahavood kokku positiivsed summas 1,8 miljonit eurot, võrreldaval perioodil oli rahavoog välja 7,7 miljonit eurot. Äritegevusest tuli raha sisse 6,2 miljonit eurot, võrreldaval perioodil läks raha välja 3,4 miljonit eurot.

Aruandeaastal maksti erinevate investeeringute eest kokku 6,4 (2018: 10,9) miljonit eurot, mille hulgas kinnisvarainvesteeringute, materiaalse ja immateriaalse põhivara eest tasuti kokku 5,7 (2018: 7,9) miljonit eurot. Kokkuvõttes läks aruandeaastal investeerimistegevusest raha välja 5,5 (2018: 5,7) miljonit eurot.

2019. aastal maksti 2018. aasta eest dividende summas 3,2 miljonit eurot ehk 0,18 eurot aktsia kohta, mis oli 1,1 miljon eurot vähem kui aasta varem, ning lühi- ja pikaajalist laenu võeti kokku 6,8 (2018: 7,2) miljonit eurot, tuues kokkuvõttes finantseerimistegevusest raha sisse 1,2 (2018: 1,3) miljonit eurot.

TEGEVUSSEGMENTID

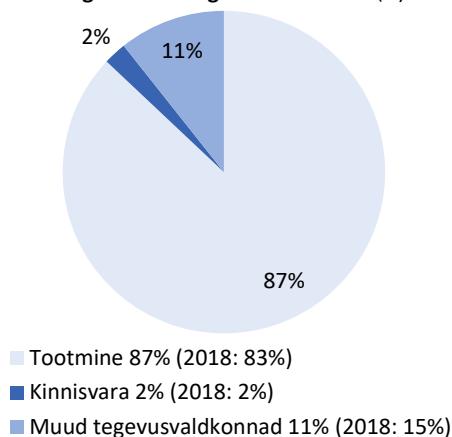
31.12.2019 seisuga lõppenud majandusaastal toimus Kontserni tegevus kahes valdkonnas, mis olid piisavalt suure osakaaluga, et moodustada eraldi kajastatavat segmenti ning millega kaasnenud riskid ja hüved olid oluliselt erinevad ja selgelt piiritletavad. Need segmentid olid tootmine ja kinnisvara.

Tootmissegmenti iseloomustavad tegevused on elektrienergia jaotus-, lülitus- ja muundamisseadmete ning automaatika-, protsessijuhtimis- ja mootorijuhtimisseadmete disainimine, müük, tootmine ja järelteenindus.

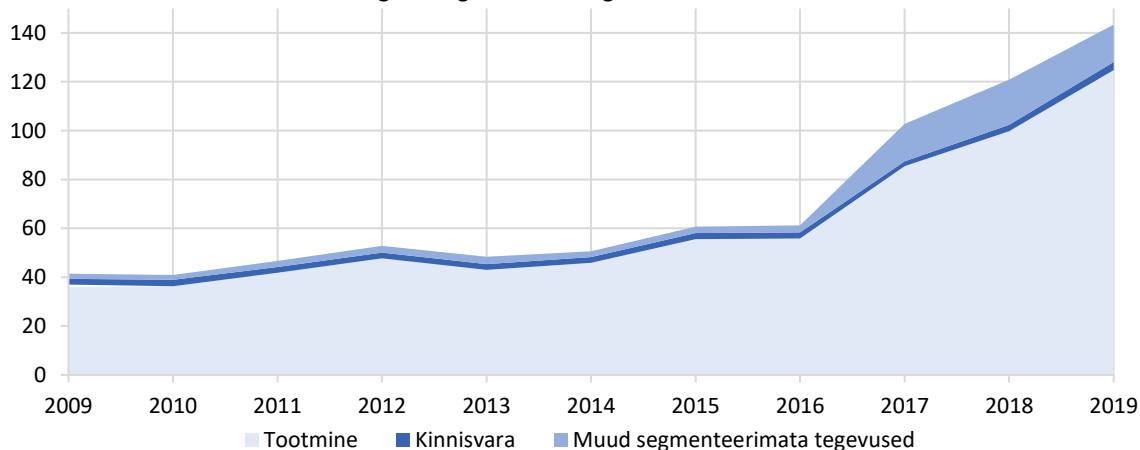
Kinnisvarasegment hõlmab tööstusliku kinnisvara arendamist, projektijuhtimist, rentimist ning sellega kaasnevaid muid teenuseid rendipartneritele ja Kontserni ettevõtetele.

Muud tegevused koondab enda alla ülejäänud segmenteerimata tegevusvaldkonnad, kus iga tegevusala ei ole piisavalt suure osakaaluga, et eraldi kajastatavat segmenti moodustada. Sellised tegevused on näiteks finantsinvesteeringute juhtimine, elektrikaupade jae- ja projektimüük ning laevaehituse elektriinstallatsioonitööd.

Segmenti müügitulude osakaal (%)

Tegevussegmentide müügitulud mln eurot

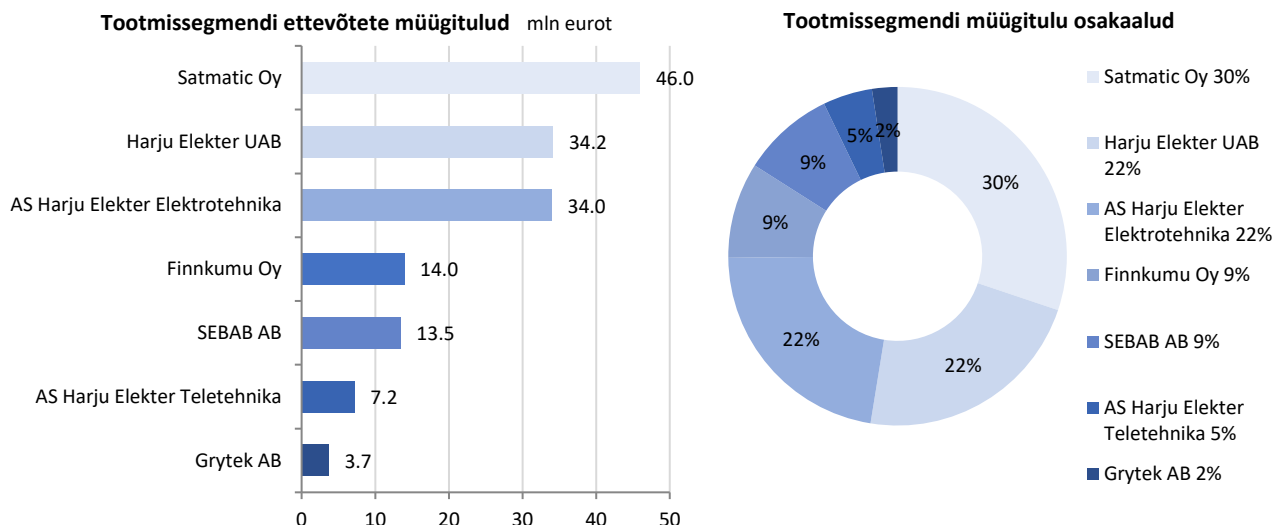

TOOTMINE

Tootmise segment hõlmab elektriseadmete tehaseid Eestis (AS Harju Elekter Elektrotehnika), Soomes (Satmatic Oy ja Finnkumu Oy), Rootsis (SEBAB AB) ning Leedus (Harju Elekter UAB), kus tehaste põhitoodangu moodustavad seadmed kesk- ja madalpinge elektrienergia jaotuseks (eri tüüpi alajaamad, kaablijaotus- ja liitumiskilbid) ning automaatika- ja juhtimiskeskused energia-, tööstus- ja merendussektori ning taristu objektide tarbeks. Samuti kuuluvad tootmise segmenti AS Harju Elekter Teletehnika (Eestis), mis valmistab lehtmataltooteid elektrotehnika ja telekomi sektorile ning tehniliste hoonete tootja Grytek AB (Rootsis). Tootmissegmenti kuuluvad ka Soomes asuvad kinnisvaraettevõtted Harju Elekter Kiinteistöt Oy ja Kiinteistöt Oy Ulvila Sammontie 9. Mõlema ettevõtte põhitegevuseks on kontsernile kuuluva tööstusliku kinnisvara haldamine.

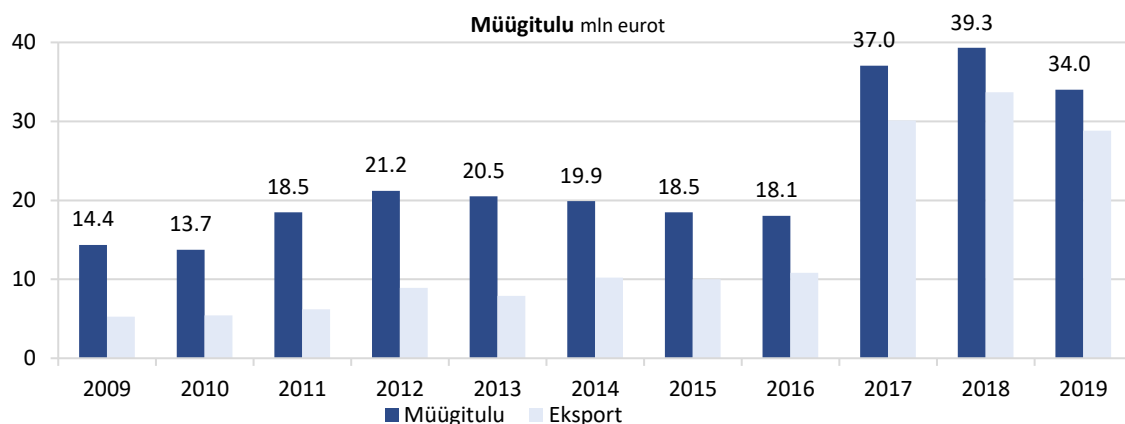
Tootmissegmenti äritulud olid 2019. aastal 129,1 miljonit eurot, millest müügitulu kontsernivälistelt klientidelt moodustas 124,8 miljonit eurot, võrreldaval perioodil olid vastavad näitajad 102,9 miljonit eurot ja 99,8 miljonit eurot. Tootmissegment andis konsolideeritud müügitulust 87,1% (2018: 82,6%). Tootmise

segmendi 25%ne tulude kasv oli laiapõhjaline ja tugines mitme ettevõtte tugevale sooritusele, kuid teistest märkimisväärselt enam kasvatas müügitulusid Harju Elekter UAB.

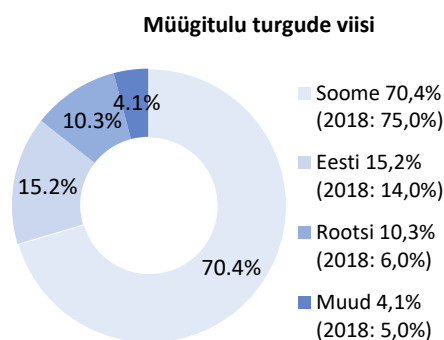

AS Harju Elekter Elektrotehnika

ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte AS Harju Elekter Elektrotehnika on juhtiv kesk- ja madalpingeliste elektriseadmete arendaja, tootja ja turustaja. Ettevõtte kontor ja tehas asuvad Keila Tööstuspargis, kus on kasutuses ligi 23 100 m² tootmis-, lao-, hoovi- ja kontoripindu. Ettevõttes töötas aruandeaasta lõpu seisuga 208 (2018: 245) inimest, neist viiendik müügi- ja tootearendusvaldkonnas. Alates 01.04.2019 täidab ettevõtte juhataja ametikohustusi senine müügiosakonna juhataja Indrek Ulmas.

2019 oli ASile Harju Elekter Elektrotehnika väljakutseterohke aasta, mil seisti silmitsi olulise tellimuste mahu vähenemisega. Soome elektri- ja võrguehitusobjektide renoveerimise kava esialgse planeeritud mahu vähenemine ning sellega seoses tellimuste pikendamine järgmistele perioodidele põhjustas müügi- ja kasumlikkuse vähenemise. 2019. aasta müügitulu kokku oli 34,0 (2018: 39,3) miljonit eurot, mis oli 13,4% vähem kui 2018. aastal. Aruandeaastal moodustas eksport ettevõtte müügimahtudest 85% (2018: 86%). Peamised sihtturud olid jätkuvalt Soome ja Rootsi, kuid neile on jõudsasti lisandunud ka Holland. Eesti turu osakaal ettevõtte müügitulust on võrreldes eelnevate perioodidega püsinud stabiilsel tasemel.

Suurimate äriliste õnnestumistena 2019. aastal võib esile tõsta mitmed uued hankevõidud. Jaanuaris saadi tellimus 54 eriotstarbelise komplektalajaama tarnimiseks Konecranesile, mille realiseerimise jätkuti aasta

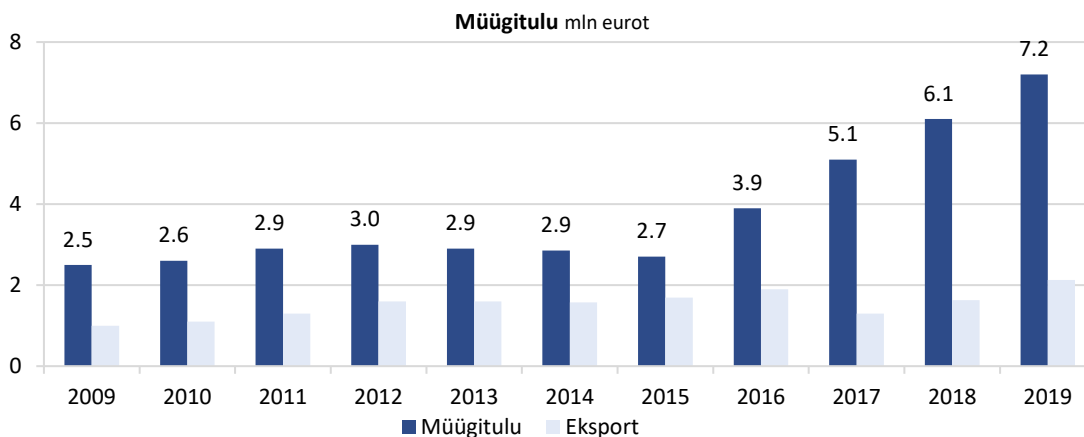
lõpuks lõpusirgele. Neljandas kvartalis võideti Elektrilevi OÜ hange tehasetooteliste komplektalajaamade ja nendega kaasnevate komponentide tarnimiseks. Elektrilevi OÜga sõlmitud 62 kuu pikkuse lepingu maht on 27,8 miljonit eurot. Lisaks teeb head meelt väga tugev tarnekindlus, mis on kindlasti ka üks prioriteete tulevikus. Aktiivne müügitöö erialajaamade valdkonnas on avanud uusi koostöövõimalusi tehnoloogia-partneritega ka keerukamate ja töömahukamate projektide teostamiseks. Tänu varasemale positiivsele kogemusele jätkati uute lepingute toel partnerlust nii sadamakraanade elektrifitseerimisel kui ka mitmete taastuenergia lahenduste osas.

Arendustegevuste vaates töötati välja ja juurutati paralleelselt tootmises mitut uut tootelahendust, samuti optimeeriti seeriatootmist. Viimases kvartalis tehti tootmises olulised struktuurimuudatused ning käivitati uued tootmisgrupid ja rutiinid. Lisaks koolitati mitme valdkonna töötajaid, korraldati eri koolitusi müügi- ja juhtimispädevuse suurendamiseks ning arendati inseneride planeerimise ja projekteerimise kvaliteeti. AS Harju Elekter Elektrotehnika läbis auditiprotsessi, mille tulemusena omistati ettevõttele lisaks kehtivatele kvaliteedisertifikaatidele ISO 9001 ja ISO 14001 ka sertifikaat ISO 45001.

2020. aastal jätkatakse võtmeklientide tellimusmahtude teenindamist. Ettevõtte fookuses on kulude kokkuhoid ja kasumlikkus. Eesmärkide saavutamiseks panustatakse üha enam efektiivsuse tõstmisele, ettevõtte müügi- ja tootmisprotsesside tugevdamisele, toodete tutvustamisele ning parimate juhtimistavade rakendamisele. Konkurentsivõime kasvatamiseks tagatakse pidev toodete arendamine ja kliendikeskne konsultatiivne müük. Jätkub ASi Harju Elekter Elektrotehnika tihe koostöö teiste Kontserni ettevõtetega nii kodu- kui ka eksporditurgudel.

AS Harju Elekter Teletehnika

AS Harju Elekter Teletehnika on ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte, kelle põhitegevuseks on erinevate lehtmetailtoodete tootmine energeetika ja elektrotehnika sektoritele. Lisaks valmistab ja müüb ettevõtte lehtmetailist andmesidevõrgu sidekappe ja lisatarvikuid telekommunikatsioonisektorile ning teeb allhangeteid lehtmetaili töötlemise ja viimistluse alal. ASi Harju Elekter Teletehnika Keilas asuv 9000 m² tehas on oma tootmismahutudega üks suurimaid õhukeste lehtmetailtoodete valmistajaid lähipiirkonnas. Ettevõtte koosseisu kuulub ka mehaanikaosakond, mis tegeleb peamiselt eritellimuste täitmisega Keila Tööstuspargi ettevõtetele.

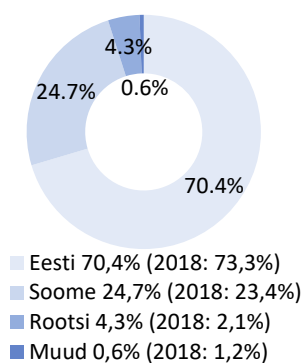
Ettevõttes töötas 2019. aasta lõpu seisuga 86 (2018: 103) inimest ja 2019. aastal keskmiselt 101 (2018: 96) inimest. Töötajatest umbes 80% on otseselt tootmisprotsessidega seotud.

Kuigi müügitulu kasv jäi oodatust väiksemaks, suurenes 2019. aasta müügitulu võrreldes 2018. aastaga 18% ja jõudis 7,2 (2018: 6,1) miljoni euroni. Müügitulust 29,6% (2018: 26,7%) teeniti välisurgudel. Suurimad eksporditartiklid olid andmesidevõrkude räkid, räkikapid ja nende lisatarvikud. Tootegruppide lõikes kasvas enim kontsernisisene lehtmetailtoodete müük. Peamiste sihtturgudena saab esile tuua Soomet ja Rootsit. Müük koduturule suurenes aruandeaastal 13,4%.

Aruandeaastat jääb ilmetama suur tootmismahutude ja efektiivsuse kõikumine periooditi. Fookus oli seatud klientidele parima teenuse nii tarnekindluse, kvaliteedi ja kogu terviku pakkumises, mis ka õnnestus.

Väljakutseks oli kompenseerida võtmeklientide ootamatu nõudluse vähenemist uute projektidega. Ettevõttes restructureeriti müügi-tegevused ja tootmisprotsessid ning alustati uute projektide toodete väljatootamist, mille tootmine algab plaanilt 2020. aastal. Koostöös Kontserni elektrikaupade projekti- ja jaemüüja Energo Veritas OÜga arendati Elektrilevi OÜ kiire interneti võrgu projekti (Last Mile) tarbeks välja seeria fiiberoptikakapi mudeleid. Kappide tarned algasid septembris.

2020. aasta fookus on suunatud müügimahtude suurendamisele müügiegevuste aktiveerimise ja efektiivsuse kasvu kaudu. Jätkuvalt on tähelepanu all tootlikkuse ja planeerimistäpsuse parendamisega seotud teemad ning hinnariskide maandamine lehtmetalli ostul. Tootlikkuse ja efektiivsuse suurendamiseks investeeritakse aasta jooksul painutus-osakonnas robotiseerimisse ning tehaseüleselt Lean-meetodite rakendamise koolitusprogrammi. Lisaks on töös mitmed arendust vajavad tooted. Pikas perspektiivis on ettevõtte kõik tegevused ajendatud soovist saada klientide esimeseks valikuks nii omatoodete kui ka allhanke toodete/teenuste osas ning toetada kliente nende eesmärkides.

Müügitulu turgude viisi

Satmatic Grupp

Satmatic Grupi moodustavad 31.12.2019 seisuga Satmatic Oy, peakontoriga Soomes Ulvilas ning tehastega Ulvilas ja Keraval, tema Kurikkas paiknev tütarettevõtte Finnkumu Oy ning aruandeaastal omandatud kinnisvaraettevõtte Kiinteistö Oy Ulvila Sammontie 9, mis omab Ulvilas asuvat 0,86 ha suurust tootmisüksuse kinnistut ja 4330 m² tootmishoonet. Kinnisvaraettevõtte, mille soetamine viidi lõpuni pärast 10-aastast ostu- ja rendiperioodi lõppemist, põhitegevuseks on Kontserni kasutuses oleva tootmispinna haldamine ning ettevõtte põhitegevusel ei ole mõju Kontserni konsolideeritud müügitulule.

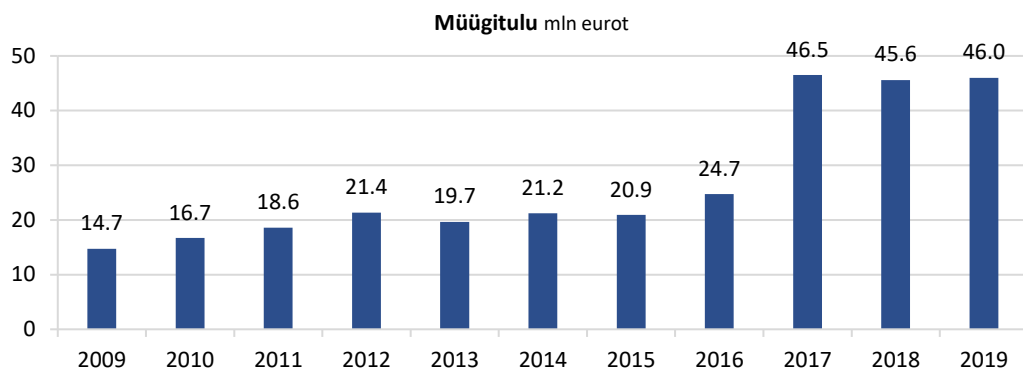
Satmatic Grupi ettevõtete 2019. aasta konsolideerimata müügitulu kokku oli 60 (2018: 59) miljonit eurot, püsid aastal varasemaga võrreldes samal tasemel. Satmatic Grupis töötas aruandeperioodi lõpu seisuga kokku 103 (2018: 102) inimest.

Seoses Harju Elekter kontserni tegevuse restructureerimisega Soomes ning Satmatic Oy ja Finnkumu Oy koondamisega ühise juhtimise alla on Satmatic Grupi ettevõtete uus ühine tegevjuht senine ASi Harju Elekter Elektrotehnika juhataja Jan Osa, kes alustas tööd Satmatic Oys 01.04.2019 ja Finnkumu Oys 01.07.2019.

Satmatic Oy

ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte Satmatic Oy on juhtiv tööstusautomaatika- ning elektrienergia jaotus- ja ülekandeseadmete tootja Soomes. Ettevõtte tooted on suunatud tööstus-, energiatootmis- ja -jaotussektoritele ning infrastruktuuri projektidele, kattes klientide vajadused toodete, programme- ja projektide väljatootamisest hooldusteenuste pakkumiseni. Tootevalik on lai ning tooteportfelli kuulub erinevaid kuni 20 kV tooteid ja lahendusi. Oluline osa Satmatic Oy tooteid ja lahendusi müüakse väljaspool Soomet ning need jõuavad klientideni kas otse või vahendusfirmade, Soome eksportööride kaasabil. Samas on Satmatic Oy Soomes ka Kontserni Eesti ettevõtete toodete maaletooja ja edasimüüja. Eestis imporditud toodete vahendusmüük Soome turule moodustas 17,5 (2018: 23,6) miljonit eurot. Ettevõtte peakontor ja tehas paiknevad Pori lähedal Ulvilas, Helsingi ettevõtluspiirkonna klientide teenindamiseks on ettevõttel müügiesindus ja koostetehas Keraval. Ettevõttes töötas aasta lõpu seisuga 78 (2018: 81) inimest ja aruandeaasta keskmine töötajate arv oli 78 (2018: 78) inimest.

Satmatic Oy müügitulu jäi eelneva aastaga peaaegu samale, 46,0 (2018: 45,6) miljoni euro tasemele. Müügitulule avaldas mõju ka Soome elektri- ja võrguehitusobjektide renoveerimise kava esialgse mahu vähendamine ning sellega seoses tellimuste pikendamine järgmistele perioodidele. Samas suutis ettevõtte konkurentsitihedal turul kasvatada projektitoodete müüki. Toetudes Leani juhtimismudelile ning tõhustades sisemist logistikat ja elektroonilist infovoogu, kogu selle funktsionaalsuses, vähendati toodete läbilaskeaegu. Automatiseerimistaseme tõstmisega tugevdati ettevõttes nii materjalikäsitlust kui ka kaupade vastuvõtmist. Aktiivselt otsiti müügivõimalusi ning osaleti erialamessidel, kus tutvustati oma tooteid.

Suurimad riskid olid seotud Soome elektrivõrkude investeeringute vähenemisega ning klientide poolt tellimuste ajatamisega pikemale perioodile, mis tingis esialgselt eeldatust madalama tootismahu. Energia- võrgu sektori vähenemist aitas kompenseerida teiste ärivaldkondade parem tulemus. Tehases töötati klientide tarbeks välja erinevaid elektri-, juht- ja jõuautomaatikaseadmeid ning lahendusi tselluloosi- ja paberitööstusele, aga ka kivivilla-, terase- ja toiduainetetööstustele ning *offshore* ja laevaehituse, kaevanduste ja elektrijaamade tarbeks.

Aruandeaastal investeeriti tootmise efektiivsuse kasvu – soetati uus juhtmete ning kaablite tootmiseseade kulutõhusama tootmise nimel ning alustati mitmeid projekte ja arendusi sisemiste protsesside ülevaatamiseks, sealhulgas mõned neist ka koostöös teiste Kontserni ettevõtetega. Lisaks viidi aruandeperioodil lõpule tütarettevõtte Kiinteistö Oy Ulvila Sammontie 9 omandamine.

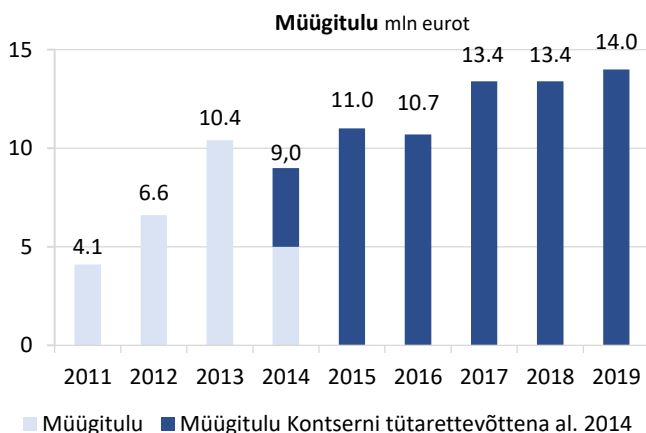
Ettevõtte tegevus tulevikus põhineb jätkuvalt lepingulisel tootmisel, projektiteenustel ning tarnetel elektrienergia jaotussektorile, tootmissektori ja infrastruktuuri tarbeks. Kõiki operatsioone arendatakse pidevalt edasi, rakendades automatiseerimist suurendavaid uusi lahendusi. Oodata on kindlasti mõnevõrra tihedamat konkurentsi. Eesmärgiga lihtsustada müügi- ja turundustöö koordineerimist ja Soome tütarettevõtete juhtimist, otsustas Harju Elekter 2020. aasta jooksul liita Satmatic Oy-ga tema tütarettevõtted Finnkumu Oy ja Kiinteistö Oy Ulvilan Sammontie 9. Järgmise sammuna on plaanis viia kõik Soomes asuvad kinnisvarad Harju Elekter Kiinteistö Oy alla ning nimetada Satmatic Oy ümber Harju Elekter Oy-ks.

Finnkumu Oy

Satmatic Oy 100% tütarettevõtte Finnkumu Oy on Soome juhtiv komplektalajaamade ja kaablijaotuskappide tootja, kes projekteerib, toodab ja turustab seadmeid elektrienergia jaotussektori tarbeks. Tooted on suunatud Soome turule. 2004. aastal asutatud Finnkumu Oy kuulub Kontserni alates 2014. aastast. Finnkumu Oy paikneb Kurikkal, kus tema kasutuses on 2500 m² tootmis- ja kontoripinda. Ettevõttes töötas aasta lõpu seisuga 25 (2018: 21) inimest ja aruandeaasta keskmine töötajate arv oli 24 (2018: 20) inimest.

Lõppenud aasta oli Finnkumu Oy jaoks järjekordselt edukas aasta. Ettevõtte kliendibaasis ega toodetes ei olnud aruandeaastal märkimisväärsed muutusi. Turul on märgata konkurentsi kasvu ja tehniliste nõuete karmistumist, kuid hoolimata tihedast konkurentsist suutis ettevõtte täita planeeritud eesmärgid ning jõudis aruandeaasta lõpuks 14,0 (2018: 13,4) miljoni eurose müügituluni.

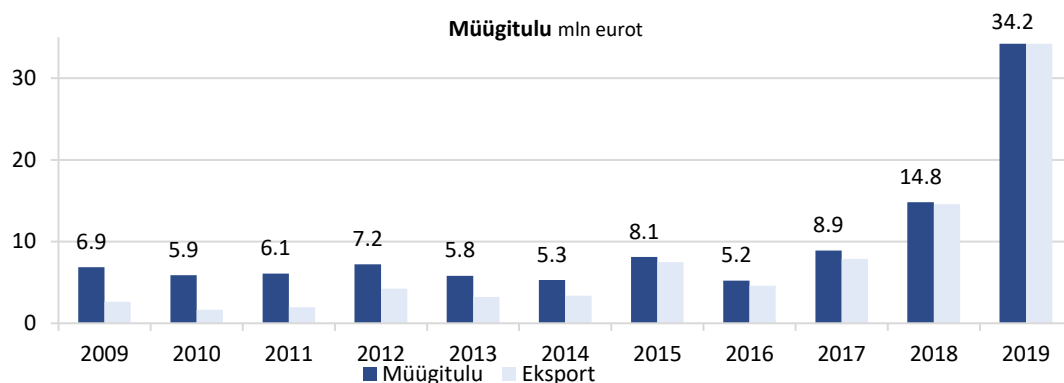
Finnkumu Oy-l on Soomes jätkuvalt hea maine alajaamade tarnijana. Ettevõtte on tegevusaja jooksul välja kujunenud kindel lojaalne kliendibaas, kelle tellimusi käsitleb väikesearvuline müügimeeskond. Koostöös klientidega parendatakse tooteid ning kohandatakse need konkreetsetele projektidele sobivaks. Sarnaselt varasemate aastatega arendatakse omatooteid, seda ka koostöös Kontserni teiste ettevõtetega. Toodete komplekteerimine, lõppkokkupanek ja kontroll toimuvad Kurikka tehases.

Finnkumu Oy jätkab klientide vajadustest lähtuvate kvaliteetsete komplektalajaamade ja kaablijaotuskappide valmistamist, lisades klientide nõudmistele vastu tulles oma tooteportfelli uusi alajaamade tüüplahendusi. Lähiaja eesmärk on jõuda kokkulepeteni, mis võimaldaksid hajutada alajaamade tootmise ühtlasemalt kogu aastale, et tagada püsiv tööhõive ja edendada seeläbi tööga rahulolu. Jätkub tootmisala kaasajastamine, vajadusel ollakse valmis suurendama tootmispindu ning tegelemine ettevõtte fookuses olevate kvaliteedi- ja keskkonnaküsimustega. 2020. aastal jätkuvad ka ettevalmistused kvaliteedistandardite ISO 9001 ja ISO 14001 taotlemiseks. Lisaks planeeritakse 2020. aastal mitmeid sisemisi arendustegevusi protsesside, logistika ja IT-süsteemide vallas.

Harju Elekter UAB

ASi Harju Elekter 100% Leedus asuv tütarettevõtte Harju Elekter UAB kuulub Kontserni alates 2003. aastast. Ettevõtte fookus on suunatud toodete ja lahenduste välja töötamisele ja lepingulisele tootmisele süsteemi integraatoritele merendus- ja tööstussektoris, tarnides neile spetsiaalselt kliendi tarbeks välja töötatud energiajaotuse ja sagedusinverter lahendusi. Ettevõtte peakontor asub Leedus Panevėžys. Ettevõttes töötas 31. detsembri seisuga 251 (2018: 138) inimest ning aruandeaastal keskmiselt 207 (2018: 133) inimest.

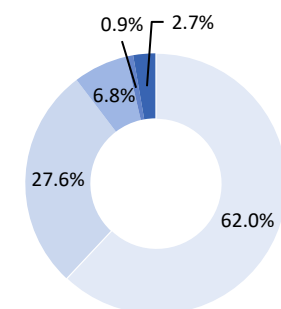
Aruandeperioodi olulisemaid sündmusi oli ettevõtte tootmishoone laienduse valmimine, millega suurenesid ettevõtte kontori- ja tootmispinnad seniselt 3500 m²lt 9000 m²le. Investeeringute kogumaht, mis tehti tootmishoone laiendusse, tootmisseadmetesse ja -tehnoloogia uuendamisse, ulatus 2019. aastal 3,2 miljoni euroni. Lisandunud tootmispind õnnestus valmimise järel kohe efektiivselt tööle rakendada, mis tingis muu hulgas selle, et Harju Elekter UAB lõpetas 2019. aasta teist aastat järjest ajalooliselt parimate majandustulemustega. Tootmise laiendusest on tingitud ka keskmise töötajate arvu 55% kasv.

Hea majanduskliima ettevõtte peamistel sihtturgudel Skandinaavias ja Hollandis ning ettevõtte ainulaadsed oskused pakkuda lahendusi ja tooteid oma võtmeklientide pea kõigile vajadustele suurendasid ettevõtte müügitulu võrreldes aasta varasemaga 133% 34,2 (2018: 14,8) miljoni euroni. 100% oma toodangust eksporditi välisriikidele. Peamised sihtriigid olid Holland, Norra ja Soome.

Umbes 90% müügitulust teeniti projektipõhiste toodete ja teenuste väljaarendamisest, tootmisest ja müügist merendus- ja laevandussektorile. Tootesortimendis olid suurima osakaaluga erinevad sagedusmuundur-seadmete süsteemid ning elektri- ja kontrollkilbid merendussektorile. Kvaliteetsete toodete pakkumine merendussektorile on väga tugevalt seotud ettevõtte kõrgetasemelise inseneritöö võimekusega, kuna tellimused on seotud peamiselt projekti- ja kliendikohaste lahendustega, mida ei leidu standardkataloogides.

Igapäevaselt on ettevõtte eesmärk parendada kvaliteeti, töökindlust ja lepingupõhise professionaalse tootmisega seotud toiminguid. Kiirelt kasvava tellimusvoo ja tootmismahu kindlustamiseks analüüsitakse ja otsitakse täiendavaid efektiivseid tootmisvõimalusi.

Müügitulu turgude viisi

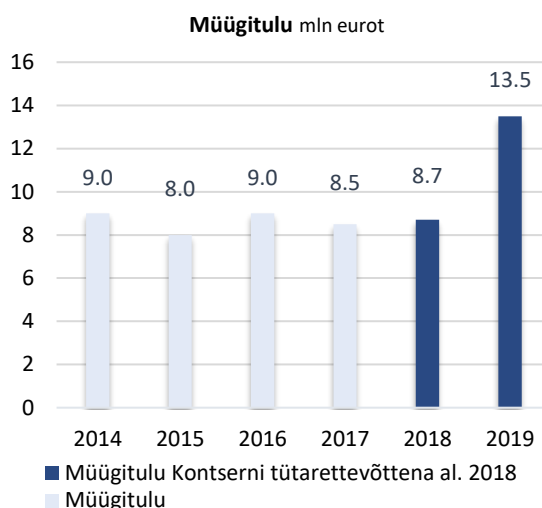
- Norra 62,0% (2018: 54,1%)
- Holland 27,6% (2018: 19,2%)
- Soome 6,8% (2018: 7,4%)
- Rootsi 0,9 (2018: 19,0%)
- Muud 2,7% (2018: 0,4%)

SEBAB AB

Alates 2018. aasta algusest Kontserni kuuluv ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte SEBAB AB on spetsialiseerunud energia tootmiseks ja jaotuseks vajalike kesk- ja madalpingelahenduste väljatöötamisele ning nende tarnimisele infrastruktuuri-, ehitus- ja taastuvenergia-sektorile. Ettevõtte peakorter koos tootmis-, müügi- ja teenindusüksuse ning laoga paikneb Malmös. Ettevõtte insener-tehnilisi lahendusi pakuvad harukontorid asuvad veel ka Stockholmis ja Borlänges. Ettevõttes töötas 31. detsembri seisuga 41 (2018: 39) inimest ja aruandeperioodil keskmiselt 39 (2018: 33) inimest.

SEBAB AB 2019. aasta müügitulu oli 13,5 miljonit eurot, kasvades 2018. aastaga võrreldes 55%. Enamik toodetest ja teenustest tarniti koduturule Rootsis. Müügitulude kasvust suurem osa tuli energia- ja infrastruktuurisektoritest, kuhu tarniti mitmesuguseid kliendispetsiifilisi lahendusi. SEBAB AB teine aasta Kontserni ettevõtteks kujunes üsnagi väljakutseterohkeks. Mitme suurprojekti viivitustest ja arvatust suuremate kuludest, madalama marginaaliga toodete müügi mahust ja Rootsi krooni kursi muutusest tingitud mõjud ei lubanud täita esialgseid kasumlikkuse ootusi.

Alates 01. jaanuarist 2020 on SEBAB AB uueks tegevjuhiks nimetatud Mikael Schwartz Jonsson ning senine tegevjuht siirdus Rootsi müügi- ja marketingijuhiks ametikohale. Sellega seoses on 2020. aastal plaanis ka ümber kujundada Kontserni Rootsi ettevõtete müügistruktuur ja -tegevused. Ettevõtte jätkab 2020. aastal oma põhitegevusega, otsides lisavõimalusi kasvuks ja efektiivsuse suurendamiseks.

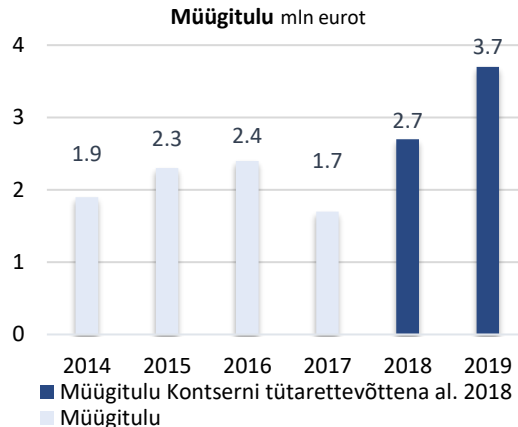

Grytek AB

ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte Grytek AB põhitegevus on mitmesuguste tehniliste hoonete tehasealine tootmine. Rootsis Grytgölis paikneva ettevõtte tegevus on suures mahus suunatud ka teiste Kontserni ettevõtete projektide jaoks vajalike tehniliste hoonete tootmisele. Aruandeaasta lõpu seisuga töötas ettevõttes 18 (2018: 21) inimest ja aruandeperioodi keskmisena 23 (2018: 17) töötajat. Grytek AB müügitulu oli 3,7 miljonit eurot, kasvades aastaga 38%.

Aruandeperioodi jäävad ilmetama tootmis- ja müügi mahust väga ebaühtlane jaotumine, Rootsi krooni kursi kõikumised ning mitmete suurprojektide esialgsest planeeritust suuremaks kujunenud kulud. Koos sõsarettevõtte SEBAB ABga on aktiivselt panustatud Kontserni Rootsi turu müügitulude kasvu. Lisaks on arendatud omatooteid, suurendatud toodetavate majade turvalisuse klassi ja tulekindlust ning omandatud vastavad sertifikaadid.

Alates 01. jaanuarist 2020 on nimetatud Grytek AB uueks tegevjuhiks Mikael Schwartz Jonsson. Ettevõtte plaanib 2020. aastal jätkata oma põhitegevusega ning otsida võimalusi kasvuks.

KINNISVARA

Kinnisvarasegmendi tegevused hõlmavad tööstusliku kinnisvara arendamist, hooldust ja rentimist, kinnisvara ja tootmisvõimsuste ülalpidamisega seotud teenuseid ning teenuste vahendamist. Kinnisvara on klassifitseeritud eraldiseisvaks segmendiks, sest selle varade maht on rohkem kui 10% Kontserni varade mahust. Siia segmenti kuulub emaettevõtte ASi Harju Elekter kinnisvaraosakond. Aruandeaasta lõpu seisuga töötas kinnisvarasegmendis 9 (2018: 10) inimest.

Kontsern omab kinnistuid tööstusparkides Eestis (Keila, Alliku ja Haapsalu), Soomes (Ulvila, Kerava, Kurikka) ja Leedus (Panevėžys), kokku 46 ha, kus on kokku 112 140 m² tootmis-, kontori- ja laopindasid. Kontserni välistele klientidele renditakse pindu Keila, Alliku ja Haapsalu tööstusparkides.

Aruandeaastal oli kinnisvara segmendi äritulu kokku 4,7 (2018: 4,0) miljonit eurot, millest kontserniväline müügitulu moodustas 3,3 (2018: 2,6) miljonit eurot, andes konsolideeritud müügitulust 2,3% (2018: 2,2%). Kinnisvara segmendi müügitulust moodustas renditulu 83% (2018: 82%) ning kommunaal ja muud teenused 17% (2018: 18%).

2020. aastal jätkatakse kinnisvara arendustegevustega. Hetkeseisuga on alustatud Allika Tööstusparki uue 3900 m² lao- ja tootmishoone kompleksi rajamist, mis valmib 2020. aasta sügisel.

MUUD TEGEVUSED

Muud tegevused koondavad valdkondi, kus iga tegevusala ei ole piisavalt suure osakaaluga, et moodustada eraldi kajastatavat segmenti. Sellised tegevused Kontsernis on näiteks finantsinvesteeringute juhtimine, elektrikaupade jae- ja projektimüük ning laevaehituse elektriinstallatsioonitööd.

Muude segmenteerimata tegevuste kontserniväline müügitulu kokku oli aruandeaastal 15,3 (2018: 18,4) miljonit eurot, vähenedes aastaga 16,8% ning müük teistele tegevussegmentidele jäi 2018. aasta tasemele olles 0,6 miljoni eurot. Muud tegevused moodustasid 10,6% (2018: 15,2%) Kontserni konsolideeritud müügitulust.

AS Harju Elekter

AS Harju Elekter on Kontserni emaettevõtte. Ettevõtte tegevus jaotub kaheks – kinnisvara ja muud tegevused. Kinnisvaraga seotud tegevuste kõrval tegeleb Emaettevõtte Kontserni ettevõtete koostöö koordineerimisega, nõukogu ja juhatuste kaudu tütarettevõtete juhtimise, Kontserni rahavoogude juhtimise, investeeringute planeerimise ja juhtimise ning äriarendus- ja arendustegevusega, aga ka personali-, infotehnoloogia- ja kommunikatsiooniteenuste osutamisega. Emaettevõtte muude tegevuste äritegevus moodustas konsolideeritud müügitulust 0,4% (2018: 0,3%).

Telesilta Oy

ASi Harju Elekter 100% tütarettevõtte Telesilta Oy on Soomes Uusikaupunkis 1978. aastal asutatud elektritööde ettevõtte, mis on spetsialiseerunud laevade elektrisüsteemide projekteerimisele ning seadmete valmistamisele, paigaldamisele, seadistamisele ja hooldusele Soome turul. Ettevõtte pakub klientidele spetsiifilisi lahendusi, omatoodete osakaal on marginaalne. Ettevõttes töötas 31.12.2019 seisuga 30 (2018: 36) inimest. Telesilta Oy kuulub Kontserni 2017. aastast. Alates 01.10.2019 töötab tegevjuhi ametikohal senine juhtkonna liige Joonas Puustelli.

Aruandeaasta müügitulu oli 3,0 (2018: 9,1) miljonit eurot. Müügitulude suur langus on tingitud sellest, et 2018. aastal töös olnud ja lõpule jõudnud suurprojektide asemel olid aruandeaastal töös väiksemamahulised projektid. Mõningate projektide tööde tegemine oli aruandeaasta lõpus raskendatud objektide asukohtades toimunud ametiühingute streikide tõttu.

2019. aasta õnnestumised olid ISO 9001 sertifitseerimise edukas lõpetamine ja mitme projekti edukas lõpetamine ja Soome Piirivalve tarbeks ehitatava seitsme rannavalvelaeva elektritööde lepingu võitmine. Selle lepingu maht on 4 miljonit eurot ja tööd on planeeritud aastatele 2020 - 2023.

Energo Veritas OÜ

Energo Veritas OÜ fookus on suunatud projektijuhtimisel põhinevale müügi- ja kaubandustegevusele. ettevõtte on müügikontorid ja kauplused Tallinnas, Tartus ja Keilas, mille vahendusel on korraldatud Kontserni ja sellega seotud ettevõtete toodete ja muude elektriinstallatsioonitöödeks vajalike kaupade müük väiksema ja keskmise suurusega elektripaigaldusfirmadele ning jaeklientidele. Ettevõttes töötas 31.12.2019 seisuga 27 (2018: 23) inimest. Energo Veritas OÜ kuulub Kontserni alates 2017. aastast ning ASi Harju Elekter osalus ettevõttes on 80,52%.

Energo Veritas OÜ 2019. aasta müügitulu kasvas 19,6% ja oli 8,3 (2018: 6,9) miljonit eurot. Müügikasvule andis suure panuse 2019. aastal valminud uus Tallinna müügiesindus- ja keskladu. Uute pindade lisandumine aitas laiendada ka tootesortimenti elektri- ja nõrkvoolumaterjalide, telekomi- ja elektrivõrgu ehituse ja valgustuse valdkonnas. Aruandeperioodi õnnestumised olid ka Elektrilevi OÜ jaotusvõrgu trafode hanke võit ja koostöös AS Harju Elekter Teletehnikaga Elektrilevi OÜle välja arendatud seeria fiiberoptikakapi mudelid, mis on kiire interneti võrgu projekti (Last Mile) tarbeks. Lisaks on aruandeperioodil keskendunud müügivõimekuse arendamisele. Tulemustele ja ettevõtte rahavoogudele avaldasid negatiivset mõju paari kliendi makseraskused.

Kokkuvõttes suutis Energo Veritas OÜ organisatoorseste muudatuste keskel kasvatada turuosa, leida uusi kliente ja võita olulisi hankeid.

Harju Elekter AB

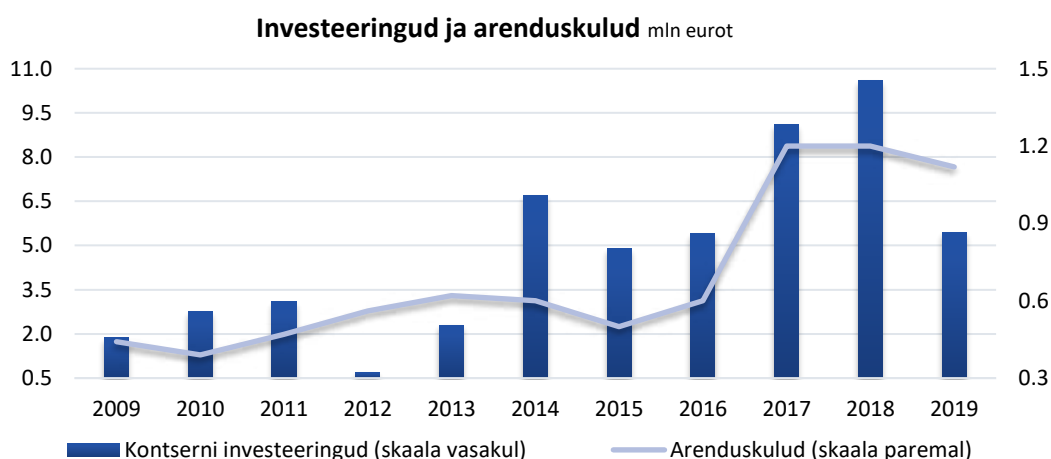
2010. aastal loodud Harju Elekter AB on müügiorganisatsioon ning Kontserni keskpinge- ja alajaama toodete müügiesindus Rootsis. Aastatel 2014 - 2017 oli ettevõtte tegevus ajutiselt peatatud. 2017. aasta veebruaris ostis AS Harju Elekter ettevõttes 10% vähemusosaluse, kasvatades osaluse 100%ni ning sama aasta sügisel alustas tütarettevõtte taas aktiivset äritegevust. Harju Elekter AB 2019. aasta müügitulu oli 4,1 (2018: 2,7) miljonit eurot, mis kasvas 52% tänu Kontserni teiste ettevõtetega koostöös pakutud edukatele elektri-seadmelahendustele Rootsi turu klientidele. Aruandeperioodil oli ettevõttes 1 töötaja.

INVESTEERIMINE, INNOVATSIOON JA ARENDUSTEGEVUS

Investeeringud

Kontserni investeeringud saab suures plaanis jagada kaheks, millest üks pool on suunatud Kontserni edasise arengu toetamiseks ja kindlustamiseks ning teise osa moodustavad taastuvinvesteeringud, mis tagavad tootmisruumide ja -tehnoloogia kvaliteedi ning vastavuse tänapäeva nõuetele. 2019. aastal investeeris Kontsern põhivarasse kokku 5,5 (2018: 10,6) miljonit eurot ja finantsinvesteeringutesse 0,7 miljonit eurot.

Valdav osa aruandeaasta investeeringutest, 3,2 miljonit eurot, oli suunatud Leedu tütarettevõtte tootmis- hoone laiendusse Panevėžys, selle teenindamiseks vajaliku taristu ehitusse ning uutesse tootmis- seadmetesse. Investeeringu tulemusel suurenesid kontori- ja tootmispinnad seniselt 3500 m²lt 9000 m²ni. Lisaks soetati 1,9 ha olemasolevate kinnistutega piirnevat maad Leedus, et tagada võimalus uuteks laiendusteks. Tootmisahoone laiendusse ja tehnoloogia uuendamisse suunatud investeeringud võimaldavad oluliselt suurendada tootmisvõimsust, et tagada tärned Leedu tütarettevõtte klientidele nii laevaehituse kui ka tööstuse segmendis.

Innovatsioon ja arendustegevus

Harju Elekter kontsern on võtnud selgeks eesmärgiks käia kaasas üldiste turu trendidega ning pöörata arendustele ja innovatsioonile suuremat tähelepanu. Tootearenduse ja innovatsiooni puhul dikteerib Kontserni tegevust oluliselt klientide nõudlus uuenduslike lahenduste järele. Kontsern soovib selleks valmis olla ning seetõttu on Kontserni tootearenduse eesmärk pidevalt ajakohastada ja töötada välja tellijate vajadustele vastavaid tooteid ning täiustada tehnoloogiat. Ühelt poolt kasvatab see kliendile pakutavat väärtust ja teisalt pakub inseneridele põnevat tööd.

Kontserni arenduskulud ulatusid aruandeaastal 1,1 (2018:1,2) miljoni euroni (Lisa 23), moodustades 0,78% (2018: 1,03%) konsolideeritud müügitulust.

Kontserni võimalused innovatsiooni luua väljenduvad kolmes vaates:

- **Tootearenduses** otsitakse nii ise kui ka koostöös klientidega kohti, kus tavalisi tooteid nutikamalt koostada või tõhusamalt toimima panna. Kontsern panustab ka ise uute toodete rakendusuuringutesse ja arendusse (nt energiasalvestid).
- **Tootmises** tehakse pidevalt muudatusi, mis tõhustavad tootmistegevust tehnoloogia või protsesside uuendamise kaudu (nt tootmisliinide soojustagastid hoonete ja tarbevee kütmiseks ning päikeseenergia laialdasem kasutamine).
- **Tarneahelas** tehakse koostööd, et arendada ja täiustada juba väljakujunenud struktuure.

Energiasektorile suunatud toodete arendusressurss on Kontsernis koondunud peamiselt tütarettevõttesse AS Harju Elekter Elektrotehnika; Satmatic Oy on spetsialiseerunud tööstusele suunatud toodete ja taastuv-

energialahenduste arendamisele ning Harju Elekter UAB tegeleb peamiselt projekti- ja kliendikohtsete terviklahendustega merendus- ja tööstussektoris.

Harju Elektri tootmisettevõtte on keskendunud Lean-tootmispõhimõtete süsteemsele juurutamisele. Ettevõttes on moodustatud meeskonnad, kelle ülesanne on kaardistada tootmisprotsesse, leida nendes raiskamisi, genereerida parendusideed ja ümber kavandada protsessid, kasvatades seeläbi efektiivsust ning andes märkimisväärset rahasäästu.

Selleks et pakkuda uusi tooteid ja lahendusi, loodi AS Harju Elekter Elektrotehnika Engineeringu üksus. 2019. aastal töötas Engineeringus 28 elektri- ja mehaanikainseneri eesmärgiga varustada müügikanalit uute lahendustega, pakkudes ühtlasi tehnilist tootmis- ja müügituge. Insenerid on jagatud kolme funktsiooni vahel: uue toote arendamine, olemasoleva toote parendamine ja müügitugi.

Suuremad arendusprojektid Kontserni ettevõtetes 2019. aastal:

- ASi Harju Elekter Elektrotehnika projekt SKIDS koostöös Siemens Data Center Solutioniga. Projekti käigus toodeti kompakthalajaam, mis sisaldas raame, millele saab paigaldada seadmed kogumassiga u 17 tonni nii, et raami läbipaine ei ületa töstmisel 1 mm/m. Varem on ettevõtte HEJA tüüpi alajaamade projekteerimise ja tugevusarvutuse sisse ostnud. 2019. aastal projekteeriti seade algusest lõpuni ASis Harju Elekter Elektrotehnika. Projekti käigus paranes ka inimeste kvalifikatsioon, kuna selle raames koolitati 12 töötajat välja FEM-tarkvara kasutama ja tugevusarvutusi tegema.
-
- ASi Harju Elekter Elektrotehnika projekt, mille käigus valmis 12 nädala jooksul 9 andmesidekeskuse alajaama Singapuri. Tegu oli täiesti uue alajaama tüübi Data Center Solution lahenduse (DCS) väljaarendamisega. Projekti põhiuundused olid alajaama alusraami konstruktsioon ja jahutuse lahendus. Projekti jaoks korraldati ümber tootmishalli tootmisplats, mille tulemusel saab ka tulevikus suuremaid alajaamu toota tootmishallis. Projekti raames valmistati esimeses etapis 9 alajaama.
 - Kontsernisestest arendusprojektide kiireks ja paindlikuks seireks projekteeris ja ehitas AS Harju Elekter Elektrotehnika uued laboriseadmed, millega testida enda madalpingejaotusseadmete temperatuuri tõusu. Ehitatud laboriseadmete koosseisu kuuluvad põhielementidena jõutrafokapp, koormustakistid ja termopaaridega andmelogeri süsteem. Varem puudus majasisene võimekus testida tooteid pikemaajaliselt suurema elektrivooluga (> 1000 A). See aitab välistada kvaliteedi- ja ohutusriski ning annab kindluse, et väljatöötatud lahendused toimivad nii, nagu peavad, ning vastavad kohalikele ja rahvusvahelistele normidele ja eeskirjadele. Töö väljundina oli 2019. a novembri seisuga tehtud 15 testkatsetust.
 - Arendusprojekti kaasati nii lõppkliendi soovid, hangitavate toodete nüansid, paigaldajate kasutusmugavus kui ka masstootmiseks valik tootestamine. Projekti aktiivne paigaldusperiood on 2019–2024.
 - Uue lahendusega tuli turule AS Harju Elekter Elektrotehnika – lisandusid kondensaatorseadmed. Alajaamade tootepere laienes mitme uue alajaamaga Soome ja Rootsi turule. Jätkus kraana-alajaamade arendus, sihtkohaks Israel.
 - Satmatic Oy soetas uue juhtmeköidiste ettevalmistamise masina, mis võimaldab kulu- ja ajatõhusamalt toota juhtmeid ja kaablikimpe eri projektidele, ning arendas välja päikesepaneelide kindlamad maa-pealsed paigaldusraamid ning kütte- ja laadimisjaamade stabiilsemad statiivid.
 - AS Harju Elekter Elektrotehnika võttis 2019. aastal kasutusse protsesside kaardistamise tarkvara 2c8 ja selle toel kaardistati kõik põhiprotsessid, et määrata tulemuslikumad parendustegevused.
 - SEBAB AB tõi turule uue tootja SF6-gaasi vaba seadme, mis on keskkonnasäästlikum ja ohutum. Lisaks tuli SEBAB AB turule uue AKTIFI keskpingseseadme kaarelühistamise lahendusega, kasutades Arcteq-seadmeid.

- Telesilta Oy projekt, mille käigus teostas ettevõtte elektri-ja navigatsioonisüsteemide lahendused esimesele Soomes valmistatud hübriidparvlaevale Elvy. Samuti tehti elektritööd UTV Uusikaupunki laevatehases Poola Gdynia merendusameti tarbeks ehitatud töölaevale Hydrograf-17.
- Madalpinge ärisuunal jätkusid arendustegevused mootorijuhtimiskeskuste rivikapisüsteemi „HECON“ 2500-4000 A lahenduste tarbeks. Toote arendamisel on lähtutud Põhjamaade nõudmistest, mis tähendab, et see sobib nii Soome, Rootsi kui ka Norra klientide vajadustele. Tegemist on mitmeaastase projektiga, mis tänaseks on jõudnud etappi, kus toimub antud kontseptsiooni laiendamine madalamatele amperaažidele ja eri tarnijate komponentidele. Tulevikus on kavas laiendada seda kontseptsiooni ka energiajaotussektori tarbeks. HECON on Kontserni jaoks oluline, siinsete inseneride väljatöötatud disaini ja mehhaanikalahendusega toode. Ettevõttes välja arendatud toode teeb ka erilahenduste pakkumise kliendile lihtsamaks, kuna ei olda seotud ühegi konkreetse tootja kaubamärgiga ning saadakse kasutada komponente, mis rahuldavad iga kliendi vajadusi kõige paremini.
- Alates 2011. aastast toimub Kontsernis igal aastal innovatsioonikonkurss parimate insener-tehniliste lahenduste leidmiseks. 2019. aastal laekus konkursile üheksa tööd, millest parimaks tunnistati ASi Harju Elekter Elektrotehnika seitsmeliikmelise meeskonna Singapuri DCSI alajaama projekt. Tegemist on Kontserni jaoks täiesti uue alajaama tüübi Data Center Solution lahenduse väljaarendamisega Singapuri sadamasse.

KVALITEET TOODETES JA KLIENDISUHETES

Kvaliteedijuhtimine

Kvaliteetsed ja nõuetekohaselt valmistatud tooted, tarnekindlus, tähtaegadest kinnipidamine, sujuv koostöö ja kliendi mõistmine ning ettevõtte tugevusest ja ajaloost tulenev usaldusväärsus – Kontsern mõistab, et just need tegurid tagavad tugeva kliendisuhte.

Kontsernis usutakse, et kvaliteetne toode on valmistatud vastutustundlikult, kui:

- toode on ohutu, vastab kliendi etteantud tehnilistele nõuetele ja on visuaalselt korrektne;
- toode vastab ka sellistele kliendi eeldatavatele nõuetele, mida ta ei oska eraldi väljendada. Need aspektid räägitakse tütarettevõtete endi algatusel kliendiga läbi;
- kogu müügi- ja tootmisprotsess teostatakse kooskõlas seaduse nõuetega.

Kontserni ettevõtete igapäevane äritegevus ja -korraldus põhineb kvaliteedi- ja keskkonnapoliitikal, mis vastab rahvusvahelistele standarditele. Kehtiv kvaliteedijuhtimise standard ISO 9001 on rakendatud enamikus Kontserni tootmisettevõtetes: AS Harju Elekter Elektrotehnika, AS Harju Elekter Teletehnika, Satmatic Oy, Harju Elekter UAB, SEBAB AB ja Grytek AB ning ka müügiettevõttes Energo Veritas OÜ. 2019. aastal sai sertifikaadi ISO 9001 Telesilta Oy. Finnkumu Oy valmistub sertifitseerimiseks 2020. aasta jooksul. AS Harju Elekter Elektrotehnika läbis auditiprotsessi, mille tulemusena anti talle peale kehtivate kvaliteedisertifikaatide ka sertifikaat ISO 45001. Enamikul Kontserni tootmisettevõtetel on ka kehtiv keskkonnanjuhtimise standard ISO 14001.

Aasta jooksul viidi tütarettevõtetes edukalt läbi mitmeid võtmeklientide, toodete sertifitseerimise firmade või litsentsitoodete müüjate poolseid auditeid. Satmatic Oy-l on kehtiv UL-sertifikaat, mis on eelduseks firma toodete tarnimisel USA turule.

Kvaliteedisertifikaadid

Firma	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
AS Harju Elekter Elektrotehnika	☐ ISO9001/ ISO14001 (al 2000. a)			☐		☐ kuni 2018. a			☐	☐
AS Harju Elekter Teletehnika		☐ ISO9001/ ISO14001 (al 2002. a)			☐		☐ kuni 2019. a			☐
Harju Elekter UAB		ISO14001 OHSAS 18001	☐ ISO9001 (alates 2003. a)			☐ ISO14001 ☐ ISO9001			☐ OHSAS 18001 ☐ ISO14001 ☐ ISO9001	
Satmatic Oy		ISO14001	☐ ISO9001 (alates 2003. a)			☐ kuni 2019. a				
SEBAB AB				ISO9001/ ISO14001					☐	
Grytek AB									ISO9001/ ISO14001	
Energo Veritas OÜ						ISO9001		☐		
Telesilta Oy										ISO9001

☐ - resertifitseerimine

Kõik Harju Elekter kontserni Eesti ettevõtted kuuluvad ühiselt Eesti Kvaliteediühingu ridadesse, et aidata laiemalt teadvustada kvaliteediteemade olulisust, suurendada kvaliteeditöötajate koolitamise tähtsust ning teha koostööd teiste rahvusvaheliste kvaliteediühingutega.

Tähtjaks nõuetekohaselt klientidele üle antud toodete osakaal erineb ettevõtete kaupa sõltuvalt tehtava töö iseloomust, jäädes Kontserni kõigil ettevõtetel aruandeaastal vahemikku 78–100%. Kontserniulene keskmine näitaja oli 92%, mis on parem tulemus kui 2018. aastal (91%).

Kvaliteediga seotud teemasid käsitletakse igapäevase juhtimis-, müügi-, arendus- ja tootmistegevuse ning logistika ja kinnisvarahalduse lahutamatu osana. Mitmed Kontserni ettevõtted (Satmatic Oy ja Finnkumu Oy) tegid 2019. aastal eri projekte, et parandada sisemisi protsesse ning seetõttu kasvatada tootekvaliteeti ja teenusega rahulolu.

Tootekvaliteedi tagamist mõjutavad etapid ASi Harju Elekter Elektrotehnika näitel:

Ettevõtte usub, et kvaliteet tuleb tootesse arendada.

1. Tootearenduse etapis luuakse eeldused kvaliteetse lõpptoodangu valmistamiseks – planeeritud lahendused peavad olema tootmistöötajatele lihtsalt ja üheselt mõistetavad.
2. Materjalide ja komponentide tarnijad valitakse ja auditeeritakse samuti kvaliteediaspektist lähtudes – ka õigeaegsed tarned, koguste kättesaadavus ja reageerimine Kontserni reklamatsioonidele on tähtsad.
3. Sisseostetavate kaupade ja materjalide kontroll aitab tuvastada esimesed võimalikud mittevastavused – seda tehakse pisteliselt suurema riskiga ostude puhul.
4. Töötajate valmisolek tagab, et inimfaktorist tingitud tegurid oleksid hea kvaliteediga – tähtsad on mõistlik töökoormus, otsustusõigusest ja vastutusest tulev motivatsioon, koolitused (toote-, juhtimis-, elektrotehnikaalased jms).
5. Protsesside kirjeldused loovad selguse ülesannetes – varakult avastatud puudused jätavad rohkem aega parandamiseks, mistõttu kehtib kirjutamata deviis, et kes tootmisprotsessis käega asja katsub, peab vaatama selle seisukorda ja vastavust (sh kontrollid protsessi keskel).
6. Ohutuskontrollid tehakse valmistoodele, et need vastaksid ohutuslastele nõuetele, seadustele, standarditele ja kliendi soovidele.
7. Lõplikud kvaliteeditestid tehakse selleks, et kontrollida toote vastavust kliendi ootustele eri aspektides, kohati eelseadistatakse tooted tehases kaugjuhtimise teel otse kliendi juhtimissüsteemidest.

Kvaliteedi parendamine

Kvaliteedi parendamine on pidev protsess. Parendustegevus saab sisendi peamiselt neljast allikast:

1. Klientide tagasiside

Klientide tagasiside ja soovitude kogumisse suhtuvad Kontserni ettevõtted väga suure tähelepanuga. Klientide tagasisidet kogutakse tütarettevõtetes eri moel. Mõõdetakse klientide üldist rahulolu, soovitusvalmidust ning toodete ja insener-tehniliste lahenduste vastavust ootustele. Saadud tagasiside aitab kaardistada klientide üldist hoiakut ettevõtte suhtes, ent rahulolu juurpõhjuste tuvastamiseks ja järelduste tegemiseks analüüsitakse klientidelt saadud reklamatsioone ja parendusettepanekuid.

Kontsernivälistelt klientidelt laekunud põhjendatud kliendikaebuste arv oli 2019. aastal kõigis Kontserni ettevõtetes suhteliselt väike. Olenevalt ettevõttest laekus Kontsernis keskmiselt 2,9 (2018: 2,1; 2017: 3,9) kliendikaebust iga miljoni euro müügitulu kohta. Reklamatsioonide arv kasvas kõikides Kontserni ettevõtetes, kuid kõige enam suurenesid need Leedu ja Soome ettevõtetes tööde sisu keerukuse ja mahu kasvu tõttu.

Mittevastavatest toodetest ehk reklamatsioonidest tulenevate kliendikaebuste käsitlemisele pööratakse Kontsernis suurt tähelepanu. Info peab jõudma vajalike töötajateni minimaalse viivitusega, et saaks kohe rakendada korrigeerivat ja välistavat tegevust. Kõik reklamatsioonid pannakse kirja ja neid analüüsitakse. Tütarettevõtted jälgivad ka tõrkekulusid, mis tulenevad mittevastavate toodete parandamisest.

Samas kasvas 2019. aastal kontserniülene välisklientide rahulolunäitaja jõuliselt. Rahuloluindeks, mis põhineb 2018.-2019. aasta rahuloluküsitluste tulemusel, oli 100 punkti skaalal 80. 2017.-2018. aastal tehtud rahuloluküsitluste keskmine näitaja oli 61 punkti. Selle positiivse muutuse taga on jätkuv ja tihe koostöö olemasolevate klientidega ning kliendilubadustest kinnipidamine.

Kontserni ettevõtted mõõdavad klientide tagasisidet ja rahulolu erineval moel:

- AS Harju Elekter Teletehnika hindab kliendirahulolu kord kvartalis. Viie palli skaalal küsitakse esikümne klientidelt tagasisidet tootevaliku ja kvaliteedi, tarnetäpsuse ja -kiiruse, dokumentatsiooni korrektsuse, hinnataseme ja kontaktisikute kättesaadavuse kohta. 2018. aastal vastas küsimustikule 76% ankeedi

saanutest, keskmine rahulolu tulemus oli 3,82 palli. 2019. aastal vastas 100% ankeedi saanutest, keskmine tulemus tõusis 4,12 pallini. Kõige enim oldi rahul laia tootevalikuga. Aasta keskmine tarnekindlus klientidele tõusis 97%ni, kahel kuul saavutati ka tarnekindluse tase 100%.

- ASi Harju Elekter Elektrotehnika kliendirahulolu näitaja kasvas jõuliselt, 2019. aastal oli see 53 (2018: 50) punkti. Et seda saavutada, pöörab AS Harju Elekter Elektrotehnika eraldi tähelepanu muudatuste juhtimisele ning sisemiste protsesside lihtsustamisele. Pöörame endiselt tähelepanu sellele, et oleksime oma partnerite esimene valik energia juhtimisel.
- Soome tütarettevõtetest küsib Satmatic Oy kord kvartalis kõigilt klientidelt tagasisidet hinna, kvaliteedi, tarnekindluse ja üldise koostöö kohta ning 2019. aastal oli tulemus 87 (2018: 90). Telesilta Oy hindab kliendirahulolu tarnekindluse järgi ning jälgib lisaks garantiitöödeks kuluvate töötundide suhet projekti kogutöötundidesse. Võrreldes viimase uuringuga 2017. aastal on märgatav kasv olnud Finnkumu Oy ettevõttes, 2019. aastal oli rahulolunäitaja 90 ja 2017. aastal 80. Lisaks hakkasid Satmatic Oy ja Finnkumu Oy 2019. aastal kliendi tagasiside mõõtmisel kasutama ka NPSi (Net Promote Score) metoodikat. 2019. aasta Satmatic Oy soovitusindeks oli 61 ja Finnkumu Oy-l 83.

2. Suhted tarnijatega ja materjali kvaliteet

Materjali kvaliteeti näitavad Kontserni enda poolt tarnijatele tehtavad reklamatsioonid. Paremate ostutingimuste saamiseks peetakse Kontsernis heaks tavaks ostude korral hangete korraldamist ja eri alternatiivide kaalumist. Üha rohkem on näiteid, kus materjal või komponent on ostetud vaid ühe tarnija käest, kuid hiljem on liigutud mitmest kohast pärit hangeteni.

Viimasel paaril aastal on tehtud esimesi samme ka kontserniülese ostutegevuse suunas. Ühtsed lepingud tarnijatega toetavad paremate tarnetingimuste ning sujuva ja läbipaistva protsessi saavutamist. Ostude optimeerimise, tootmismahu kiire kasvu ja struktuuri muutuste tingimustes loodi ja tugevdati aasta jooksul hanke- ja tarneahela osakondi mitmes tütarettevõttes.

Osa materjalide või komponentide puhul on lõppklient, kelle tooteid kasutada, väga täpselt kirjeldatud. Valikutes, kus Kontserni tütarettevõtted saavad ise otsustada, lähtutakse tarnijate tuntusest, mainest ja usaldusväärsusest, kvaliteedist, tarnetingimustest ja hinnast. Odavamast maksumusest olulisem on hinna ja kvaliteedi suhe. Peamised tarnijad on pigem püsivad ning uusi otsitakse eelkõige siis, kui tekib vastav vajadus või tuleb turule uus lahendus.

Lisaks külastavad tütarettevõtete esindajad aeg-ajalt olulisemaid tarnijaid, et veenduda tarnijate usaldusväärsuses ja jälgida tellimuste täitmise korraldamist. Keskmiselt 46% (2018: 32%) Kontserni tarnijatega on kokku lepitud ka kindlad sotsiaalsed ja keskkonnakriteeriumid.

Kontserni tootmisettevõtted tutvustavad tarnijate meeskondadele kogu tarneahelat ettevõtte vaatest algusest lõpuni. Üksteisele antakse soovitusi, kuidas protsessi parendada.

3. Defektsete toodete osakaal

Vigade avastamiseks kontrollitakse protsessi käigus kõiki tooteid ja leitud defektid arutatakse igal hommikul läbi. Seeriatootmises on korrektselt ja ilma defektideta valmistatud tooteid rohkem, keerulisemate eritellimuste puhul on aga enam neid leide, mida tuleb enne lõplikku valmimist parandada.

4. Välisauditid

Klientide, järelevalveasutuste, toodete sertifitseerimise firmade või litsentsivalmistuse müüjate poolsed auditid ja kontrollid on Kontserni ettevõtetes regulaarsed. Auditite läbimine on sujunud üldjuhul edukalt ning nende raames tehtud tähelepanekud on ettevõtetele kasulik sisend.

Kliendi- ja tarneahela auditid keskenduvad tootespetsiifiliste küsimuste kõrval üha enam ka tööohutuse, turvalisuse, inimõiguste ja keskkonnajuhtimise aspektidele tootmises.

Kvaliteeti tõstvad tegevused aruandeaastal Kontserni ettevõtetes

AS Harju Elekter Teletehnika alustas aruandeaastal riskikohtade väljaselgitamiseks protsesside kaardistamist 2c8 meetodi abil ja juurpõhjuste analüüsi projekti. Tootmisruumides avati kvaliteedituba, kus esitletakse andmeid, antakse tagasisidet, analüüsitakse olukordi ning tegeletakse parendustegevustega. Kvaliteediüksus

on nihutatud juhtumikohtadele lähemale, et viia kliendireklamatsioonide arv nulli, pakkudes operatiivsemat abi ja tehes tulemuslikumat ennetustööd.

Telesilta Oys täiendati aruandeaastal müügipakkumiste ja tellimisdokumentatsiooni läbivaatuse protseduure, et viia kõrvalekalded miinimumini.

AS Harju Elekter Elektrotehnika arendab jätkuvalt juhtimisprotsesse, et vastata hetkevajadustele. Näiteks on lihtsustatud organisatsioonimudelit ning eri valdkonnad on laiemalt kaasatud ettevõtte juhtimisotsuste langetamisse. Tänapäevaks on juba kaardistatud peamised protsessid, kuid jätkuvalt tegeletakse valdkondadevaheliste protsesside ja liikumiste lihtsustamisega. Arendati välja ka süsteem, mis võimaldab töötajaid üle tehase eri töölokkide vahel roteerida. See aitab optimeerida koormust ja inimesi arendada. Lisaks rakendatakse projekti juhtimise võtteid eritellimuste käsitlemisel, et võimaldada operatiivset ja ressursisäästlikku teemade käsitlemist eri valdkondade üleselt. Arenduste lõppeesmärk on muuta ettevõtte juhtimine efektiivsemaks ning tooted ja klienditeenindus kvaliteetsemaks.

Harju Elekter UAB kasutab kvaliteedi tagamiseks 3D-mudeli põhiste toodete kokkupanemist, kus iga element on nummerdatud, mis tähendab, et uued töötajad ei vaja pikka väljaõpet ja suudavad kiirelt tagada esmase kvaliteedi. Iga tööpäeva lõpus kontrollib meister kõik oma vastutusala tooted 3D-jooniste järgi üle. Info kiire liikumise huvides allub kvaliteediosakond otse juhatusele. Jälgitakse tootmist detailse kvaliteediküsimustiku põhjal ning neil on õigus vea avastamisel tootmine kohe peatada.

Keila Tööstuspargis tegutsevate ettevõtete kümme kvaliteedijuhti käib regulaarselt koos Eesti Kvaliteediühingu koordineeritavatel klubi kohtumistel. Spetsiaalselt Keila Tööstuspargi ettevõtetele mõeldud algatuse eesmärk on tunnustada kvaliteedijuhtimist. Ühiselt arutatakse tööstusettevõtete puudutavaid aktuaalseid teemasid ja proovitakse leida parendusprojekte.

Valmistoodete ohutus ja keskkonnamõju

Muude kvaliteedinõuete puhul on Kontserni ettevõtete jaoks alati oluline tagada iga valmistoote kasutamise ohutus. Seda aitavad saavutada neli etappi:

1. Ohutu kasutamine saab alguse tootearenduse käigus loodud tehnilisest lahendusest, mis peab vastama kindlate standardite nõuetele.
2. Enne seeriatootmist minekut või suurt eritellimustööd peavad uued tooted läbima tüüpüksused võimalike ohtude osas või kliendi ülevaatused (igal aastal toimuvad nn Factory Acceptance Testi ülevaatused).
3. Toote monteerijatena peavad Kontserni töötajad tagama iga toote nõuetekohase valmistamise.
4. Lõppkontrolli ülesanne on tuvastada võimalikud inimtegurist ja komponentide defektidest tingitud vead toodetes.

Kontserni ajaloos ei ole viimase paarikümne aasta jooksul teada juhtumeid, kus Kontserni ettevõtetes oleks tekkinud tootmisvigad, mis oleks tekitanud valmistoote kasutamise ajal eluohtliku olukorra.

Kontsernil on sõlmitud tootevastutuskindlustuse lepingud võimalike kahjujuhtumite korvamiseks.

Toodete elukaare keskkonnamõju

Kontserni eesmärk on luua pikalt toimivaid lahendusi – kliendi jaoks peavad need olema töökindlad ja jätkusuutlikud lahendused, mitte üksikud tooted. Ka turu eeldus on, et näiteks alajaamade elukaar on vähemalt 40 aastat. Pika elueaga lahendused tähendavad väiksemat vajadust uute jaamade tootmise järele ja ühtlasi väiksemat koormust keskkonnale.

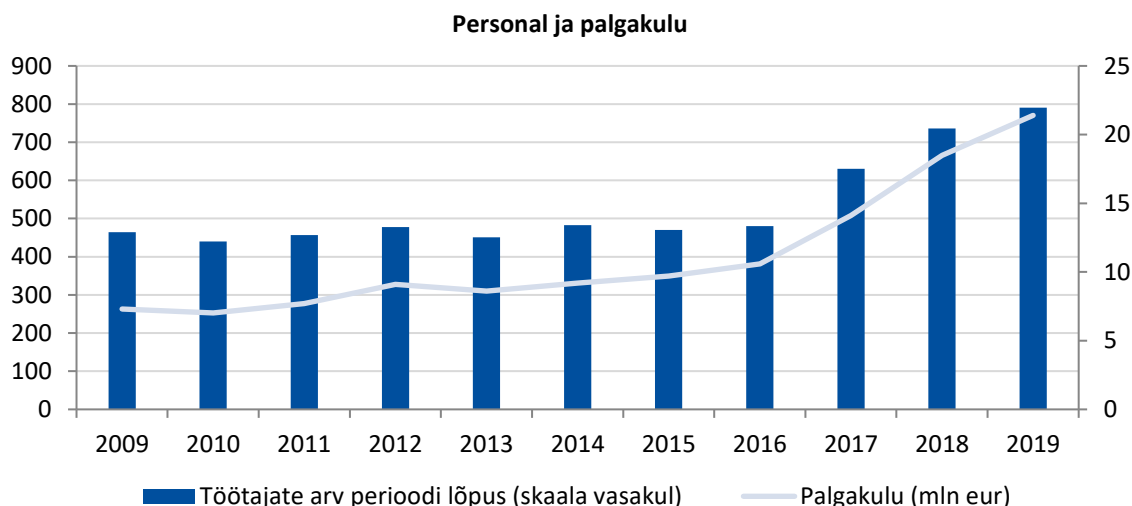
Eesti seadused ei nõua toodetele utiliseerimisjuhendi lisamist. Alajaamade puhul on tavapärane nende ehituseks kasutatud betooni purustamine ja taaskasutus täitematerjalina tee-ehituses, metalliosade suunamine kokkuostu ning elektrikomponentide käitlemine vastavalt nõuetele. Alajaamade kasutamise peamine negatiivne keskkonnamõju tuleneb keskpingseseadmete lülitusel kasutatavast SF6-gaasist, mida olenevalt asukohamaast (näiteks Eestis ja Soomes) suur osa kliente endiselt eelistab. Keskkonnasäästlikumad alternatiivid on õhkiisolatsioon või vaakumi kasutamine, mis aga tõstaks kogu toote hinda umbes kolmandiku võrra ja milleks turg ei ole veel valmis.

PERSONAL

Harju Elekter kontserni ettevõtted paiknevad Eestis, Soomes, Leedus ja Rootsis. Väljaõppinud spetsialistide vähesus ja palgasurve olid jätkuvalt aktuaalsed teemad. Eesti Statistikaameti andmetel oli 2019. aastal tööjõus osalemise määr 71,6%, tööhõive määr 68,4% ja töötuse määr 4,4%. Pikaajaliste töötute arv Eestis oli viimase 20 aasta väikseim.

Kontserni Eestis asuvates ettevõtetes toimusid struktuurimuutused, seoses tellimuste portfelli ning vähesel määral juhtimistasemete ja ametikohtade vähendamised.

Kontserni kui terviku vastavusse viimine viimaste aastate kasvust ja laienemisest tingitud muutustega jätkus kogu 2019. aasta jooksul. Seoses sellega püsisid olulisemate riskidena personalivaldkonna fookuses juhtimiskvaliteet, sh muutuste juhtimise ja delegerimise küsimused, ning kvaliteetse tööjõu kättesaadavus. Muudatustest tingitud ümberkorraldused mõjutasid 2019. aastal oluliselt nii töötajate rahulolu kui ka voolavust ning tõstsid fookusesse tööandja *branding*'u temaatika võimalike uute, aga ka tänaste töötajate kontekstis. Seetõttu oli aasta tegevuste keskmeks tööandja *branding*'u pakkumise kujundamine ja tütar-ettevõtete toetamine muutuste juhtimisel, eelkõige juhtimiskvaliteedi parandamise koolituste korraldamisel ja värbamisel. ASis Harju Elekter Elektrotehnika lepitati kokku juhtimise hea tava põhimõtted ning alustati nende rakendamiseks vajalikku tegevust. Teised Kontserni ettevõtted kaasatakse juhtimise hea tava põhimõtete rakendamisse 2020. aasta jooksul.

Aruandeperioodi lõpu seisuga töötas Kontsernis 791 inimest (2018: 736). Muutused tingis märgatavalt suurenenud tootmismahd Leedu tütarettevõttes. Kontserni töötajatest peaaegu pooled – 346 inimest (2018: 399) – töötavad Eestis. Keskmine vanus Kontsernis on olnud läbi aastate 40 aasta ringis ning aruandeaastal oli see 41,7 aastat. Kõikidest töötajatest on 30% (239 inimest) kõrgharidusega, 50% (394 inimest) kesk- ja keskeri- ning 20% (158 inimest) põhiharidusega. Aasta keskmine töötajate arv oli 778 (2018: 713).

Töötajatele maksti 12 kuuga töötasu, preemiate ja hüvitistena kokku 21,4 (2018: 18,5) miljonit eurot. Aasta keskmine töötasu kuus Kontserni töötaja kohta oli aruandeaastal 2 296 (2018: 2 166) eurot, kasvades keskmiselt 6%. Leedu Vabariigi otsus arvestada osa sotsiaalmaksust töötaja brutopalgana mõjutas küll Kontserni palgakulu, kuid tööjõukuludele suurt mõju ei avaldanud.

Kontserni iseloomustab väljakujunenud tugev organisatsioonikultuur. Pikaajalises töösuhtes olevate töötajate suur osakaal soodustab traditsioonide järgimist ja jätkamist ka uute kolleegide poolt. Iga teine töötaja on Kontserni teenistuses olnud rohkem kui viis aastat. Tööjõu voolavus oli Kontserni ettevõtete töötajate seas keskmiselt 17% (2018: 17%). Riigiti oli voolavus järgmine: Eestis 16% (2018: 15%), Soomes 12% (2018: 5%), Leedus 29% (2018: 46%) ja Rootsis 5% (2018: 9%).

Alalise lepinguga töötas Eestis 100%, Soomes 100%, Leedus 100% ja Rootsis 97% Kontserni töötajatest. Kogu Kontserni alalise lepinguga töötajatest oli meeste osakaal 77% ja naiste osakaal 23%.

Täistööajaga töötas Eestis 98%, Soomes 98%, Leedus 99% ja Rootsis 97% Kontserni töötajatest. Kogu Kontserni täiskohaga töötajatest oli meeste osakaal 74% ja naiste osakaal 26%. Kontserni ettevõtteid ei kaasanud olulisel määral alltöövõtjaid ega renditööjõudu.

Koondtabel, töötajad seisuga 31.12.2019

	Eesti	Soomes	Leedu	Rootsi	Kokku	Osakaal töötajatest
Töötajaid kokku	346	134	251	60	791	
<i>sh admin. töötajad*</i>	120	55	54	31	260	33%
<i>sh töölised</i>	226	79	197	29	531	67%
<i>sh Mehi</i>	238	106	208	52	604	76%
<i>sh Naisi</i>	108	28	43	8	187	24%
<i>sh Alla 30 aastased</i>	56	24	100	19	199	25%
<i>sh 30-49 aastased</i>	194	70	127	25	416	53%
<i>sh 50 aastased ja vanemad</i>	96	40	24	16	176	22%
Uued töötajad	138	6	178	11	333	
Lahkunud töötajad **	59	13	59	3	134	
Keskmine voolavus ***	16%	12%	29%	5%	17%	

* Kontserni ettevõtete tippjuhtide arv (st. nõukogu, juhatusse liikmed ja tegevjuht): Eestis 11, Soomes 6, Leedus 1 ja Rootsis 2. Osad tippjuhid on määratud mitme ettevõtte juhtimisstruktuuri.

** Sh nii vabatahtlikult kui ka pensionile mineku või surma tõttu

*** Aasta jooksul vabatahtlikult lahkunud töötajate arv jagatud keskmise töötajate arvuga

Töötajate järelkasv

Harju Elekter kontsern soovib olla atraktiivne tööandja, olles oma tegevuspiirkonnas paljudele elanikele nii esimene eelistus esmase tööandjana kui ka eelistatud valik hilisemal töökoha otsingul. Seetõttu on Kontserni 2017.–2022. aasta personalistrateegias olulisel kohal tööandja maine tugevdamine.

Kuna kvalifitseeritud tööjõu puudus on oluline risk Kontserni arengus, jätkus ka 2019. aastal sisukas koostöö ülikoolide ja teadusasutustega, et tagada piisav järelkasv vastavate oskustega töötajatele. Eestis jätkusid tihedad koostöösuhted Tallinna Tehnikaülikooli (TalTech), Tallinna Tehnikakõrgkooli, Tallinna Tööstushariduskeskuse, Tallinna Polütehnikumi ja Tallinna Ehituskooliga. Tallinna Tehnikaülikooliga koostöös antakse igal aastal välja Kontserni poolt rahastatud kuni neli bakalaureuse- või magistriõppe stipendiumi energeetika või mehhaanika eriala üliõpilastele. Aastate jooksul on stipendiumiprogrammis osalenud üle 69 bakalaureuse- ja magistriõppe tudengi, kellest 14 on pärast õpinguid asunud ka Kontserni tööle. Tänaसेк töötab Kontsernis 5 stipendiaati.

Satmatic Oy-l on tihedad sidemed piirkonnas tegutsevate tehnika- ja ametikõrgkoolidega – Satakunna Ametikõrgkooli ja Tampere Tehnilise Ülikooliga. Leedu tütarettevõttel Harju Elekter UAB on head koostöösuhted Panevėžyse Kolledži, Visaginese tehnoloogia- ja ärikoolituskeskuse ning Klaipėda Ülikooliga.

Kontsern peab tähtsaks olla esindatud ka olulisematel töö- ja karjäärimesseidel. 2019. aastal osaleti Tallinna Tehnikakõrgkooli karjäärimesseil, TalTechi tudengimesseil „Võti tulevikku“ ja Töötukassa piirkondlikel messidel. Samuti tehakse pidevat koostööd eri koolidega praktikakohtade osas.

Töötajate rahulolu ja motivatsioon

Kontserni Eesti ettevõtetes – Emaettevõtte, AS Harju Elekter Elektrotehnika, AS Harju Elekter Teletehnika ja Energo Veritas OÜ – viiakse igal teisel aastal läbi töötajate rahulolu uuring. 2019. aasta kevadel korraldatud organisatsiooni terviseuuringus osales 73% (2017: 72%) töötajatest, aktiivsemad vastajad olid Kontserni emaettevõtte töötajad.

Võrdlusest 2017. aasta uuringuga on näha kõikide näitajate positiivset muutust. Ettevõtte eesmärgid ja edasist liikumist tajutakse töötajate silmis olulisena ning majandustulemustega kursis olemine suurendab

ühtsustunnet ja eesmärkide poole liikumist. Head suhted eri taseme kolleegidega panevad aluse avatud suhtluskultuurile.

Kõige motiveeritumad olid töötajad Emaettevõttes, kus ettevõtte soovitusindeks oli 85%. ASis Harju Elekter Elektrotehnika oli sama näitaja 71% ja ASis Harju Elekter Teletehnika 63%. Energo Veritase OÜ töötajatest soovitas ettevõtet töökohana 83% vastanutest.

Lisaks andis uuring ülevaate ettevõtte suurimatest arenguvajadustest. Viimase organisatsiooni tervise-uuringu tulemusi on võetud arvesse Kontserni personalistrateegia kujundamisel, mistõttu on Kontserni fookuses töötajate arendamine, töökeskkonna kvaliteedi parandamine ning töötajate rahulolu ja pühendumisega tegelemine.

Aruandeaastal tehti töötajate rahulolu uuringuid Kontserni Soome (v.a Telesilta Oy) ja Rootsi ettevõtetes. Harju Elekter UAB ja Telesilta Oy ei tee eraldi töötajate rahulolu mõõtmist. Küll aga hindab Harju Elekter UAB töötajate rahulolu tööjõu voolavuse ja tööstaaži kaudu, mida mõõdetakse jooksvalt ning võrreldakse eelmiste aastate tulemustega.

Kontsernis on kasutusel eri võimalused, kuidas toetada töötajate rahulolu ja kasvatada motivatsiooni. Motivatsioonisüsteem vaadatakse üle ning võimalusel tehakse muudatusi kord aastas. Kontserni tasandil on pikaajalistel töötajatel Eestis võimalus saada lisapuhkepäevi, mida saab kasutada perioodil detsembrist märtsini.

Kontserni ettevõtetes on loodud erinevad motivatsioonisüsteemid:

- ärikasumist ja personaalsest sooritusest sõltuvat premeerimissüsteemi, millesse on kaasatud kõik töötajad. Kasumist sõltuvad boonused motiveerivad töötajaid lähtuma sellest, kui tulemuslik on tehtav töö ettevõttele tervikuna;
- tööstaažist sõltuvaid stiimuleid;
- aktsia optsiooniprogramme, mille eesmärk on kaasata Kontserni kuuluvate äriühingute juhtorganite liikmed ja töötajad ettevõtte aktsionärideks, et motiveerida neid tegutsema Kontserni paremate majandustulemuste nimel.
- ettevõtetevahelisi ja riikideüleseid vahetusprogramme, soodustades sel viisil teadmiste ja kogemuste kiiret arengut Kontsernis ning pakkudes töötajatele rotatsioonivõimalusi;
- lisasoodustusi, nagu sporditoetused, töötajatele ja lastele mõeldud jõulu- ja suveüritused, esimesse klassi mineva lapse vanemale vaba päev, juubelite tähistamised, toetus lähedase kaotuse puhul, koolilõpupreemiad ja parima töötaja valimised. Eraldi fookuses on töötajate tervisespordi edendamine.

Töötajate arendamine

2019. aasta fookuses oli jätkuvalt Kontserni ettevõtete juhtide juhtimisvõimekuse ja -kvaliteedi kasvatamine. Lisaks pöörati töötajate koolitamisel rõhku tootmise optimeerimise aja efektiivsuse teemadele.

Eesti tütarettvõtetes korraldati erialaseid koolitusi ning Leani tootmise juhtimise põhimõtete rakendamise õppepäevi. Kokku sai 2019. aastal juhtimisteemalisi koolitusi 68% (2018: 68%) Kontserni juhtidest ja spetsialistidest.

2019. aastal jätkati Kontserni ettevõtetes uute töötajate sisseelamise programmi edasiarendamist. Nii näiteks läbivad Soome tütarettvõttes Satmatic Oy kõik uued töötajad kahepäevase sisseelamise koolituse, millele järgneb pooleaastane toetus ettevõttesisese mentori toel. ASi Harju Elekter Elektrotehnika töötajatele arendati välja neljakuune sisseelamise programm, mis sisaldab eri valdkondade koolitusi, ning alustati ka sissejuhatava koolituspäeva ja -materjali kokkupanemist.

Igal aastal toimuvad Kontserni ettevõtetes regulaarsed õppused ja koolitused, mis on suunatud erioskuste ja kvalifikatsiooni parandamisele. Eesti tootmisüksustes jätkus 5S-programmi arendamine, et vähendada raiskamist, ebaefektiivsust ja väärtust mittelisavaid tegevusi. Samuti korraldati Kontserni ettevõtete töötajatele esmaabi-, töö- ja elektriõhutuskooolitusi ning töökeskkonna volinikele koolitusi oluliste seadusemuudatustega kursis olemiseks. Kõiki töötajaid instrueeritakse pidevalt ka jäätmekäitluse ja jäätmete liigiti kogumise korraldamisest ettevõtetes.

Kokku sai 2019. aastal koolitusi 46% (2018: 72%) Kontserni töötajatest, keskmiselt 11 (2018: 8,4) tundi ühe töötaja kohta. Enim koolitas oma inimesi Emaettevõtte, kus iga töötaja kohta tuli keskmiselt 33,5 (2018: 26,6) koolitustundi. Tootmisettevõtetest oli esirinnas AS Harju Elekter Elektrotehnika, kus ühe töötaja kohta kogunes 10 (2018: 15,7) tundi koolitust. Ettevõtte juhid ja spetsialistid said 2019. aastal keskmiselt 13,6 (2018: 19,5) koolitustundi ja töölised keskmiselt 8,4 (2018: 2,7) tundi.

Koolituse- ja arenguvajadused kogutakse kokku arenguevestluste kaudu, mis toimuvad vähemalt kord aastas. Arenguevestlused viiakse läbi Kontserni kõigi tasemete töötajatega.

Töötervishoid ja -ohutus

Töötajate töötervishoid, -ohutus ja nüüdisaegne töökeskkond on Kontserni jaoks ääretult olulised. Harju Elekter pakub töötajatele hooliva ja vastutustundliku tööandjana tänapäevaseid töö- ja olmetingimusi, mis on kooskõlas kehtivate seadustega. Kuna töökeskkonna valdkonnas tajutakse suuri riske, panustab Kontsern tööohutuse ja töökeskkonna parandamisse enam, kui seadus nõuab. Kontserni kõik tütarettevõtted on tõstnud töötervishoiu ja -ohutuse juhtimise strateegilisele tasandile.

Alates 2019. aasta septembrist on Kontserni Eesti ettevõtetele lepingud töötervishoiu koostööpartneriga, kes teeb töötajate tervisekontrolli vastavalt seaduses sätestatud korrale ja töötervishoiuarsti näidatud ajavahemiku järel. Uus teenus kaardistab paremini vaimse tervisega seotud riske ning teeb kollektiivi tervise auditi põhjaliku andmeanalüüsi alusel. Ettevõtetele annab see tegevusplaan ja soovitused töötajate tervise parandamiseks: kuidas suurendada tootlikkust ja kasumlikkust.

Et hinnata töökeskkonna nõuetelevastavust, võimalikke riske ja töötajate soovide täitmist, on Eesti tootmisüksustes tehtud riskianalüüs, mille tulemuste alusel tegi ettevõtte 2019. aastal eri mahus investeeringuid nii töövahenditesse kui ka töökorralduse muudatustesse. Pidevalt hoitakse fookuses tööohutuse valdkonna juhtimise parandamise jms praktilisi küsimusi, nt tõstukitega seotud ohutus, tuleohutuse ja evakatsiooniküsimused, isikukaitsevahendite kasutamine jms.

Tütarettevõtetes AS Harju Elekter Elektrotehnika, AS Harju Elekter Teletehnika ja Satmatic Oy tuginetakse töökohtade ohutumaks muutmisel SS-süsteemile, mille eesmärk on peale tööohutuse luua korras ja süstematiseeritud töökohad ning vähendada raiskamist, suurendada tootlikkust ja parandada toote kvaliteeti. Süsteemi toimimiseks rakendatakse kontrollkäike, süsteemi toimimise eest vastutavad ettevõtte sees selleks volituse saanud tiimijuhid ja tugisikud.

Harju Elekter UAB ja SEBAB AB tootmistegevused vastavad töötervishoiu ja -ohutuse standardile ISO 45001. 2019. aastal alustasid ettevalmistusi vastava standardi juurutamiseks ka AS Harju Elekter Elektrotehnika ja Satmatic Oy.

2019. aastal tööõnnetuste arv vähenes. Kontserni ettevõtetes registreeriti 13 (2018: 21) tööõnnetust, nendest 1 (2018: 4) Eestis, 2 (2018: 4) Leedus, 1 (2018: 3) Soomes ja 9 (2018: 10) Rootsis. Ükski tööõnnetus ei lõppenud surmaga. Samuti ei registreeritud ühtegi kutsehaiguse juhtu. Kontserni ettevõtetes oli tööõnnetustest tingitud kaotatud tööpäevade osakaal keskmiselt 0,02% (2018: 0,9%) ja haigustest tingitud kaotatud tööpäevade osakaal keskmiselt 2,0% (2018: 1,9%).

Mitmekesisus ja õiglane kohtlemine

Kontsernis on mitmekesisuse ja õiglase kohtlemise printsiibi järgimine osa personali töökorraldusest ja värbamisprotsessidest. Seetõttu ei erista või vali Kontsern töötajaid soo, usu, rahvuse ega rassi alusel, vaid lähtub nende oskustest ja kompetentsist. Kontserni töötajaskonnast moodustasid 24% (2018: 23%) naised, 20 tippjuhist (nõukogu, juhatus ja tegevjuhid) 1 olid naised.

Kontsern on jälginud palkade võrdsust samades töökategooriates ning taganud meestele ja naistele samas positsioonis ning töökategoorias võrdse palgataseme. Kontserni ettevõtted püüavad ka teadlikult luua avatud ettevõtte kultuuri ja juhtimisprotsesse, mis aitaksid maandada inimõiguste rikkumisest ja ebavõrdsest kohtlemisest tulenevaid riske ning diskrimineerimist.

2019. aastal ei registreeritud ühtegi diskrimineerimisjuhtumit.

Ametiühingud

Kontsern aktsepteerib oma töötajate kuulumist ametiühingutesse. Ametiühingu kokkulepetega on kaetud 84% Kontserni töötajatest.

Emaettevõttel ja Eestis tegutsevatel tootmisettevõtetel on konstruktiivne koostöö Keila Tööstusküla Ametiühinguga KETA, mille liikmeks on end registreerinud ligikaudu 33% nimetatud ettevõtete töötajatest.

2019. aastal uuendati ettevõtete ja töötajate esindajate vahel kollektiivleping, mis rakendub kõikidele töötajatele. Ametiühing on oluline kanal Kontserni juhtkonna ja töötajate vahelise teabe levitamisel (nt töötajaid informeeritakse ettevõtet puudutavatest tähtsamatest muudatustest hetk enne avalikustamist ametiühingu kaudu) ning töötajatega seotud muude tegevuste korraldamisel. AS Harju Elekter toetab Eesti ametiühingut 0,2%ga Eesti ettevõtete palgafondist, mis läheb ametiühingule tema tegevuse korraldamiseks. Kontserni Leedu ettevõtte töötajad kuuluvad vabatahtlikkuse alusel kohalikku ametiühingusse ja Soome ning Rootsi ettevõtete töötajad kuuluvad kohalikesse erialaliitudesse.

KESKKONNAJUHTIMINE

Harju Elekter kontsern suhtub tõsiselt oma tegevuse keskkonnamõju minimeerimisse. Kontserni ettevõtted jälgivad ja mõõdavad regulaarselt keskkonnaaspektidest tulevaid riske ja mõjusid ning teevad kõik endast oleneva, et neid vähendada.

Elektrienergia jaotus- ja juhtimisseadmete tootmine on pigem puhas protsess ning ei avalda olulist kahjulikku mõju ega koormust looduskeskkonnale. Peamisteks keskkonnamõju aspektideks on ettevõtete hinnangul elektri- ja soojusenergia tarbimine tootmisruumides, teatud materjalide kasutamine (eelkõige vask) ning jäätmete teke (eelkõige vask ja teras, vähesel määral ka värvijäätmed).

Tootmisprotsessis tekkinud metalli- ja plastijäätmed suunatakse 100% taaskasutusse, samuti on suures osas taaskasutatavad kartongi- ja kilejäätmed. Keila tootmisettevõtete vahelistel vedudel kasutatakse korduvkasutuspakendeid.

Värviliinidel kasutatakse pulbervärve, mis on metallitööstuses üks soositumaid pinnatöötlusmeetodeid, kuna pulbervärvid ei sisalda lahusteid ega raskemetalle ja on seega keskkonnasäästlikud.

Kontserni ettevõtetes ei toimunud 2019. aastal nagu ka sellele eelnevatel aastatel mitte ühtegi keskkonnaseaduste või -määrustega seotud rikkumist.

Kontsern on valmis käsitlema keskkonnavalaseid kõrvalekaldeid ja rikkumisi avatult ning sisendina parendustegevusteks.

Keskkonnaaspektide juhtimine põhineb kolmel sambal:

- keskkonnaseaduste ja -määruste täitmine;
- iga-aastane keskkonnariskide analüüs ja nende mõju hindamine;
- keskkonnujuhtimise standardi ISO 14001 rakendamine kõigis Kontserni tootmisettevõtetes (v.a Finnkumu Oy ja Energo Veritas, kes alustab eelauditeerimist 2020. aasta alguses).

Oluline roll keskkonnamõju kujundamisel on klientidel, kes määravad valmis toote omadused ning tootmiseks kasutatava materjali kriteeriumid.

Keskkonnapoliitika suunab Kontserni ettevõtete tähelepanu seadustest, normatiividest, ühiskonnast ja klientidest lähtuvatele keskkonnanõuetele. Tegevuskavad keskenduvad protsesside optimeerimisele, materjalide ja ressursside säästlikumale kasutamisele, tövõtete ja tehnoloogiate tõhustamisele ning minimaalse võimaliku keskkonnamõju saavutamisele. Keskkonnaküsimuste eest vastutavad Kontserni ja tütarettevõtete juhatuse liikmed ja vastavate valdkondade spetsialistid.

Keskkonnasäästu tagamisel on tähtsal kohal Kontserni ettevõtete töötajate sellealane teadlikkus ja käitumine. Kõik töötajad on saanud koolitusi, et märgata ja teha parendusettepanekuid transpordi, jäätmekäitluse, materjali- ja energiakasutuse mõistlikumaks korraldamiseks ning keskkonnasäästlikumaks muutmiseks. Mitmes Eesti ja Soome tütarettevõttes on töötajatel kohustus järgida tootlikkuse suurendamiseks mõeldud 5S-põhimõtteid, mis soodustavad peale korras ja süstematiseeritud töökohtade loomise ka raiskamise vähendamist.

Kliimaküsimuste suhtes on Kontserni tütarettevõtetest kõige selgema seisukohaga Satmatic Oy. Ettevõtte on deklareerinud, et lubab vähendada süsinikaasi tootmist, eelistades oma tegevuses energiasäästlikke tootmisviise ning suurendades klientide teadlikkust taastuvenergiatoodetest ja -allikatest. Sama eesmärgi silmas pidades panustatakse järjest rohkemate elektriautode laadimissüsteemide arendusse ja müügi suurendamisse, andes seeläbi panuse elektrisõidukite populaarsuse kasvu Soomes.

Materjalid ja jäätmed

Peamiste materjalidena kasutatakse tootmises terast ja vaske, pulbervärve ja mitmesuguseid elektroonika-komponente. Kuigi suure osa materjalide valikust dikteerivad kliendid, valivad Kontserni ettevõtted ise võimaluse piires alati kvaliteetseimad ja säästlikumad alternatiivid.

Metallijääkide tekkimist üritatakse vähendada tootmisprotsesside optimeerimisega. Metallijäägid kogutakse kokku eesmärgiga need maksimaalselt tootmises ära kasutada. Olenevalt tootest jääb siiski kuni neljandik lehtmestallist kasutamata.

Värviliinid suudavad osa värvijääke kokku koguda ja taaskasutada ning enamik pakendeist taaskasutatakse.

Kontserni ettevõtted on MTÜ Eesti Pakendiringlus lepingulised partnerid, tütarettevõtte Satmatic Oy teeb koostööd Soome tootjavastutusorganisatsiooniga RINKI, et tagada elektroonika-, vase-, kaablite ja teiste jäätmete taaskasutusse suunamine.

Kontserni Leedu tütarettevõtte Harju Elekter UAB annab kasutust mitteleidnud elektrikomponente Panevežyse kolledži elektrotehnika tudengitele õppetöös kasutamiseks.

Ohtlikud jäätmed kogutakse ja antakse üle jäätmekäitlusfirmadele. Tütarettevõtte Energo Veritas OÜ kauplustes on vastavalt jäätmeseadusele tagatud elektroonikaromude (valgustid, valgusallikad, patareid, kaablid, boilerid jms) kogumine ja käitlemine, mida teostab Eesti Elektri- ja Elektroonikaseadmete Ringlus MTÜ.

Seoses müügitulu kasvuga suurenes jäätmete hulk Kontserni ettevõtetes. 2019. aastal tekkis kokku 1 152 (2018: 1 065) tonni jäätmeid, sh 3,7 (2018: 2,0) tonni ohtlikke jäätmeid, mis nõuetekohaselt utiliseeriti. 86% (2018: 89%) jäätmetest sorditi ja suunati taaskasutusse.

Energia

Kontserni ettevõtetes vähendatakse elektri- ja soojusenergia tarbimist nutikate ja säästlike tehnoloogiate ning energiatõhusate hoonete ehituse kaudu. Lisaks tütarettevõtete kasutuses olevatele hoonetele on Kontserni jaoks oluline energiasäästlikkus ka tema arendatava tööstusliku kinnisvara puhul Keila ja Allika Tööstuspargis ning Haapsalus.

Kontserni ettevõtted tarbisid 2019. aastal 4 066 (2018: 4 545) MWh elektrienergiat ja 3 772 (2018: 5 263) MWh soojusenergiat. Tarbitud energiast umbes 15% (2018: 12%) oli pärit taastuvatest allikatest.

Energiavajaduse vähendamiseks on Harju Elekter Elektrotehnikas viimase aasta jooksul kahandatud kasutusel olevat pinda ning energiatõhususe parandamiseks on lisaks renoveeritud kasutusel olevaid laopindu.

Tütarettevõtted Soomes (Finnkumu Oy ja Telesilta Oy) kasutavad oma tootmishoonete elektrienergiaga varustamisel peamiselt taastuvenegi. Rootsi ettevõtted SEBAB AB ja Grytek AB said aruandeaastal elektrienergiat 100% ulatuses taastuvatest energiaallikatest.

AS Harju Elekter lähtub tööstusliku kinnisvara arendamisel keskkonnasäästlikkuse põhimõttest:

- Uusehitiste puhul hinnatakse põhjalikult, milline küttelahendus on antud hoonele või tootmisviisile sobivaim. Uued hooned ehitatakse soojapidavamaks, kui nõuded ette näevad. Aastatel 2017-2018 ehitatud tootmishooned on varustatud päikesepaneelidega või selle funktsionaalsuse lisamisega.
- Vanemaid hooned renoveeritakse jooksvalt energiatõhusamaks – soojustatakse seinu ja katuseid, kaasajastatakse ventilatsioonisüsteeme. Olemasolevates hoonetes käib pidev valguslahenduste asendamine säästlike LED-lampidega.

Sellised parendustegevused aitavad paremini vastata rentnike kasvavatele ootustele, väärtustada keskkonnahoidu ja säästlikumat energiatarbimist.

Taastuenergia tootmine

Harju Elekter kontsern pöörab järjest enam tähelepanu taastuenergia tootmisele ja kasutamisele. Nüüdseks on paigaldatud Kontserni peale kokku 1340 kW võimsusega päikesepaneele, millest 2018. aastal paigaldati 794 kW võimsusega päikesepaneele Haapsallu, 154 kW Allika Tööstusparki Stera Technologies ASi tootmishoone katusele ning 27 kW ASi Harju Elekter Elektrotehnika tootmishoone ja 45 kW ASi Harju Elekter Teletehnika tootmishoone katusele.

2019. aasta vaates kattis tootmispindadele paigaldatud päikeseenergia 3,8% ASi Harju Elekter Elektrotehnika elektrienergia vajadusest (290 kWh). Satmatic Oy tootis päikeseenergia kaudu 2019. aastal 83 kWh, SEBAB AB 107 kWh, Finnkumu Oy 50 kWh ja Harju Elekter UAB 80 kWh energiat.

Kuigi päikeseenergia kasutamine moodustab Kontserni enda ja rentnike praegusest energiatarbimisest veel väikese osa, soovitakse edaspidi ehitatavates uutes hoonetes jätkata päikeseenergia kasutamist energiaallikana.

AKTSIA JA AKTSIONÄRID

30. septembril 1997. aastal noteeriti ASi Harju Elekter aktsiad Nasdaq Tallinn väärtpaberibörsil, mis kuulub maailma suurimasse börsikontserni Nasdaq. ASi Harju Elekter aktsia lühinimi Nasdaq Tallinna börsil on HAE1T. ISIN: EE3100004250. Ettevõtte kõik aktsiad on börsil vabalt kaubeldavad ning iga aktsia annab võrdse hääle- ja dividendiõiguse. Ka ettevõtte kõik aktsionärid on võrdsed ning eraldi hääleõigust käsitlevad piirangud või kokkulepped puuduvad. ASile Harju Elekter teadaolevalt ei ole aktsionäride omavahelistes lepingutes ka mingeid piiranguid seoses väärtpaberite võõrandamisega ega muid spetsiifilisi kontrolliõigusi.

Seisuga 31.12.2019 oli ASi Harju Elekter aktsiakapital 11,18 miljonit eurot, mis on jaotatud 17,74 miljoniks nimiväärtuseta lihtaktsiaks. Aktsia arvestuslik väärtus on 0,63 eurot.

Möödunud aasta lõpetasid aktsiaindeksid läbi aegade kõrgematel tasemetel ning praktiliselt kõik olulisemad aktsiaturud Põhja-Ameerikas, Euroopas ja Aasias kasvasid tugevalt. USA börsiindeks S&P 500 kasvas aastaga eurodes mõõdetuna 34%, mis on parim aastane tulemus alates 2013. aastast. Suurimaks kasvunuduriks oli USAs tehnoloogiasektor. Euroopa aktsiaturgu iseloomustav Stoxx 600 indeks kasvas 27%. Tallinna börsiindeks OMX Tallinn tõusis 10%, suure osa kiirest tõusust tegi aasta esimesel kuul (+7%) ning ülejäänud aasta oli pigem stabiilne.

Aktsia hind ja kauplemine

(EUR)	2019	2018	2017	2016	2015
Keskmine aktsiate arv (tk)	17 739 880	17 739 880	17 739 880	17 739 880	17 550 851
Kõrgeim hind	5,20	6,68	5,08	2,94	3,14
Madalaim hind	4,01	3,89	2,80	2,43	2,49
Sulgemishind	4,21	4,12	5,00	2,83	2,63
Muutus (%)	2,2	-17,6	76,7	7,6	-5,7
Ettevõtte turuväärtus (miljonit)	74,68	73,09	88,70	50,20	46,66
Kaubeldud aktsiaid (tk)	531 415	1 100 773	1 349 617	947 294	1 086 451
Käive (miljonit)	2,35	5,98	5,46	2,45	2,98
Puhaskasum aktsia kohta	0,14	0,09	1,64	0,18	0,18
P/E suhe (kordaja)	30,07	45,78	⁽⁴⁾ 3,05	15,72	14,61
Dividend aktsia kohta	⁽¹⁾ 0,18	0,18	0,24	0,18	⁽²⁾ 0,12
Dividendimäär %	4,3	4,4	4,8	6,4	1,9
Dividend/puhaskasum %	129,8	206,6	⁽³⁾ 100,0	100,0	27,8

(1)- juhatuse ettepanek

(2)- sh 0,07 eurot, omakapitali väljamakse

(3)- tavapärasest puhaskasumist = emaettevõtte omanike puhaskasum miinus ühekordne tulu PKC Group Oyj aktsiate müügist

(4)- arvestab kasumit erakorralisest investeringu müügist 2017

ASi Harju Elekter aktsia sulgus aasta viimasel kauplemispäeval 4,21 euro tasemel, kasvades aastaga 2,2% pärast 2018. aastal toimunud -17,6% langust. 31. detsembri seisuga oli ettevõtte turuväärtus 74,68 miljonit eurot. Tehingute maht langes 2,35 miljoni euro tasemele nagu ka kaubeldud aktsiate arv (0,5 miljonilt aktsiat 2019. aastal vrd 1,1 miljoni aktsiaga 2018. aastal). Ettevõtte aktsionäride arv jätkas suurenemist. Seisuga 31.12.2019 oli ettevõttel 3 434 (31.12.2018: 3 102) aktsionäri.

ASi Harju Elekter aktsia (HAE1T) väärtpaberibörsil Nasdaq Tallinn 2015.–2019. aastal

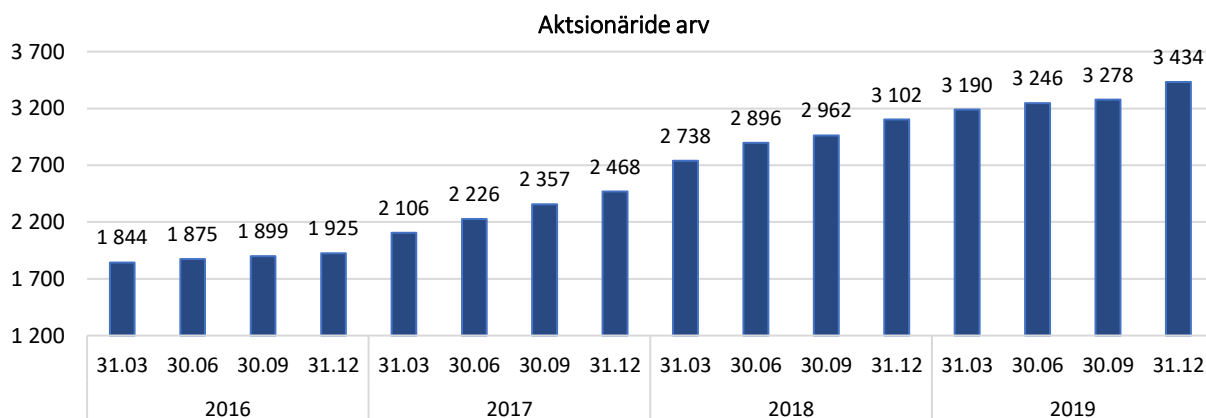

ASi Harju Elekter [aktsia indeksite](#) võrdluses 2015.–2019. aastal

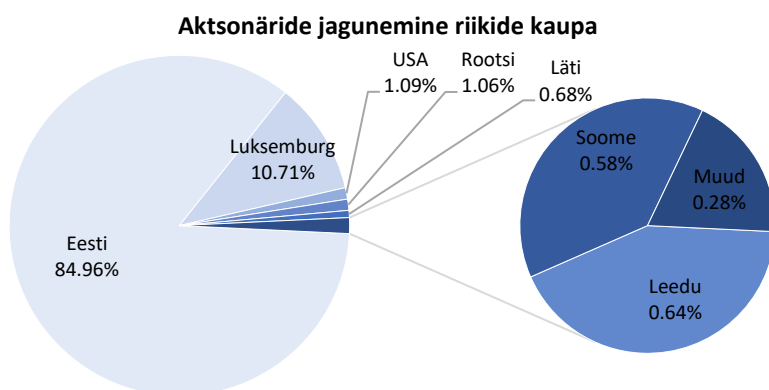
Aktsionäride struktuur 31.12.2019

Seisuga 31.12.2019 oli ASi Harju Elekter 3 434 aktsionäri. Aruandeperioodil on aktsionäride arv suurenenud 332 võrra. ASi Harju Elekter suurim aktsionär on kohalikul kapitalil põhinev AS Harju KEK, millele kuulub 31,39% firma aktsiakapitalist. Väliskapitali osalus on 15,04%. Seisuga 31.12.2019 kuulus ettevõtte nõukogu ja juhatuse liikmetele otse ning kaudse osaluse kaudu kokku 10,78% ettevõtte aktsiatest. ASi Harju Elekter aktsionäride täielik nimekiri on väärtpaberibörsi Nasdaq Tallinn kodulehel.

Aktsionäride jagunemine osaluse suuruse järgi ning üle 5% osalusega aktsionäride nimekiri seisuga 31.12.2019:

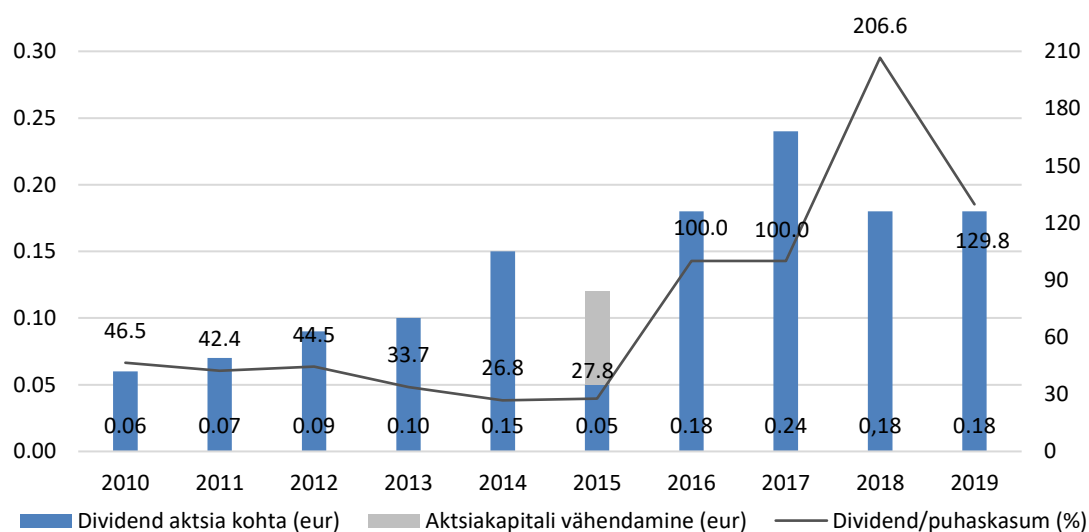
Osaluse suurus	Aktsionäride arv	Osa üldarvust %	Hääleõiguse %	Aktsionärid	Osalus (%)
Üle 10%	2	0,1	42,10	AS Harju KEK	31,39
1,0 - 10,0%	8	0,2	21,62	ING Luxembourg S.A.	10,71
0,1 - 1,0 %	57	1,7	16,64	Endel Palla	7,04
alla 0,1%	3 367	98,0	19,64	Aktsionärid kelle osalus on alla 5%	50,86
Kokku	3 434	100	100,00	Kokku	100,00

Dividendid

Kontserni dividendipoliitika järgi makstakse dividendideks vähemalt kolmandik tavapärasest majandustegevuse puhaskasumist. Kontsernis on kujunenud heaks tavaks maksta edasi muudelt finants--investeeringutelt saadud dividendid. Tegelik dividendimäär sõltub aga Kontserni rahavoogudest ning arenguperspektiividest ja nende finantseerimise vajadusest.

Juhatus teeb nõukoguga kooskõlastatud aktsionäride üldkoosolekule ettepaneku maksta 2019. aasta eest dividendideks 0,18 (2018: 0,18) eurot aktsia kohta, kokku 3,2 (2018: 3,2) miljonit eurot.

Dividendide ajaloo ja suhtarvude kohta on esitatud info tabelis Aktsia hind ja kauplemine.

JUHTIMISPÕHIMÕTTED JA TEGEVUSARUANDE KOOSTAMISE ALUSED

Harju Elekter kontsern lähtub oma äritegevuse korraldamisel kõikidel turgudel kehtivatest riiklikest õigusnormidest, ettevõtte põhikirjast, avaliku ettevõtte väärtpaberibörsi Nasdaq Tallinn nõuetest, Hea Ühingujuhtimise Tava (HÜT) juhistest ning aktsionäride ja investorite võrdse kohtlemise põhimõttest.

Alates 2017. aastast on aruandesse lõimitud jätkusuutlikkuse ja sotsiaalse vastutuse osa, mis tugineb Global Reporting Initiative'i (GRI) jätkusuutlikkuse aruandluse standardile. Kontsern toetub juhtimispõhimõtetele, mis on võimalikult ausad ja läbipaistvad nii ettevõttesiseses suhtluses, kliendisuhetes kui ka suhetes teiste osapooltega. Kontserni ettevõtted ei ole 2019. aastal panustanud poliitilistesse tegevustesse ei rahalise ega mitterahalise väärtuse kaudu.

Huvide konflikti, korruptiivse käitumise ja ebaausa konkurentsi suhtes valitseb Kontsernis täisleppimatus nii töötajatele kui ka partneritele. Kontserni ettevõtetes kehtestatud sise-eeskirjad ja ka suulised kokku-lepped juhtimistasandil aitavad maandada maineriske ning selle kaudu hoida Kontserni usaldusväärsust turul ja suhetes huvirühmadega. See on omakorda alus kasumlikule äritegevusele.

Eespool mainitud riskide maandamiseks on kehtestatud Emaetevõttes ja kõikides tütarettevõtetes nii töö sisekorraeeskirjad kui ka valdkondlikud põhimõtted. Näiteks on Harju Elekter UAB-s ja Satmatic Oy-s käibel käitumisjuhised, mis on kõikidele töötajatele järgimiseks kohustuslikud. Kõikidele Kontserni töötajatele tutvustatakse tööle asumisel töö sisekorraeeskirju ning korraldatakse pidevalt valdkonnapõhiseid koolitusi ja siseauditeid.

Selleks et maandada huvide konfliktist tulenevaid riske, on kokku lepitud teatud põhimõtted, näiteks tuleb suuremahuliste tehingute puhul kaasata lisaotsustaja, samuti on vaja hankida juhi kokkulepe osalemaks kliendi korraldatud motivatsiooniüritustel.

2019. aastal ei registreeritud Kontsernis ühtegi korruptsiooni ja isiklike huvide konfliktist tulenevat vahejuhtumit, mistõttu ei vallandatud ühtegi Kontserni ettevõtte töötajat, ei määratud vastavaid trahve ega esitatud ühtegi sellekohast kohtukaebust. Samuti ei esinenud juhtumeid, mille käigus oleks lõpetatud äritegevuse partneritega sõlmitud lepinguid või peatatud nende uuendamine korruptiivse käitumise tõttu.

Ettevõtetes pööratakse suurt tähelepanu avatud organisatsioonikultuuri kujundamisele. Selleks on Kontsernis kasutusel koosolekute ja informatsiooni vahetamise kord, et teavitada ettevõtte juhtkonda kriitilistest, suurte majandusriskidega seotud tehingutest ning võimalikest mittevastavustest.

Lisaks juhendatakse riiklikest ja börsiettevõtetele kohaldatavatest seadustest, s.t võtmeisikutel on kohustus deklareerida oma ettevõtlushuvid, siseinfo valdajatele on kehtestatud tegevusreeglid jne.

Muudes Kontserni ettevõtete tegevustes mittevastavusi kehtivate regulatsioonidega (sh majandus-, sotsiaal- ja looduskeskkonnas) ei olnud, mistõttu ei saanud Kontserni ettevõtted rahatrahve ega mitterahalisi sanktsioone. Samuti ei pöördutud seadustele mittevastavuse eest ühegi Kontserni ettevõtte ega töötaja poole üheski kohtuasjas.

Käesolev aastaaruanne kajastab kogu 2019. aasta tegevust ja on jätk 2018. aasta aruandele. Aastaaruanne koostatakse iga aasta.

Hea Ühingujuhtimise Tava aruanne 2019

AS Harju Elekter järgib suures osas HÜT juhiseid, kuigi põhimõtted on vaid soovituslikud. Mõningaid HÜT nõudeid AS Harju Elekter siiski ei järgi, peamiselt ettevõtte ärivaldkonna iseärasuste tõttu. Allpool on toodud ja selgitatud nende praegu täitmata HÜTi nõuete mittejärgimise põhjused. Lisaks on antud täiendavat teavet 2019. aasta üldkoosoleku, ettevõtte nõukogu ja juhatuse ning ASi Harju Elekter juhtimispõhimõtete kohta.

HÜT punkt 1.3.3

Emitent teeb vastavate tehniliste vahendite olemasolul ning juhul, kui see ei ole talle liiga kulukas, üldkoosoleku jälgimise ja sellest osavõtu võimalikuks sidevahendite kaudu (nt internet).

ASi Harju Elekter puuduvad vastavad tehnilised vahendid, mistõttu pole võimalik üldkoosolekut jälgida ega sellest sidevahendite kaudu osa võtta.

HÜT punkt 2.2.7

Iga juhatuse liikme põhipalk, tulemustasu, lahkumishüvitis, talle makstavad muud hüved ning preemiasüsteemid, samuti nende olulised tunnused avaldatakse selges ja üheselt arusaadavas vormis emitendi veebilehel ning HÜT aruandes. Avaldatavad andmed on selged ja üheselt arusaadavad, kui need väljendavad otseselt kulutuse suurust emitendile või tõenäolise kulutuse suurust avalikustamise päeva seisuga.

Juhatuse liikmele makstava tasu suurus ja maksmise kord määratakse nõukogu otsusega ja ei kuulu poolte kokkuleppel avalikustamisele. Juhatuse esimehel on õigus saada lahkumishüvitist kuni kümne kuu ja teistel juhatuse liikmetel kuni kaheksa kuu juhatuse liikme tasu ulatuses.

Tulemuspalka makstakse juhatuse liikmetele ühistel alustel Emaettevõtte halduspersonaliga. Tulemuspalk jaotatakse vastavalt põhitasule ja tööpanusele, kusjuures juhatuse liikme tulemuspalk kooskõlastatakse nõukogu esimehega. Tulemuspalk makstakse välja kvartali kaupa 80% ulatuses, ülejäänud 20% makstakse pärast majandusaasta tulemuste kinnitamist.

Tippjuhtkonnale, sh juhatuse liikmetele, makstakse ka aastapreemiat, mis on summaarselt 1,0% konsolideeritud puhaskasumist. Aastapreemia kinnitab nõukogu esimees ning see makstakse välja pärast Kontserni aastaaruande auditeerimist.

HÜT punkt 3.1.3

Nõukogu hindab korrapäraselt juhatuse tegevust emitendi strateegia elluviimisel, samuti hindab nõukogu emitendi finantsseisundit, riskijuhtimise süsteemi, juhatuse tegevuse õiguspärasust ning seda, kas emitendi puudutav oluline teave on nõukogule ja avalikkusele nõuetekohaselt teatavaks tehtud. Nõukogu poolt komiteede asutamisel avaldab emitent oma veebilehel nende olemasolu, ülesanded, koosseisu ja koha organisatsioonis. Komiteedega seotud asjaolude muutmisel avaldab emitent samas korras ka muudatuse sisu ning teostamise aja.

2010. aasta juunis moodustas ASi Harju Elekter nõukogu seoses audiitortegevuse seadusest tuleneva kohustusega ettevõttes auditikomitee ja kinnitas selle põhimääruse. 2019. aastal täitsid komitee liikme kohustusi Triinu Tombak ja Andres Toome. Teave auditikomitee kohta on kuvatud ettevõtte veebilehel.

HÜT punkt 3.2.5

Üldkoosoleku määratud nõukogu liikme tasu suurus ja maksmise kord avaldatakse emitendi HÜT aruandes, tuues eraldi välja põhi- ja lisatasu (sh lahkumishüvitis ja muud makstavad hüved).

ASi Harju Elekter aktsionäride üldkoosoleku pädevuses on valida ja kinnitada nõukogu koosseis ning volituste aeg. 27.04.2017 toimunud aktsionäride üldkoosolek kinnitas nõukogu koosseisu ja liikmed järgnevas 5 aastaks, määrares alates 04.05.2017 nõukogu liikme tasuks 1 000 eurot kuus ja nõukogu esimehe tasuks 1 600 eurot kuus. Lisaks määrati nõukogu liikme koosolekul osalemise tasuks 200 eurot, mida ei maksta, kui ta osaleb koosolekul telefoni teel. Tegevjuhtkonnas töötava nõukogu liikme suhtes rakendatakse ettevõttes kehtivat preemiasüsteemi (vt HÜT punkti 2.2.7 selgitust). Nõukogu liikmele pole lahkumishüvitist ette nähtud. Järgmised nõukogu valimised toimuvad 2022. aasta korralisel aktsionäride üldkoosolekul.

HÜT punkt 3.3.2

Ärilisest pakkumisest, mis tehakse nõukogu liikmele, tema lähedasele või temaga seotud isikule ning mis on seotud emitendi majandustegevusega, teatab nõukogu liige viivitamatult nõukogu esimehele ja juhatusele. Hea Ühingujuhtimise Tava aruandes näidatakse ära majandusaasta jooksul tekkinud huvide konfliktid koos igakordsete lahendustega.

Nõukogu liikmed hoiduvad huvide konfliktist ning järgivad konkurentsikeelu nõudeid. Nõukogu ja juhatuse teevad tihedat koostööd, tegutsedes vastavalt seadustele ja põhikirjale äriühingu ja selle aktsionäride huve silmas pidades. Vastavaid huvide konflikte 2019. aastal ei esinenud.

HÜT punkt 5.3

Emitendi veebilehel on aktsionäridele kättesaadavad muuhulgas ka nõukogu poolt kinnitatud emitendi üldised strateegiasuunad.

Ettevõtte juhatuse on seisukohal, et strateegia kuulub ettevõtte ärisaladuste hulka ning ei kuulu avalikustamisele. Üldised suunad ja olulised teemad on välja toodud juhatuse tegevusaruandes.

HÜT punkt 5.6

Emitent avalikustab analüütikutega kohtumiste, analüütikutele või investoritele või institutsionaalsetele investoritele tehtavate esitluste ja pressikonverentside toimumise ajad ja asukohad emitendi veebilehel.

Emitent võimaldab aktsionäridel osaleda nimetatud üritustel ning teeb ettekanded kättesaadavaks oma veebilehel. Emitent ei korralda kohtumisi analüütikutega ega investoritele tehtavaid esitlusi vahetult enne finantsaruandluse avalikustamise kuupäevi.

Ettevõtte lähtub oma tegevuses alati aktsionäride võrdse kohtlemise põhimõttest. Kohustuslik, oluline ja hinnatundlik teave avalikustatakse esmalt Nasdaq Tallinna börsisüsteemis ning seejärel Finantsinspektsiooni ja ettevõtte kodulehel. Lisaks on igal aktsionäril õigus küsida ettevõttelt vajaduse korral lisainfot ja kokku leppida kohtumisi. Ettevõtte juhatus ei pea oluliseks pidada eri aktsionäride kohtumiste aja- ja päevakorragaafikut, sest kohtumistel piiratakse juba avalikustatud teabega. See reegel kehtib kõigi kohtumiste korral, ka vahetult enne finantsaruandluse avalikustamist.

HÜT punkt 6.2

Audiitori valimine ja raamatupidamise aastaaruande auditeerimine.

ASi Harju Elekter aktsionäride 03.05.2018 üldkoosolek valis ettevõttele aastate 2018–2020 auditi tegijaks audiitorfirma AS PricewaterhouseCoopers. Teave audiitori kohta on kättesaadav ettevõtte kodulehel. Audiitori töö tasustatakse vastavalt lepingule ning tasu suurust poolte kokkuleppel ei avalikustata. Järgmised audiitori valimised toimuvad 2021. aasta korralisel aktsionäride üldkoosolekul.

Juhtimisorganid ja lisateave

Harju Elekter on aktsiaselts, mille juhtimisorganid on aktsionäride üldkoosolek, nõukogu ja juhatus. ASis Harju Elekter ei ole mitmekesisuspoliitikat käsitlevat dokumenti, kuid inimeste valimisel ja nimetamisel kõrgematesse juhtorganitesse on lähtutud esmajärjekorras võimalikust lisaväärtusest, mida nad Kontserni juhtimisse oma teadmiste ja oskustega kaasa toovad ning sobivusest.

Üldkoosolek

Aktsionäride üldkoosolek on ettevõtte kõrgeim juhtimisorgan, mille pädevuses on põhikirja muutmise ja uue kinnitamise, aktsiakapitali suuruse muutmise, nõukogu liikme tagasikutsumise ning ettevõtte tegevuse lõpetamise, jagunemise, ühinemise ja ümberkujundamise otsustamine, eeldades vähemalt 2/3 üldkoosolekul esindatud aktsionäride hääle heakskiitu. Üldkoosolekud on korralised ja erakorralised. Korraline üldkoosolek toimub üks kord aastas kuue kuu jooksul pärast ettevõtte majandusaasta lõppemist. Erakorralise üldkoosoleku kutsub juhatus kokku siis, kui ettevõttel on netovara alla seaduses lubatud piiri või kui üldkoosoleku kokkukutsumist nõuab nõukogu, audiitor või aktsionärid, kelle aktsiatega on esindatud vähemalt 1/10 aktsiakapitalist. Üldkoosolek on pädev otsuseid vastu võtma, kui kohal on üle poole aktsiatega esindatud häälest. Üldkoosolekul osalemiseks õigustatud isikute ring määratakse seitse päeva enne üldkoosoleku toimumist.

ASi Harju Elekter 2019. aasta aktsionäride korraline üldkoosolek toimus 2. mail Keila Kultuurikeskuses (Keskväljak 12). Koosolekul osales 83 aktsionäri või nende volitatud esindajat, kes esindasid 68,62% hääle üldarvust. Koosolekul esinesid ettekannetega ASi Harju Elekter juhatuse esimees ja nõukogu esimees.

Üldkoosolek kinnitas 2018. majandusaasta aruande ja kasumijaotuse ning otsustas maksta aktsionäridele 2018. aasta eest dividende 0,18 eurot aktsia kohta, kokku 3,2 miljonit eurot.

Nõukogu

ASi Harju Elekter nõukogul on põhikirja järgi 3–5 liiget. Nõukogu liikmed valib üldkoosolek viieks aastaks. Nõukogu planeerib ettevõtte tegevust, korraldab selle juhtimist ja teostab järelevalvet juhatuse tegevuse üle. Nõukogu koosolekud toimuvad vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui üks kord kvartalis. Nõukogu koosolek on otsustusvõimeline, kui sellest võtab osa üle poole nõukogu liikmetest. 2019. aastal toimus 12 nõukogu koosolekut. Nõukogu liikmed osalesid enamikul nõukogu koosolekutel.

Aktsionäride korraline üldkoosolek valis 27.04.2017 aktsiaseltsile järgnevas viieaastaseks perioodiks viieliikmelise nõukogu järgmises koosseisus: Endel Palla (nõukogu esimees) ning liikmed Arvi Hamburg, Aare Kirsme, Triinu Tombak ja Andres Toome. Nõukogu esimees on Endel Palla, kes töötab ASis Harju Elekter 1969. aastast alates, sh 1985–1999 peadirektorina / juhatuse esimehena; alates 1999. aastast täidab ta ühtlasi Kontserni arendusdirektori ülesandeid. Nõukogu liige Arvi Hamburg, TalTechi kuratooriumi liige ja külalisprofessor, lisab nõukogusse teadusalast pädevust. Aare Kirsme on ASi Harju KEK nõukogu liige, kes esindab ettevõtte suurima aktsionäri huve (seisuga 31.12.2019 omas AS Harju KEK 31,39% ettevõtte aktsiakapitalist). Alates 2007. aastast on nõukogu liige Andres Toome (OÜ Tradematic juhataja), kes täiendab

nõukogu oma pikaajalise investeerimisalase kogemusega, ning Triinu Tombak (TH Consulting OÜ juhataja, nõukogus 2012. aastast) on finantskonsultant. Nõukogu viiest liikmest kaks – Arvi Hamburg ja Triinu Tombak – on sõltumatud liikmed.

Nõukogu liikmete volituste lõppemisel või lõpetamisel, ei teki Kontsernil hüvitise maksmise kohustust. Erand on nõukogu esimees, kellel on õigus saada lahkumishüvitist arendusdirektori kuue kuu ametipalga ulatuses. 2019. aasta lõpu seisuga kuulus ettevõtte nõukogu liikmetele otse ja kaudsete osaluste kaudu kokku 9,5% (2018: 9,5%) ettevõtte aktsiatest (lisa 21.3).

Juhatus

Juhatus on juhtimisorgan, kes esindab ja juhib ettevõtte igapäevategevust kooskõlas seaduse ja põhikirja nõuetega. Juhatus on kohustatud tegutsema majanduslikult kõige otstarbekamal viisil. Põhikirja järgi võib ASi Harju Elekter juhatuses olla 1–5 liiget, kelle valib nõukogu kolmeks aastaks. Nõukogu pädevuses on ka juhatuse esimehe valimine, tema ettepanekul juhatuse liikmete ametisse nimetamine ja nende tagasi-
kutsumine. Juhatuse liige võib ettevõtet esindada kõigis õigustoimingutes.

Aktsiaseltsil on kolmeliikmeline juhatus. Ettevõtte juhatuse esimees on Andres Allikmäe, kellega on sõlmitud kolmeaastane ametileping 04.05.2017. Tema kõrval kuuluvad juhatuse koosseisu ASi Harju Elekter kontserni finantsjuht Tiit Atso ning kinnisvara- ja energeetikateenistuse juht Aron Kuhi-Thalfeldt, kelle volitusi pikendas ASi Harju Elekter nõukogu 29.10.2019 peetud koosolekul järgmiseks kolmeaastaseks perioodiks, s.o kuni 31.10.2022.

Juhatuse pädevus ja volitused on reguleeritud äriseadustikuga ning välja toodud ettevõtte põhikirjas, muid erisusi või kokkuleppeid ei esine. Juhatuse liikmetele makstakse tasu vastavalt juhatuse liikme lepingule. Juhatuse liikmete tasu suurus on määratud juhatuse liikme lepinguga ja ei kuulu poolte kokkuleppel avalikustamisele. Juhatuse esimehel on õigus saada lahkumishüvitist kuni kümne kuu ja teistel juhatuse liikmetel kuni kaheksa kuu juhatuse liikme tasu ulatuses.

Juhatuse esimees vastutab äritegevuse korraldamise eest Kontserni tasemel, täites ühtlasi tegevdirektori tööülesandeid. Kontserni finantsjuht ning kinnisvara ja energeetikateenistuse juht vastutavad oma valdkonna juhtimise eest Kontserni tasemel. Juhatuse liikmed osalevad Kontserni tütarettevõtete juht- ja kontroll-organite töös. Väljaspool Eestit tegutsevates äriühingutes tagab äritavade järgimise kohalik juhtkond.

2019. aasta lõpu seisuga kuulus ettevõtte juhatuse liikmetele otse ja kaudsete osaluste kaudu kokku 1,3% ettevõtte aktsiatest (lisa 21.3).

Täpsem teave nõukogu ja juhatuse liikmete hariduse, karjääri, äriühingute juhtorganites osalemise ning aktsiaosaluste kohta ASis Harju Elekter on välja toodud ettevõtte kodulehel www.harjuelekter.com.

Täiendavad juhtimisorganid ja komiteed

Ettevõttes on vajalikud protseduurid reguleeritud eeskirjadega ning praktilist vajadust täiendavate juhtimisorganite loomiseks ei ole olnud. Selleks et kontserni riske paremini hinnata ja juhtida, on ametis siseaudiitor, kes koostab regulaarselt raporteid juhtkonnale.

2010. aastal moodustas aktsiaseltsi nõukogu seoses audiitortegevuse seadusest tuleneva kohustusega ettevõttes auditikomitee, kelle ülesanne on jälgida ja analüüsida rahandusteabe töötlemist, riskijuhtimise ja sisekontrolli tõhusust, konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande audiitorkontrolli protsessi ja audiitorettevõtja ja seaduse alusel audiitorühingut esindava audiitori sõltumatust ning esitada nõukogule ettepanekuid ja soovitusi seaduses sätestatud küsimustes. 2012. aastast kuuluvad komiteesse nõukogu liikmed Triinu Tombak ja Andres Toome (esimees).

Teabe haldamine

Börsiettevõtteks lähtub AS Harju Elekter avatuse ja investorite võrdse kohtlemise põhimõttest. Börsireglamendis nõutav teave avaldatakse regulaarselt kooskõlas tähtaegadega, seejuures lähtub ettevõtte põhimõttest mitte avaldada ettevaatavaid prognoose – kajastatakse ja kommenteeritakse üksnes toimunud faktilist infot.

Investorite ja avalikkuse operatiivseks teavitamiseks peab ettevõtte kodulehte, mis sisaldab kõiki börsiteateid, majandusaruandeid, samuti ülevaadet Kontserni ajaloost, toodetest ja muust olulisest. Kõigil Kontserni tütar-ettevõtetel on oma koduleht.

Audiitorid

Vastavalt aktsionäride üldkoosoleku 3. mai 2018. a otsusele teeb ASi Harju Elekter ja tema tütaretevõtete 2018.–2020. aasta auditid PricewaterhouseCoopers; v.a Energo Veritas OÜ, mida auditeerib Baker Tilly Baltics OÜ.

ÜHISKONDLIK OSALUS

Harju Elekter kontsern soovib olla aktiivne ja osavõtlik kogukonna liige ning oma tegevusvaldkonnaga seotud sektori arengu toetaja riikides, kus asuvad ettevõtte tootmisüksused ja töötajad. Kontserni toetustegevuse poliitika on olla stabiilne partner, seetõttu keskendub Kontsern pigem pikaajaliste koostöösuhete loomisele ja arendamisele.

Kontserni 2019. aasta fookuses oli jätkuvalt kohaliku elu, hariduse, spordi ja kultuuri toetamine ning sektori arengusse panustamine.

Toetame insenerihariduse valdkonna arengut

2019. aastal jätkas AS Harju Elekter eri koostööprojekte haridusasutustega, et arendada ja populariseerida insenerihariduse valikut noorte seas.

- AS Harju Elekter on Tallinna Tehnikaülikooli (edaspidi TalTech) kuldsponsor, andes igal aastal bakalaureuse- või magistriõppe üliõpilastele välja kuni 4 omanimelist stipendiumi. Alates 2000. aastast on stipendiumiprogrammis osalenud 69 tudengit.
- Koostöös TalTech Arengufondi ja Eesti ettevõtetega osaletakse M. Aitsami nimelise erivajadusega üliõpilasele suunatud stipendiumi väljaandmisel. Lisaks on ettevõtte nõukogu esimees Endel Palla andnud juba aastaid välja omanimelist stipendiumi.
- AS Harju Elekter jätkas ka 2019. aastal enam kui kümne aasta pikkust traditsiooni, aidates kaasa TalTechi energeetikateaduskonna (inseneriteaduste) tudengite erialategevuste toimumisele. Lisaks toetati Euroopa suurimat robotikasündmust Robotex ning TalTechi ja Tallinna Tehnikakõrgkooli tehnika-tudengitele suunatud rahvusvahelist tootearendusvõistlust Student Formula.
- AS Harju Elekter on jõudumööda osalenud ka TalTechi tehnika- ja teaduslaborite sisustamisel ning lõõnud kaasa teadus- ja uurimisprojektides. Viimaste aastate olulisimatena võiks esile tõsta tootearendusprojekti, mille käigus toetati ASi Harju Elekter Elektrotehnika inseneri doktoritöö raames energiahaldussüsteemi võimekusega alajaama energiasalvesti prototüüpseadme väljaarendamist (TalTech, 2015), ning TalTechi, Siemensi ja ASi Harju Elekter koostöös valminud laborit, kus energeetikatudengitel, -teadlastel ja tegevinseneridel on võimalik katsetada ja analüüsida releekaitse-süsteeme ning uurida elektrisüsteemide automaatikat, süsteemi stabiilsust ja küberkaitset.
- Lisaks toetusprojektidele toimuvad regulaarsed üliõpilaste õppekäigud Harju Elekter kontserni Eesti ettevõtetesse ning ettevõtete töötajad panustavad oma teadmiste ja kogemustega tehnoloogia-suunaliste õppekavade arendamisse.
- Lisaks jätkusid möödunud majandusaastal Kontserni Eesti ettevõtete koostööprogrammid Tallinna Kutsehariduskeskuses, Tallinna Tehnikakõrgkoolis, Tallinna Polütehnikumis ning Tallinna Ehituskoolis.
- Leedu tütarettevõtte Harju Elekter UAB teeb tihedat koostööd piirkondliku Panevežyse Elektrotehnika Kolledžiga ja Panevežyse Kutseõppekeskusega, samuti Visaginase Äri ja Tehnoloogia Kutseõppekeskusega ning Leedu Mereakadeemiaga.
- Soome tütarettevõttel Satmatic Oy-l on tihedad sidemed piirkonnas tegutsevate tehnika- ja ametikõrgkoolidega: Satakunna Ametikõrgkool, Tampere Tehniline Ülikool ja Turu Majanduskool.
- 2019. aastal pakkusid Kontserni ettevõtted praktikakohti kokku 52-le (2018: 54) noorele. Enim on praktikakohti pakkunud Kontserni Eesti tütarettevõtte AS Harju Elekter Elektrotehnika.

Osaleme aktiivselt kohaliku elu arendamises

AS Harju Elekter tunneb vastutust ettevõtte tegevuspiirkonna arengu ja kogukonna heaolu suurendamise eest. Seetõttu on ettevõtte võtnud enda eesmärgiks piirkonna laste ja noorte õpingute toetamise ning vaba aja sisustamise võimaluste kasvatamise. ASil Harju Elekter on pikaajalised koostöösuhted Keila Kooli, Keila Muusikakooli ning Keila lasteaedade, spordi- ja huviklubidega.

Toetame ja innustame noorsportlasi

AS Harju Elekter on sporditoetustes panustanud enim noortesportlasele, laiendades järjepideva toetuse kaudu spordiala kandepinda. Emaettevõtte on Keila korv-, võrk- ja jalgpalliklubide toetaja. Noorteprojektid on tulevikku suunatud toetused, mille eesmärk on teha ulatuslikku ja sihipärast tööd laste ja noortega, kelle hulgast saaksid esile kerkida sportlased, kes esindavad Eestit tulevikus.

Panustame sektori arengusse

Kontsern peab oluliseks arendada ühiskonda ka erialaliitude ja -organisatsioonide kaudu. Kontsern panustab oma teadmiste ja inimeste ajaressursiga teemadesse, mis seisavad ausa konkurentsi ning jätkusuutlike ja ohutute tootelahenduste eest.

AS Harju Elekter koostöös Eesti Elektritööde Ettevõtete Liiduga (EETEL) tõstatab jätkuvalt elektriohutuse teemasid nii seadusandluses kui ka laiemas avalikkuses.

Kontserni ettevõtted on järgmiste organisatsioonide liikmed:

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (AS Harju Elekter)

Eesti Elektritööde Ettevõtete Liit (AS Harju Elekter, AS Harju Elekter Elektrotehnika, Energo Veritas OÜ)

Leedu Masinatööstuse Ühing LINPRA (Harju Elekter UAB)

Panevežyse Kaubandus-, Tööstus- ja Käsitöökoda (Harju Elekter UAB)

Soome Kaubanduskoda (Satmatic Oy)

Soome Tehnoloogiatööstuse Liit (Satmatic Oy)

Elektriseadmete ringlussevõtu ja töötlemise ühistu ELKER (Satmatic OY)

Soome pakendite ümbertöötlemisturg RINKI (Satmatic OY)

Soome Teenindussektorite Ettevõtete Ühendus PALTA (Telesilta OY)

Kokku ulatus Harju Elekter kontserni ettevõtete stipendiumite ja toetusprogrammide maht 2019. aastal 75,3 (2018: 76,4) tuhande euroni.

KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANNE

KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE	52
KONSOLIDEERITUD KASUMIARUANNE	53
KONSOLIDEERITUD KOONDKASUMIARUANNE	53
KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE	54
KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE	55
KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD	56
1 ÜLDINE INFORMATSIOON	56
2 ARUANDE KOOSTAMISE ALUSED	56
3 MUUDATUSED ARVESTUSPÕHIMÕTETES	57
4 OLULISEMAD ARVESTUSPÕHIMÕTTED	59
5 RAAMATUPIDAMISHINNANGUD JA OTSUSED	71
6 FINANTSRIISKIDE JUHTIMINE	71
7 RAHA JA PANGAKONTOD	76
8 NÕUDED OSTJATELE JA MUUD NÕUDED	76
9 ETTEMAKSED	76
10 VARUD	76
11 FINANTSINVESTEERINGUD	77
12 KINNISVARAINVESTEERINGUD	78
13 MATERIAALNE PÕHIVARA	79
14 RENDILEPINGUD	80
15 IMMATERIAALNE PÕHIVARA	82
16 VÕLAKOHUSTUSED	83
17 LAENUDE TAGATISED JA PANDITUD VARA	84
18 VÕLAD TARNIJATELE JA MUUD VÕLAD	85
19 MAKSUD	85
20 TINGIMUSLIKUD KOHUSTUSED	85
21 AKTSIAKAPITAL JA RESERVID	86
22 SEGMENTIARUANNE	87
23 KASUMIARUANDE KIRJETE SELGITUSED	89
24 TULUMAKS JA EDASILÜKKUNUD TULUMAKS	90
25 TAVA- JA LAHUSTATUD PUHASKASUM AKTSIA KOHTA	90
26 RAHAVOOGUDE ARUANDE KIRJETE SELGITUSED	91
27 SEOTUD OSAPOOLED	92
28 TÛTARETTEVÕTTED	93
29 ËMAETTEVÕTTE PÕHIARUANDED	95
30 ARUANDEKUUPÄEVA JÄRGSED SÛNDMUSED	99

KONSOLIDEERITUD FINANTSSEISUNDI ARUANNE

(EUR'000)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Käibevara			
Raha ja raha ekvivalendid	7	4 878	3 142
Nõuded ostjatele ja muud nõuded	8	22 958	22 218
Ettemaksed	9	1 166	1 173
Varud	10	19 010	17 468
Käibevara kokku		48 012	44 001
Põhivara			
Edasilükkunud tulumaksu vara	24	472	98
Pikaajalised finantsinvesteeringud	11	10 494	9 587
Kinnisvarainvesteeringud	12	21 259	19 804
Materiaalne põhivara	13	20 402	17 403
Immateriaalne põhivara	15	7 260	7 260
Põhivara kokku		59 887	54 152
VARAD KOKKU	22	107 899	98 153
Kohustused			
Võlakohustused	16	11 305	6 656
Ostjate ettemaksed		2 212	1 740
Võlad tarnijatele ja muud võlad	18	16 448	14 911
Maksuvõlad	19	2 959	2 409
Lühiajalised eraldised		34	14
Lühiajalised kohustused kokku		32 958	25 730
Võlakohustused	16	7 901	5 449
Muud pikaajalised kohustused	18	64	35
Pikaajalised kohustused kokku		7 965	5 484
Kohustused kokku	22	40 923	31 214
Omakapital			
Aktsiakapital	21	11 176	11 176
Ülekurss	21	804	804
Reservid	21	3 412	2 665
Jaotamata kasum		51 699	52 316
Emettevõtte omanikele kuuluv omakapital kokku		67 091	66 961
Mittekontrolliv osalus		-115	-22
Omakapital kokku		66 976	66 939
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU		107 899	98 153

Aastaruande lisad lehekülgedel 56-99 on raamatupidamise aastaruande lahutamatud osad

KONSOLIDEERITUD KASUMIARUANNE

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Müügitulu	22, 23	143 397	120 804
Müüdnud toodete kulu	23	-125 153	-104 828
Brutokasum		18 244	15 976
Turustuskulud	23	-5 706	-5 267
Üldhalduskulud	23	-9 229	-8 223
Muud äritulud		255	124
Muud ärikulud		-291	-197
Ärikasum	22	3 273	2 413
Finantstulud		139	157
Finantskulud		-225	-63
Kasum enne maksustamist		3 187	2 507
Tulumaks	24	-820	-993
Aruandeaasta puhaskasum		2 367	1 514
Aruandeaasta puhaskasumi jaotus:			
Emaettevõtte omanike osa puhaskasumist		2 460	1 546
Mittekontrolliva osaluse osa puhaskasumist		-93	-32
Puhaskasum aktsia kohta			
Tavapuhaskasum aktsia kohta (EUR)	25	0,14	0,09
Lahustatud puhaskasum aktsia kohta (EUR)	25	0,14	0,09

KONSOLIDEERITUD KOONDKASUMIARUANNE

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Aruandeaasta puhaskasum		2 367	1 514
Muu koondkasum (-kahjum)			
<i>Kirjed, mis hiljem võib klassifitseerida kasumiaruandesse:</i>			
Valuutakursi vahed välisettevõtte ümberarvestusel	21.5	-84	-134
<i>Kirjed, mida hiljem ei klassifitseerita kasumiaruandesse:</i>			
Realiseerunud kasum müügivalmis finantsvara müügist	11	116	0
Finantsvara ümberhindluse netokasum	21.5	642	-295
Aruandeaasta muu koondkasum(-kahjum) kokku		674	-429
Aruandeaasta koondkasum kokku		3 041	1 085
Aruandeaasta koondkasumi jaotus:			
Emaettevõtte omanike osa koondkasumist		3 134	1 117
Mittekontrolliva osaluse osa koondkasumist		-93	-32

Aastaaruande lisad lehekülgedel 56-99 on raamatupidamise aastaaruande lahutamatud osad

KONSOLIDEERITUD RAHAVOOGUDE ARUANNE

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Rahavood äritegevusest			
Puhaskasum		2 367	1 514
<u>Korrigeerimised</u>			
Põhivara kulum ja väärtuse langus	12,13,15,22,23	3 518	2 588
Kasum põhivara müügist	26	-51	-20
Aktsiapõhine hüvitis	27	189	97
Finantstulud		-139	-157
Finantskulud		225	63
Tulumaks	24	820	993
<u>Muutused</u>			
Äritegevusega seotud nõuete muutus		-803	-6 293
Varude muutus		-1 543	-2 306
Äritegevusega seotud kohustuste muutus		2 637	1 092
Makstud ettevõtte tulumaks	26	-890	-939
Makstud intressid		-180	-58
Kokku rahavood äritegevusest		6 150	-3 426
Rahavood investeerimistegevusest			
Tasutud kinnisvarainvesteeringute eest	26	-1 110	-2 722
Tasutud materiaalse põhivara eest	26	-4 191	-4 691
Tasutud immateriaalse põhivara eest	26	-350	-475
Tütarettevõtte soetamine, netorahavoog	28	0	-2 906
Tasutud finantsinvesteeringu eest	11	-730	-99
Laekunud põhivara müügist	26	125	66
Laekunud finantsinvesteeringute müügist	11	578	0
Laekunud deposiitidest		0	5 000
Laekunud intressid		8	16
Saadud dividendid		140	147
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-5 530	-5 664
Rahavood finantseerimistegevusest			
Arvelduskrediidi jääkide muutus	16	3 902	4 967
Saadud laenud	16	2 913	2 205
Laenude tagasimaksed	16	-989	-677
Rendikohustuste tagasimaksed	16	-1 275	-605
Mittekontrolliva osaluse ost		0	-39
Makstud dividendid	21	-3 193	-4 258
Makstud dividendide tulumaks		-169	-244
Kokku rahavood finantseerimistegevusest		1 189	1 349
Kokku rahavood		1 809	-7 741
Raha jääk perioodi algul		3 142	10 992
Rahajääkide muutus		1 809	-7 741
Valuutakursside muutuste mõju		-73	-109
Raha jääk perioodi lõpus	7	4 878	3 142

Aastaruande lisad lehekülgedel 56-99 on raamatupidamise aastaruande lahutamatud osad

KONSOLIDEERITUD OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE

(EUR'000)	Emaettevõtte omanikele kuuluv omakapital					Mitte-kontrolliv osalus	Oma-kapital Kokku
	Aktsia-kapital	Üle-kurss	Reservid	Jaota-mata kasum	Kokku		
Saldo 01.01.2018	11 176	804	2 844	55 048	69 872	59	69 931
Arvestuspõhimõtete muutus	-	-	153	-27	126	-	126
Korrigeeritud saldo 01.01.2018	11 176	804	2 997	55 021	69 998	59	70 057
Koondkasum 2018							
Perioodi puhaskasum	0	0	0	1 546	1 546	-32	1 514
Muu koondkasum	0	0	-429	0	-429	0	-429
Perioodi koondkasum	0	0	-429	1 546	1 117	-32	1 085
Otse omakapitalis kajastatavad tehingud omanikega							
Aktsiapõhine hüvitis (lisa 27)	0	0	97	0	97	0	97
Dividendid	0	0	0	-4 258	-4 258	0	-4 258
Tehingud mittekontrolliva osalusega	0	0	0	7	7	-49	-42
Tehingud omanikega kokku	0	0	97	-4 251	-4 154	-49	-4 203
Saldo 31.12.2018	11 176	804	2 665	52 316	66 961	-22	66 939
Koondkasum 2019							
Perioodi puhaskasum	0	0	0	2 460	2 460	-93	2 367
Muu koondkasum	0	0	558	116	674	0	674
Perioodi koondkasum	0	0	558	2 576	3 134	-93	3 041
Otse omakapitalis kajastatavad tehingud omanikega							
Aktsiapõhine hüvitis (lisa 27)	0	0	189	0	189	0	189
Dividendid	0	0	0	-3 193	-3 193	0	-3 193
Tehingud omanikega kokku	0	0	189	-3 193	-3 004	0	-3 004
Saldo 31.12.2019	11 176	804	3 412	51 699	67 091	-115	66 976

Informatsioon aktsiakapitali ja reservide kohta on esitatud lisas 21.

Aastaruande lisad lehekülgedel 56-99 on raamatupidamise aastaruande lahutamatud osa

KONSOLIDEERITUD RAAMATUPIDAMISE AASTAARUANDE LISAD**1 Üldine informatsioon**

AS Harju Elekter (aadress: Paldiski mnt 31, Keila, Eesti Vabariik) on Eestis registreeritud äriühing (äriregistri number: 10029524). Seisuga 31.12.2019 koostatud raamatupidamise aastaaruanne hõlmab ASi Harju Elekter (edaspidi Emaettevõtte) ning tema tütarettevõtteid (koos kasutatuna Harju Elekter või Kontsern).

ASi Harju Elekter tütarettevõtted	Tegevusala	Osalus ja hääleõigus	
		31.12.2019	31.12.2018
Eesti			
AS Harju Elekter Teletehnika	Tootmine	100%	100%
AS Harju Elekter Elektrotehnika	Tootmine	100%	100%
Energo Veritas OÜ	Kaupade vahendusmüük	80,52%	80,52%
Soome			
Harju Elekter Kiinteistöt Oy	Tootmiskinnisvara haldamine	100%	100%
Satmatic Oy	Tootmine	100%	100%
Telesilta Oy	Elektriinstallatsioonitööd	100%	100%
Satmatic Oy tütarettevõtted			
Finnkumu Oy	Tootmine	100%	100%
Kiinteistö Oy Ulvila Sammontie 9	Tootmiskinnisvara haldamine	100%	-
Leedu			
HARJU ELEKTER UAB	Tootmine	100%	100%
Rootsi			
Harju Elekter AB	Kaupade vahendusmüük	100%	100%
SEBAB AB	Tootmine	100%	100%
Grytek AB	Tootmine	100%	100%

Täiendav info tütarettevõtete kohta on esitatud lisas 28.

AS Harju Elekter on noteeritud Tallinna Väärtpaberibörsil alates 30. septembrist 1997.

Juhatus allkirjastas 31. detsembril 2019 lõppenud majandusaasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande 23. märtsil 2020. Vastavalt Eesti Vabariigi äriseadustikule kinnitatakse aktsionäride üldkoosolekul juhatuse poolt koostatud ja nõukogu poolt heakskiidetud majandusaasta aruanne, mis sisaldab ka konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet.

2 Aruande koostamise alused

ASi Harju Elekter ja tema tütarettevõtete konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega (IFRS), nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

2.1. Hindamisalused

Konsolideeritud raamatupidamisaruannete koostamisel on lähtutud soetusmaksumuse printsiibist, välja arvatud finantsinvesteeringud, mis kajastatakse õiglases väärtuses.

Käesolevate konsolideeritud raamatupidamisaruannete koostamisel kasutatud peamised arvestuspõhimõtted on esitatud allpool. Neid põhimõtteid on rakendatud lähtudes järjepidevuse ja võrreldavuse printsiibist, hindamiste muutuste sisu ja nende mõju on selgitatud vastavates lisades. Kui finantsaruannete kirjade esitust või klassifitseerimise meetodit on muudetud, siis on vastavalt ümber klassifitseeritud ka eelmise perioodi võrreldavad näitajad.

2.2. Hinnangute ja otsuste kasutamine

IFRS-ga kooskõlas oleva raamatupidamise aastaaruande koostamine nõuab juhtkonnapoolset eelduste kujundamist, hinnangute langetamist ja otsuste tegemist, mis mõjutavad rakendatavaid arvestuspõhimõtteid

ja kajastatud varasid ja kohustusi ning tulusid ja kulusid. Hinnangud ja nendega seotud eeldused tuginevad ajaloolisele kogemusele ning mitmetele muudele faktidele, mis on eeldatavasti asjakohased ning lähtuvad asjaoludest, mis kujundavad põhimõtted varade ja kohustuste väärtuste hindamiseks, mis ei tulene otseselt muudest allikatest.

Hinnangud ja nende aluseks olevad eeldused vaadatakse perioodiliselt üle. Raamatupidamislike hinnangute ülevaatamisest tulenev mõju kajastatakse hinnangute muutmise perioodil ja tulevastel perioodidel, mida muutus mõjutab. Valdkonnad, milles hinnangute osakaal või keerukuse tase on suurem, või valdkonnad, kus eeldused ja hinnangud on konsolideeritud raamatupidamisaruannete suhtes olulised, on esitatud lisas 5.

2.3. Emaettevõtte põhjaruanded

Vastavalt Eesti raamatupidamise seadusele esitatakse Emaettevõtte konsolideerimata põhjaruanded (finantsseisundi aruanne, koondkasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja omakapitali muutuste aruanne) konsolideeritud aruande lisades. ASi Harju Elekter konsolideerimata põhjaruanded on esitatud lisas 29 „Emaettevõtte põhjaruanded”. Need aruanded on koostatud konsolideeritud aruandega samu arvestuspõhimõtteid ja hindamisaluseid kasutades, välja arvatud tüarettevõtetesse tehtud investeeringute puhul, mis on Emaettevõtte konsolideerimata aruannetes kajastatud lähtuvalt soetusmaksumuse printsiibist.

3 Muudatused arvestuspõhimõtetes

3.1 Uute standardite, olemasolevate standardite muudatuste ja standardite uute tõlgenduste mõju finantsaruannetele

Kontsern on järjepidevalt rakendanud lisas 4 kirjeldatud arvestuspõhimõtteid kõigi aruandes esitatud perioodide suhtes, välja arvatud allpool kirjeldatud muudatused.

Kontsern on kohaldanud alljärgnevaid uusi standardeid ja standardite muudatusi (sh neist tulenevaid muudatusi teistes standardites), mida esmakordselt rakendati 1. jaanuarist 2019.

IFRS 16 „Rendilepingud“

Kontsern rakendas standardit IFRS 16 “Rendilepingud” tagasiulatuvalt 1. jaanuari 2019 seisuga, aga ei ole korrigeerinud võrdlusandmeid 2018. aasta kohta, nagu on lubatud standardi teatud üleminekureeglite kohaselt. Seega on 2018. aasta võrdlusandmed esitatud varasemalt kehtinud standardi IAS 17 ja sellega seotud tõlgenduste kohaselt.

Kontsern on esmasel rakendamisel kajastanud kasutamissoiguse esemeks oleva vara nende rentide puhul, mis varem olid standardi IAS 17 kohaselt liigitatud kasutusrendiks. Kontsern mõõtis rendikohustist järelejäänud rendimaksete nüüdisväärtuses, mida diskonteeris rentniku alternatiivse laenuintressimääraga esmase rakendamise kuupäeva, 1. jaanuari 2019 seisuga. Esmasel rakendamisel kasutas kontsern järgmisi rentniku alternatiivse laenuintressimäära kaalutud keskmisi väärtusi: 1,6% kontoripindade rendilepingute puhul.

Praktilised abinõud esmasel rakendamisel

Praktilise abinõuna on Kontsern esmase rakendamise kuupäeva seisuga otsustanud mitte ümber hinnata, kas lepingu puhul on tegemist rendilepinguga või kas see sisaldab rendisuhet. Selle asemel on Kontsern tuginenud oma varasematele hinnangutele nende lepingute osas, mis on sõlmitud enne ülemineku kuupäeva, rakendades standardi IAS 17 “Rendid” ja tõlgenduse IFRIC 4 “Kindlakstegemine, kas kokkulepe hõlmab renti” nõudeid.

IFRS 16 esmasel rakendamisel on Kontsern kasutanud järgmisi standardi poolt lubatud lihtsustusi varem kasutusrendiks liigitatud rentide osas:

- ühtse diskontomäära kasutamine sarnaste omadustega rendilepingute suhtes;
- IFRS 16 nõuete mitte rakendamine rentide suhtes, mille rendiperiood lõpeb 12 kuu jooksul alates esmase rakendamise kuupäevast;
- esmase rakendamise kuupäeval kasutussoiguse esemeks oleva vara väärtust hinnates on jäetud arvestamata esmased otsekulutused;
- tagantjärele tarkuse kasutamine, tehes seda näiteks rendiperioodi kindlaksmääramiseks juhul, kui leping sisaldab rendi pikendamise või tühistamise õigust.

Selliste rentide suhtes, mis liigitati IAS 17 kohaselt kapitalirendiks, on kasutamissoiguse esemeks oleva vara bilansiline väärtus ja rendikohustis esmase rakendamise kuupäeva seisuga sama, mis standardi IAS 17 kohaselt mõõdetud rendivara bilansiline väärtus ja rendikohustis vahetult enne nimetatud kuupäeva.

Vara kasutussoiguse mõõtmine esmasel rakendamisel

Kontsern on esmase rakendamise kuupäeva seisuga kasutamissoiguse esemeks olevat vara väärtust hinnanud rendikohustisega võrdses summas. Juurde on arvestatud kapitalirendi tingimustel soetud põhivara.

(EUR'000)

Arvele võetud vara kasutussoigus	2 118
Kapitalirendi tingimustel ostetud põhivara, mis on kajastatud seisuga 31. detsember 2018 (Lisa 13.2)	4 443
Finantsseisundi aruandes kajastatud rendikohustise kogusumma esmase rakendamise kuupäeval 1. jaanuaril 2019 (Lisa 13.1)	6 561

Rendikohustise mõõtmine esmasel rakendamisel

Rendikohustised, mis on kajastatud konsolideeritud finantsseisundi aruandes esmasel rakendamisel, on esitatud allpool:

(EUR'000)

Diskonteeritud kasutades rentniku alternatiivset intressimäära esmase rakendamise kuupäeva 1,6%	2 118
<i>Järgmiste perioodide kasutusrendimaksete miinimumsummad mittekatekestavatest rendilepingutest seisuga 31. detsember 2018</i>	<i>3 017</i>
<i>Lühiajalised ja väikese väärtusega rendilepingud, mille osas rendikohustist ei kajastata</i>	<i>-899</i>
Kapitalirendi kohustised, mis on kajastatud seisuga 31. detsember 2018	2 690
Finantsseisundi aruandes kajastatud rendikohustise kogusumma esmase rakendamise kuupäeval 1. jaanuaril 2019	4 808

Kontsern on konsolideeritud finantsseisundi aruandes kajastanud järgmised korrigeerimised 1. jaanuar 2019 seisuga:

- Materiaalse põhivara gruppide lõikes toimunud muutused:
 - kapitalirendi tingimustel ostetud vara ümberklassifitseerimine 4 443 tuhat eurot (Lisa 13.2)
 - vara kasutussoiguse lisandumine 2 118 tuhat eurot (Lisa 13.1)
- Rendikohustised – suurenenud 2 118 tuhat eurot (Lisa 14.2)
- Netomõju kasumile puudub

3.2 Seni veel jõustumata standardid, tõlgendused ja olemasolevate standardite muudatused

Järgmised uued standardid, tõlgendused ja muudatused 31. detsembril 2019 lõppenud aruandeperioodile veel ei kohaldu ja seetõttu pole neid käesoleva konsolideeritud aruande koostamisel rakendatud. Kontsern kavatseb neid rakendada siis, kui need jõustuvad.

Finantsaruandluse kontseptuaalse raamistiku muudatused

Kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2020 või hiljem.

Muudetud kontseptuaalne raamistik sisaldab uut peatükki mõõtmise kohta, juhiseid finantstulemuse raporteerimise kohta, täiendatud mõisteid ja juhiseid (nt kohustuse mõiste) ning selgitusi oluliste valdkondade rolli kohta finantsaruandluses, näiteks juhtkonna kätte usaldatud ressursside kasutamise hoolsus, konservatiivsus, mõõtmise ebakindlus.

Muudatustel ei ole olulist mõju Kontserni finantsaruannetele.

„Olulisuse mõiste“ – IAS 1 ja IAS 8 muudatused

Kohaldatakse aruandeperioodidele, mis algavad 1. jaanuaril 2020 või hiljem.

Muudatused selgitavad olulisuse mõistet ning seda, kuidas mõistet rakendada, kaasates mõistesse need juhised, mis seni olid kirjas muudes standardites. Samuti on täiendatud mõistega kaasnevaid selgitusi. Muudatuste tulemusena on olulisuse mõiste kõikides IFRS standardites järjepidev. Info on oluline, kui selle avaldamata jätmine, valesti avaldamine või varjamine võib mõistlikult eeldades mõjutada otsuseid, mida ettevõtte üldotstarbeliste finantsaruannete peamised kasutajad nende aruannete põhjal teevad. Juhtkonna hinnangul ei avalda muudatus finantsaruannetele olulist mõju, sest Kontsern on senini rakendanud sarnaseid põhimõtteid.

Ülejäänud uutel või muudetud standarditel või tõlgendustel, mis veel ei kehti, ei ole eeldatavasti olulist mõju Kontsernile.

4 Olulisemad arvestuspõhimõtted

Kontserni ettevõtted kohaldasid alljärgnevaid arvestuspõhimõtteid kõigi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes esitatud perioodide kohta.

4.1. Konsolideerimise alused

(a) Tütarettevõtted

Tütarettevõtteks loetakse kõiki majandusüksusi, mille üle Kontsern omab kontrolli. Kontsern kontrollib majandusüksust, kui ta saab või tal on õigused majandusüksuses osalemisest tulenevale muutuvale kasumile ja ta saab mõjutada selle kasumi suurust, kasutades oma mõjuvõimu majandusüksuse üle. Tütarettevõtted konsolideeritakse täielikult alates kuupäevast, mil kontroll läheb üle Kontsernile ning nende konsolideerimine lõpetatakse alates kuupäevast, mil kontroll lõpeb.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne hõlmab ASi Harju Elekter ja tema tütarettevõtete raamatupidamisaruandeid. Tütarettevõtete finantsaruanded on koostatud sama perioodi kohta, nagu konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne. Kui tütarettevõtte kasutab samades tingimustes toimunud samalaadsete tehingute puhul konsolideeritud aruandega võrreldes teistsuguseid arvestuspõhimõtteid, tehakse konsolideeritud aruande koostamisel tütarettevõtte finantsaruannetes kohased korrigeerimised.

(b) Äriühendused

Äriühenduste arvestamisel rakendatakse ostumeetodit, mille korral võetakse kõik omandatud tütarettevõtte eristatavad varad, kohustused ja tingimuslikud kohustused ostukuupäeval arvele nende õiglastes väärtustes, sõltumata mittekontrolliva osaluse olemasolust.

Tütarettevõtte soetamisel üle kantud tasu sisaldab:

- üleantud varade õiglast väärtust;
- omandatud ettevõtte endistele omanikele tekkinud kohustusi;
- kontserni emiteeritud omakapitaliinstrumente;
- tingimusliku tasu korra alusel tekkinud vara või kohustise õiglast väärtust; ning
- varem olemasoleva osaluse õiglast väärtust tütarettevõttes.

Iga äriühenduse puhul teeb Kontsern valiku, kas kajastada mittekontrolliv osalus omandatavas ettevõttes õiglastes väärtuses või mittekontrolliva osaluse proportsionaalses osas omandatavast eristatavast netovarast.

Kontsern kajastab äriühenduse omandamisega seotud kulud, välja arvatud võla- või omakapitaliväärtpaberite emiteerimise kulutused, nende tekkimisel kuludena.

Kui üleantud tasu, omandatavas ettevõttes oleva mittekontrolliva osaluse ja omandajale eelnevalt omandatavas ettevõttes kuulunud omakapitaliosaluse õiglase väärtuse (omandamise kuupäeva seisuga) summa ületab Kontserni osalust omandatud eristatavates varades ja ülevõetud kohustustes, kajastatakse vahe firmaväärtusena. Kui eelnimetatud summa on soodusostude puhul väiksem kui omandatud tütarettevõtte netovarade õiglast väärtusest, kajastatakse vahe koheselt kasumiaruandes.

Mittekontrolliv osalus on osa selliste tütarettevõtete kasumist või kahjumist ning netovarast, mis ei kuulu täielikult Kontsernile. Konsolideeritud kasumi- ja muu koondkasumiaruandes jaotatakse kasum või kahjum ja iga muu koondkasumi komponent Emaettevõtte omanikele ja mittekontrollivale osalusele kuuluvaks osaks. Mittekontrollivad osalused kajastatakse konsolideeritud finantsseisundi aruandes omakapitali koosseisus eraldi Emaettevõtte aktsionäridele kuuluvast omakapitalist.

(c) Konsolideerimisel elimineeritavad tehingud

Konsolideeritud aruandes on elimineeritud kõik kontsernisisesed saldod, tehingud ning realiseerimata kasumid. Realiseerumata kahjumid on samuti elimineeritud, välja arvatud juhul, kui kahjumi põhjuseks on vara väärtuse langus.

4.2. Välisvaluutas toimunud tehingute ja saldode kajastamine*(a) Arvestusvaluuta ja esitusvaluuta*

Kontserni ettevõtete arvestusvaluutaks on oma majanduskeskkonna valuuta. Kontserni Eesti, Leedu ja Soome ettevõtted kasutavad arvestuses eurot (EUR), Rootsi ettevõtted Rootsi krooni (SEK).

Konsolideeritud finantsaruanded on esitatud eurodes, mis on Emaettevõtte arvestus- ja esitusvaluuta. Kõik arvnäitajad on esitatud tuhandetes, ümardatuna lähima tuhandeni, kui pole osutatud teisiti. Tuhande euro tähisena on aruandes kasutatud lühendit EUR '000.

(b) Välisvaluuta tehingud ja saldod

Välisvaluutas kajastatud tehingud arvestatakse ümber arvestusvaluutasse, kasutades tehingute kuupäevadel ametlikult kehtinud Euroopa Keskpanka vahetuskursse. Selliste tehingute arveldamisest ja välisvaluutas fikseeritud finantsvarade ja -kohustuste bilansikuupäeva vahetuskursiga ümberarvestamisest tulenevad valuutakursi kasumid ja kahjumid kajastatakse aruandeaasta kasumiaruandes.

Realiseerunud ja realiseerumata kasumid ja kahjumid, mis tekivad välisvaluutapõhiste põhitegevuse nõuete ja kohustuste tasumisel ja ümberhindlusel, kajastatakse netomeetodil ridadel Muud äritulud (-kulud). Realiseerumata kasumid ja kahjumid, mis tulenevad rahast, raha ekvivalentide ja laenude ümberhindamisest, kajastatakse netomeetodil ridadel Finantstulud (-kulud).

Kontserni kõikide ettevõtete finantstulemused ja -seisund, mille arvestusvaluuta erineb esitusvaluutast, arvestatakse ümber esitusvaluutasse. Välismaiste ettevõtete varad ja kohustused hinnatakse ümber eurodesse bilansipäeval kehtinud Euroopa Keskpanka valuutakursi alusel, tulud ja kulud arvestatakse eurodesse perioodi kaalutud keskmise vahetuskursi alusel ning muud omakapitali muutused nende tekkimise päeva valuutakursi alusel. Ümberhindluste kursivahed kajastatakse muu koondkasumi hulgas, ning esitatakse omakapitali koosseisus „Valuutakursi muutuste reservina”.

Välismaise üksuse osalisel võõrandamisel või müümisel kajastatakse omakapitalis kajastatud valuutakursi vahed kasumis või kahjumis.

Välismaise üksuse omandamisel tekkivaid firmaväärtuse ja õiglase väärtuse korrigeerimisi käsitletakse välismaise üksuse varade ja kohustustena ning need hinnatakse ümber eurodesse bilansipäeval kehtinud valuutakursi alusel.

4.3. Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalendid hõlmavad sularaha kassas, nõudmiseni hoiuseid pangas, muid lühiajalisi likviidseid investeeringuid, mille esialgne tähtaeg on kuni kolm kuud ja mille väärtuse muutumise risk on ebaoluline.

4.4. Finantsvarad

Kontsern klassifitseerib finantsvarad järgmistesse mõõtmiskategooriatesse:

- need, mida kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses; ning
- need, mida kajastatakse õiglases väärtuses (kas muutusega läbi koondkasumiaruande või muutusega läbi kasumiaruande).

Klassifitseerimine sõltub Kontserni ärimudelist finantsvarade haldamisel ning rahavoogude lepingulistest tingimustest.

Tavapärasel turutingimustel toimuvaid finantsvarade oste ja müüke kajastatakse tehingupäeval ehk kuupäeval, millal Kontsern võtab endale vara ostmise või müümise kohustuse.

Finantsvarade kajastamine lõpetatakse kui õigused finantsvarast tulenevatele rahavoogudele lõppevad või antakse üle ja Kontsern annab üle sisuliselt kõik riskid ja hüved.

Finantsvarad kajastatakse esmasel arvele võtmisel õiglases väärtuses, millele on lisatud tehingukulud, mis on otseselt seotud finantsvara omandamisega, välja arvatud finantsvarade puhul, mida kajastatakse õiglases

väärtuses muutustega läbi kasumiaruande. Õiglasest väärtuses muutustega läbi kasumiaruande kajastavate finantsvarade tehingutasud kajastatakse kuluna kasumiaruandes.

(a) Võlainstrumentid

Võlainstrumentide edasine kajastamine sõltub Kontserni ärimudelitest finantsvarade haldamisel ning finantsvara lepingulistest rahavoogudest. Kontserni kõik võlainstrumentid on klassifitseeritud korrigeeritud soetusmaksumuse kategooriasse. Varad, mida hoitakse lepinguliste rahavoogude kogumiseks ning mille rahavood on ainult põhiosa ja tasumata põhiosalt arvestatud intress, kajastatakse korrigeeritud soetusmaksumuses. Nendest varadest saadav intressitulu kajastatakse finantstuludes sisemise intressimäära meetodil. Kajastamise lõpetamisel kajastatakse saadud kasum või kahjum kasumiaruandes muudes ärituludes/ärikuludes. Valuutakursi kasumid ja kahjumid ning krediidikahjumid kajastatakse kasumiaruandes eraldi ridadel.

(b) Omakapitaliinstrumentid

Kontsern kajastab omakapitaliinstrumentid õiglasest väärtuses. Kui Kontsern on võtnud vastu tagasivõtmatu otsuse kajastada mitte-kauplemise eesmärgil hoitavate omakapitaliinstrumentide õiglase väärtuse muutused läbi koondkasumiaruande, siis instrumendi kajastamise lõpetamisel ei klassifitseerita õiglase väärtuse muutuseid ümber kasumiaruandesse. Selliste investeeringutelt saadud dividendid kajastatakse jätkuvalt kasumiaruandes real muud äritulud.

Börsil noteeritud väärtpaberite puhul põhineb õiglane väärtus aruandeperioodi lõpus kehtinud väärtpaberi sulgemishindadele. Börsil noteerimata väärtpaberite puhul leitakse õiglane väärtus tuginedes avalikult kättesaadavale informatsioonile ning kasutades hindamistehnikana võrdlust teiste, olulises osas sarnaste instrumentide õiglase väärtusega aruandeperioodi lõpus ja/või diskonteeritud rahavoogude analüüsi.

Omakapitaliinstrumente ei ole lubatud kajastada soetusmaksumuses, kuid teatud juhtudel võib soetusmaksumust lugeda ligilähedaseks õiglase väärtusega. Kontsern kajastab omakapitaliinstrumenti soetusmaksumuses vaid siis, kui pärast soetust ei ole saadaval infot investeerimisobjekti õiglase väärtuse mõõtmiseks või võimalike õiglaste väärtuste vahemik on väga lai ja soetusmaksumus on parim hinnang selle vahemiku sees.

Finantsvarade väärtuse hindamist on kirjeldatud lisa 4.10.

4.5. Varud

Varusid kajastatakse kas soetusmaksumuses või neto realiseerimisväärtuses, olenevalt sellest, kumb on madalam. Materjalide ja kaupade arvestamisel kasutatakse Kontsernis kaalutud keskmise soetusmaksumuse meetodit. Valmis- ja lõpetamata toodangu soetusmaksumus hõlmab projekteerimiskulusid, toormaterjali, otseseid tööjõukulusid, muid otseseid kulusid ja seonduvaid tootmise üldkulusid (tavalise töövõimsuse baasil), v.a. laenukulud; projektitoodete arvestamisel kasutatakse individuaalmaksumuse meetodit. Neto realiseerimisväärtus on hinnanguline müügihind tavalise äritegevuse käigus, millest on maha arvatud hinnangulised müügikulud.

4.6. Kinnisvarainvesteeringud

Kinnisvarainvesteering on vara, mida Kontsern hoiab kas omanikuna või kapitalirendi tingimustel liisinguvõtjana renditulu teenimise, turuväärtuse kasvu või mõlemal eesmärgil ning mida ei kasutata enda majandustegevuses. Kinnisvarainvesteeringud on näidatud soetusmaksumuse meetodil, see tähendab soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuliseeritud kulum ja võimalikud allahindlused väärtuse langusest.

Kinnisvarainvesteeringute amortiseerimiseks kasutatakse materiaalse põhivara analoogsete objektide amortiseerimisel kasutatavat kasulikku eluiga (lisa 4.7.c).

Kontsern avalikustab kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse raamatupidamise aruande lisa 12.

4.7. Materiaalne põhivara

Materiaalne põhivara on materiaalne vara, mida kasutatakse tootmisel, teenuste osutamisel või halduseesmärkidel pikema perioodi jooksul kui üks aasta.

(a) Kajastamine ja mõõtmine

Materiaalset põhivara kajastatakse soetusmaksumuses, mida on vähendatud akumuliseerunud kulumise ja varade väärtuse vähenemisest tuleneva kahjumi võrra. Soetusmaksumus koosneb vara ostuhinnast ja muudest otseselt soetamisega seotud kuludest, mis on vajalikud vara viimiseks tema tööseisundisse ja -asukohta. Oma tarbeks valmistatud põhivara soetusmaksumus koosneb materjalikulust, otsestest tööjõukuludest ning proportsionaalsest osast tootmise üldkuludest ja põhivara soetamise, ehitamise või tootmisega seotud laenukasutuse kulutustest.

Juhul, kui materiaalse põhivara objekt koosneb üksteisest eristatavatest olulistest komponentidest, millel on erinevad kasulikud eluead, võetakse need komponendid raamatupidamises arvele eraldi varaobjektidena, määrates neile eraldi amortisatsiooninormid vastavalt komponentide kasulikule elueale.

(b) Edaspidised väljaminekud

Mõne materiaalse põhivaraobjekti osad tuleb teatud ajavahemike järgi vahetada või renoveerida. Sellised väljaminekud kajastatakse materiaalse põhivara bilansilises maksumuses juhul, kui on tõenäoline, et Kontsern saab varaobjekti osaga seotud tulevast kasu ja varaobjekti osa soetusmaksumust saab usaldusväärselt hinnata. Asendatud osade kajastamine finantsseisundi aruandes lõpetatakse.

Vastavalt eelmises lõigus toodud arvele võtmise põhimõtetele ei kajastata materiaalse põhivara objekti bilansilises maksumuses igapäevase hooldusega seotud kulusid. Sellised väljaminekud on tekkepõhiselt perioodikulud.

(c) Kulumi arvestus

Kulum kajastatakse kuludes ning arvestatakse materiaalselt põhivaralt ning selle eristatavatelt komponentidelt lineaarsel meetodil kogu kasuliku eluea jooksul. Maad ja lõpetamata ehitisi ei amortiseerita. Kontserni ettevõtte kasutavad ühetaolisi amortisatsiooninorme.

Materiaalsele põhivarale määratud kasulikud eluead, jääkväärtused ja amortisatsioonimeetodid vaadatakse üle iga-aastaselt. Muudatustest tulenev mõju kajastub aruandeperioodis ja järgnevatel perioodides.

Hinnangulised majanduslikult kasulikud eluead on järgmised:

Materiaalse põhivara grupp	Kasulik eluiga
Ehitised ja rajatised	10 - 33 aastat
Masinad ja seadmed	5 - 10 aastat
Muu inventar	3 - 16 aastat

4.8. Immateriaalne põhivara

Immateriaalset põhivara (välja arvatud firmaväärtus) amortiseeritakse lineaarsel meetodil hinnangulise kasuliku eluea jooksul. Immateriaalse põhivara väärtuse langust hinnatakse juhul, kui eksisteerib sellele viitavaid asjaolusid, analoogiliselt materiaalse põhivara väärtuse languse hindamisele.

(a) Firmaväärtus

Firmaväärtuse tekkimist on kirjeldatud arvestuspõhimõttes „Konsolideerimise alused“ (lisa 4.1).

Äriühenduse tulemusena tekkinud firmaväärtus võetakse algselt arvele soetusmaksumuses. Firmaväärtuse kasulik eluiga on määramatu, mistõttu firmaväärtust ei amortiseerita kuid igal bilansipäeval hinnatakse firmaväärtuse võimalikku väärtuse langust (lisa 4.10).

Arvele võtmise järgselt kajastatakse firmaväärtus soetusmaksumuses, mida on vähendatud väärtuse akumuliseeritud languste võrra. Kapitaliosaluse meetodil kajastatud investeeringute firmaväärtus sisaldub investeeringu soetusmaksumuses.

(b) Uurimis- ja arendusväljaminekud

Uurimisväljaminekud on kulutused, mida tehakse uurimistulemuste rakendamisel uute toodete ja teenuste väljatöötamiseks. Uute teaduslike või tehniliste teadmiste genereerimise eesmärgil läbiviidud uuringute ja teadustööga seotud kulutused kajastatakse nende tekkimise momendil aruandeperioodi kuluna.

Arendusväljaminekud on kulutused, mida tehakse uurimistulemuste rakendamisel uute konkreetsete toodete, teenuste, protsesside või süsteemide väljatöötamiseks, kujundamiseks või testimiseks. Arendusväljaminekuid kapitaliseeritakse immateriaalse põhivarana juhul, kui arendusväljaminekute suurust on võimalik usaldusväärselt mõõta, on olemas tehnilised ja finantsilised võimalused ning positiivne kavatsus projekti elluviimiseks, Kontsern suudab kasutada või müüa loodavat vara ning immateriaalsest varast tulevikus tekkivat majanduslikku kasu on võimalik hinnata.

Kapitaliseeritud arendusväljaminekuid kajastatakse soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumuliseeritud amortisatsioon ja vara väärtuse vähenemisest tingitud kahjumid. Arendusväljaminekud kajastatakse kuludes lineaarselt eeldatava kasuliku eluea jooksul, mille maksimumpikkus ei ületa üldjuhul 10 aastat. Amortiseerimist alustatakse, kui arendusprojekt on kasutusvalmis.

c) Muu immateriaalne vara

Muu immateriaalne vara hõlmab litsentse, arvutitarkvara ja omandatud kliendilepinguid. Omandatud litsentsid kajastatakse soetusmaksumuses. Omandatud arvutitarkvara litsentsid kapitaliseeritakse asjaomase tarkvara omandamiseks ja kasutusse võtmiseks kantud kulude põhjal. Muu ostetud immateriaalne vara kajastatakse soetusmaksumuses, vähendatuna akumuliseeritud kulumis- ja vara väärtuse vähenemisest tulenevate kahjumite võrra. Omandatud kliendilepingutest tekkinud immateriaalne vara kasulik eluiga on võrdne lepinguliste õiguste kehtivusperioodiga.

4.9. Müügiotel põhivara

Müügiotel põhivaraks loetakse materiaalselt või immateriaalselt põhivara, mis väga tõenäoliselt müüakse lähema 12 kuu jooksul ning mille puhul juhtkond on alustanud aktiivset müügitegevust ning varaobjekte pakutakse müügiks realistliku hinna eest võrreldes nende õiglase väärtusega.

Müügiotel põhivara kajastatakse bilansis käibevarana ning selle amortiseerimine lõpetatakse vara ümberklassifitseerimise hetkel. Lähtudes sellest, kumb on väiksem, kajastatakse müügiotel põhivara kas bilansilises jääkmaksumuses või õiglasel väärtuses, millest on maha arvatud müügikulutused.

4.10. Varade väärtuse vähenemine

Igal bilansipäeval hindab Kontsern kriitiliselt, kas on märke, mis võiksid viidata varade väärtuse langusele. Kui ilmneb märke varade väärtuse võimalikust vähenemisest, viiakse läbi vara kaetava väärtuse test.

(a) Finantsvarad

Kontsern hindab korrigeeritud soetusmaksumuses kajastavate võlainstrumentide oodatavat krediitkahjumit tuleviku informatsiooni baasil. Rakendatav väärtuse languse meetodika sõltub sellest, kas krediidirisk on oluliselt suurenenud.

Eeldatava krediitkahju mõõtmine võtab arvesse:

- erapooletut ja tõenäosusega kaalutud summat, mille määramisel hinnatakse mitmeid võimalikke erinevaid tulemusi,
- raha ajaväärtust ja
- aruande perioodi lõpus ilma liigsete kulude või pingutusteta kättesaadavat mõistlikku ja põhjendatud informatsiooni minevikus toimunud sündmuste, praeguste tingimuste ja tulevaste majandustingimuste prognooside kohta.
- Raha ja raha ekvivalentidele, deposiidile, nõuetele ostjate vastu ja lepingulistele varadele, kus puudub oluline finantseerimise komponent, rakendab Kontsern IFRS 9 järgi lubatud lihtsustatud lähenemist ning arvestab nõuete allahindlust nõuete pikkuse oodatava krediitkahjumina nõuete esmasel kajastamisel. Kontsern kasutab allahindluste maatriksit, kus allahindlus arvutatakse nõuetele lähtudes erinevatest aegumiste perioodidest (lisa 6.3).

(b) Mittefinantsvarad

Piiramata kasutuseaga materiaalse põhivara ning amortiseeritavate varade puhul hinnatakse vara väärtuse võimalikule langusele viitavate asjaolude esinemist. Selliste asjaolude esinemise korral hinnatakse vara kaetavat väärtust ning võrreldakse seda bilansilise maksumusega. Vara kasutusväärtuse hindamisel diskonteeritakse hinnangulised tulevased rahavood nende nüüdisväärtusesse, kasutades tulumaksueelset diskontomäära, mis peegeldab nii raha väärtuse muutust ajas kui ka varaga seonduvaid riske. Kui vara ei

genereeri iseseisvalt rahavoogu, leitakse kaetav väärtus raha teeniva üksuse kohta, mille koosseisu nimetatud vara kuulub.

Määramata kasuliku elueaga immateriaalsete põhivarade sh firmaväärtuse väärtuse vähenemisest tulenev kahjum kajastatakse, kui vara või raha teeniva üksuse raamatupidamisväärtus ületab vastava vara või raha teeniva üksuse kaetava väärtuse. Varade väärtuse vähenemisest tulenev kahjum kajastatakse aruandeaasta kahjumina.

Raha teeniva üksuse väärtuse langusest tekkinud kahjum jaotatakse selliselt, et esiteks vähendatakse üksusele (üksuste rühmale) jaotatud firmaväärtuse bilansilist maksumust ning seejärel hinnatakse proportsionaalselt alla kõik kõnealusesse üksusesse (üksuste rühma) kuuluvad varad.

Firmaväärtuse võimalikke languseid kontrollitakse vähemalt kord aastas majandusaasta lõpus. Kui esineb sündmusi või hinnangute muutusi, mis tingivad firmaväärtuse raamatupidamisväärtuse vähenemise, viiakse test läbi sagedamini. Väärtuse langus määratakse kindlaks firmaväärtusega seotud raha teeniva üksuse kaetava väärtuse hindamise teel.

Väärtuse languse testimiseks jagatakse firmaväärtused Kontserni nendele raha teenivatele üksustele või üksuste rühmadele, mis peaksid saama konkreetsest äriühendusest majanduslikku kasu. Firmaväärtuse väärtuse langusest tulenevad kahjumid kajastatakse perioodi kasumiaruandes.

(c) Allahindluse tühistamine

Kui väärtuse vähenemise põhjus kaob, tühistatakse varem kajastatud allahindlus. Allahindluse asjaolude muutumist analüüsitakse vähemalt kord aastas aruandeperioodi lõpus. Allahindlusi tühistatakse ja vara väärtust suurendatakse maksimaalselt raamatupidamisväärtuseni, mis varal oleks kujunenud, kui allahindlust ei oleks tehtud, arvestades sealhulgas vahepealset kulumit. Vara allahindluse tühistamine kajastatakse perioodi kasumiaruandes samal real, kus kajastus varasem allahindlus. Erandina ei tühistata firmaväärtuse allahindlust.

Müügivalmiks liigitatud omakapitaliinstrumenti tehtud investeeringu väärtuse langusest tulenevaid kahjumeid ei tühistata läbi kasumiaruande. Kui müügivalmiks liigitatud võlainstrumenti õiglane väärtus tõuseb ja seda tõusu saab objektiivselt seostada sündmusega, mis toimus pärast vara väärtuse langusest tuleneva kahjumi kajastamist kasumiaruandes, siis tühistatakse vara väärtuse langusest tulenev kahjum ja tühistamise summa kajastatakse kasumiaruandes.

4.11. Rendilepingud

(a) Kontsern kui rendileandja

Kasutusrendi tingimustel väljarenditud vara kajastatakse finantsseisundi aruandes tavakorras, analoogselt muule ettevõtte finantsseisundi aruandes kajastatavale varale. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt tuluna.

(b) Kontsern kui rentnik

Arvestuspõhimõtted alates 1. jaanuarist 2019

Kontsern rendib kontori- ja tootmispindasid, masinaid ja seadmeid ning sõidukeid. Lepingu sõlmimisel hindab kontsern, kas tegemist on rendilepinguga või kas see sisaldab rendisuhet. Leping on rendileping või sisaldab rendisuhet juhul, kui lepinguga antakse tasu eest õigus kontrollida kindlaksmääratud vara kasutamist teatud ajavahemikus.

Kontsern arvestab rendiperioodina rendi katkestamatut perioodi, mis hõlmab nii rendilepingu võimaliku pikendamise perioode juhul, kui rentnik on piisavalt kindel, et ta seda võimalust kasutab, ja rendilepingu võimaliku lõpetamise perioode juhul, kui rentnik on piisavalt kindel, et ta seda võimalust ei kasuta. Rentnik hindab piisavat kindlust selles, kas ta kasutab pikendamise õigust või jätab kasutamata lõpetamise õiguse, uuesti juhul, kui ilmneb mõni oluline sündmus või oluline asjaolude muutus, mis on rentniku kontrolli all ja mõjutab seda, kas rentnik on piisavalt kindel, et ta kasutab mõnda algse rendiperioodi määratlemisel arvesse võtmata jäänud võimalust või jätab kasutamata mõne võimaluse, mis on algse rendiperioodi määratlemisel arvesse võetud. Kontsern muudab rendiperioodi rendi katkestamatu perioodi muutumise korral.

Esmane mõõtmine

Rentnik kajastab kasutamissoiguse esemeks olevat vara ja rendikohustisi rendiperioodi alguse seisuga.

Esmasel kajastamisel mõõdab rentnik kasutamissoiguse esemeks oleva vara soetusmaksumuse rendiperioodi alguse seisuga. Kasutamissoiguse esemeks oleva vara maksumus sisaldab:

- rendikohustise algsel mõõtmisel kindlaks tehtud summat;
- kõiki rendiperioodi alguses ja enne seda tehtud rendimakseid, millest on lahutatud saadud rendistiimulid;
- kõiki rentniku esmaseid otsekulutusi;
- rentniku hinnangulisi kulusi, mis tekivad seoses alusvara lammutamise ja teisaldamisega, selle asukoha taastamisega või alusvara seisundi taastamisega vastavalt rendi tingimustele.

Kasutamissoiguse esemeks olev vara on kajastatud finantsseisundi aruandes „Materiaalse põhivara“ grupis.

Rentnik mõõdab rendiperioodi alguses rendikohustise selleks kuupäevaks tasumata rendimaksete nüüdisväärtuses. Rendimaksed diskonteeritakse rendi sisemise intressimääraga, kui seda määra on võimalik hõlpsasti kindlaks teha. Kui seda määra ei ole võimalik hõlpsasti kindlaks teha, kasutab rentnik alternatiivset laenuintressimäära, mis on intressimäär, mida peaks sarnases majanduskeskkonnas, perioodi ja laenu tagatise võtmisel tasuma, et omandada kasutamissoiguse esemeks oleva varaga sarnast vara.

Rentniku alternatiivse laenuintressimäära leidmisel on kontsern:

- kus võimalik, kasutanud kolmanda osapoole poolt saadud laenu intressimäära, mida on korrigeeritud peegeldamaks toimunud muutuseid finantseerimise tingimustes alates laenu saamise hetkest;
- selle tuletanud kasutades algpunktina sektori võlakohustuste keskmist marginaali, mida on korrigeeritud kontserni krediidiriskiga;
- korrigeerinud seda võttes arvesse rendilepingu tingimusi, nagu näiteks rendiperiood, riik, alusvaluuta ja tagatised.

Rendiperioodi alguse seisuga sisaldavad rendikohustise mõõtmisel arvesse võetavad rendimaksed järgmisi alusvara rendiperioodil kasutamise õiguse eest tehtavaid makseid, mida ei ole rendiperioodi alguseks tasutud:

- fikseeritud maksed, millest on lahutatud saadaolevad rendistiimulid;
- muutuvad rendimaksed, mis sõltuvad indeksist või määrast ja mille esmaseks mõõtmiseks kasutatakse rendiperioodi alguses kehtivat indeksit või määra. Muutuvad rendimaksed, mis sõltuvad indeksist või määrast, võivad olla näiteks tarbijahinna indeksiga seotud maksed, intressi viitemääraga (nt LIBOR) seotud maksed või turu rendimäärade järgi muutuvad maksed. Kontserni osades rendilepingutes on sees muutuvad rendimaksed;
- summad, mida rentnik peab eeldatavasti tasuma jääkväärtuse garantiide alusel;
- ostuõiguse realiseerimise hind juhul, kui rentnik on piisavalt kindel, et ta realiseerib õigust, ja
- rendilepingu lõpetamisel tasumisele kuuluvad trahvid juhul, kui rendiperioodi kindlaksmääramisel eeldatakse, et rentnik kasutab rendilepingu lõpetamise õigust.

Edasine mõõtmine

Pärast rendiperioodi algust mõõdab rentnik kasutamissoiguse esemeks olevat vara soetusmaksumuse mudeli järgi. Soetusmaksumuse mudeli kasutamiseks mõõdab rentnik kasutamissoiguse esemeks olevat vara soetusmaksumuses, millest on lahutatud akumulieeritud kulum ja väärtuse langusest tulenevad akumulieeritud kahjumid ja mida on korrigeeritud vastavalt rendikohustise ümberhindamisele. Kui rendilepingu alusel läheb alusvara omandiõigus rendiperioodi lõppedes üle rentnikule või kui kasutamissoiguse esemeks oleva vara maksumuse kindlaksmääramisel on eeldatud, et rentnik realiseerib ostuõiguse, arvestab rentnik kasutamissoiguse esemeks oleva vara kulumit alates rendiperioodi algusest kuni alusvara kasuliku eluea lõpuni. Muudel juhtudel arvestab rentnik kasutamissoiguse esemeks oleva vara kulumit alates rendiperioodi algusest kuni alusvara kasuliku eluea lõpuni või rendiperioodi lõpuni olenevalt sellest, kumb saabub varem.

Pärast rendiperioodi algust mõõdab rentnik rendikohustist järgmiselt:

- suurendades bilansilist väärtust vastavalt rendikohustise intressile;
- vähendades bilansilist väärtust vastavalt tehtud rendimaksetele ja

- hinnates bilansilise väärtuse ümber vastavalt ümberhindlustele või rendilepingu muudatustele või vastavalt muudetud sisuliselt fikseeritud rendimaksetele.

Rendiperioodi igal ajavahemikul on rendikohustise intress summa, mille tulemusena on intressimäär igal osaperioodil kohustise lõppväärtuse suhtes sama. Pärast rendiperioodi algust kajastab rentnik kasumiaruandes rendikohustise intressi ja muutuvad rendimaksed, mis ei sisaldu rendikohustise hinnangus selle perioodi kohta, millal leiab aset nimetatud makseid tingiv sündmus või tingimus.

Kui muutuvad rendimaksed, võib olla vajadus rendikohustis ümber hinnata. Rentnik kajastab rendikohustise ümberhindluse summat kasutamisoiguse esemeks oleva vara korrigeerimisena. Kui aga kasutamisoiguse esemeks oleva vara jääkväärtus väheneb nullini ja rendikohustise mõõtmisel ilmneb täiendav vähenemine, kajastab rentnik ümberhindluse järele jääva summa kasumiaruandes.

Rendikohustise ümberhindamiseks diskonteerib rentnik muudetud rendimaksed muudetud diskontomääraga juhul, kui esineb üks järgmistest olukordadest:

- muudetakse rendiperioodi. Rentnik teeb muudetud rendimaksed kindlaks muudetud rendiperioodi põhjal; või
- muutub alusvara ostuõiguse hinnang. Rentnik teeb kindlaks muudetud rendimaksed, et need vastaksid ostuõiguse alusel tasumisele kuuluvate summade muutusele.

Rendikohustise ümberhindamiseks diskonteerib rentnik muudetud rendimaksed juhul, kui esineb üks järgmistest olukordadest:

- muutuvad summad, mida rentnik peab eeldatavasti tasuma jääkväärtuse garantii alusel. Rentnik teeb kindlaks muudetud rendimaksed, et need vastaksid jääkväärtuse garantii alusel tasumisele kuuluvate summade muutusele;
- tulevased rendimaksed muutuvad seoses nende maksete kindlaksmääramiseks kasutatava indeksi või määra muutumisega (sh näiteks turu rendimäärade muutumisele vastav muutus pärast turu rendihindade analüüsi). Rentnik hindab rendikohustise ümber vastavalt kõnealustele muudetud rendimaksetele üksnes juhul, kui toimub muutus rahavoogudes (st jõustub rendimaksete korrigeerimine). Rentnik teeb järelejäänud rendiperioodi muudetud rendimaksed kindlaks muudetud lepinguliste maksete põhjal. Selleks kasutab rentnik muutmata diskontomäära, välja arvatud juhul, kui rendimaksete muutus on tingitud muutuvate intressimäärade muutusest.

Kontsern on otsustanud mitte rakendada IFRS 16 nõudeid lühiajaliste rendilepingute ja selliste rendilepingute suhtes, mille alusvara väärtus on väike. Lühiajaliste rendilepingutega ja selliste rendilepingutega, mille alusvara väärtus on väike, seotud maksed kajastatakse lineaarselt kuluna kasumiaruandes. Lühiajalised rendilepingud on lepingud, mille rendiperiood on kuni 12 kuud või lühem. Väikese väärtusega rendilepingud on IT-seadmete rendilepingud.

Rentnik kajastab rendilepingu muudatust eraldi rendina juhul, kui a) muudatusega suurendatakse rendi ulatust, lisades sellele ühe või enama alusvara kasutamisoiguse, ja b) rendi hind suureneb tasu võrra, mis vastab ulatuse suurenemise eraldiseisvale hinnale, mida on korrigeeritud vastavalt konkreetse lepingu asjaoludele.

Arvestuspõhimõtted kuni 31. detsember 2018

Kapitalirenditehinguteks loetakse tehingut, mille kohaselt kõik olulised vara omandiõigusega seotud riskid ja hüved siirduvad rentnikule. Ülejäänud rendilepinguid käsitletakse kasutusrendina.

Kapitalirendiga seotud vara ja kohustused kajastatakse algselt finantsseisundi aruandes vara ja kohustusena renditud vara õiglase väärtuse summas või rendimaksete miinimumsumma nüüdisväärtuses, juhul kui see on madalam. Makstavad rendimaksed jagatakse finantskuluks ja kohustuse vähendamiseks. Finantskulud jaotatakse rendiperioodile nii, et intressimäär oleks igal ajahetkel rendiperioodi jooksul kohustuse jääkmaksumuse suhtes sama. Kasutusrendi maksed kajastatakse rendiperioodi jooksul lineaarselt kuluna.

4.12. Finantskohustused

Kõik kontserni finantskohustused kuuluvad kategooriasse „muud finantskohustused korrigeeritud soetusmaksumuses“. Finantskohustusi liigitatakse lühiajaliste kohustustena kui selle tasumise tähtaeg on 12 kuu jooksul alates bilansipäevast välja arvatud juhul, kui kontsernil on tingimusteta õigus lükata kohustuse

täitmist edasi vähemalt 12 kuu võrra pärast aruandeperioodi lõppu. Kohustused, mille maksetähtjad on finantsseisundi aruande kuupäevast arvestatuna üle ühe aasta, on finantsseisundi aruandes esitatud pikaajaliste kohustustena.

(a) Laenud ja võlakohustused

Laenud ja võlakohustused võetakse algselt arvele õiglasel väärtuses, millest on maha arvatud otsesed tehingukulud. Edaspidi kajastatakse laene korrigeeritud soetusmaksumuses kasutades sisemise intressimäära meetodit.

(b) Võlad tarnijatele

Võlad tarnijatele võetakse algselt arvele õiglasel väärtuses, millest on maha arvatud tehingukulud ja edaspidi mõõdetakse neid korrigeeritud soetusmaksumuses, kasutades efektiivse intressimäära meetodit.

4.13. Tulumaks ja edasilükkunud tulumaks

Tulumaksu makstakse erisoodustustelt, kingitustelt, annetustelt, vastuvõtukuludelt, dividendidelt ja ettevõtlusega mitteseotud väljamaksetelt.

Konsolideeritud kasumiaruandes kajastatakse Rootsis, Leedus ja Soomes asuvate tütarettevõtete kasumilt arvestatud ettevõtte tulumaks, edasilükkunud tulumaksukohustuse ja –vara muutuse mõju ning Eesti ettevõtete dividendide tulumaks.

(a) Ettevõtte tulumaks Eestis

Eestis 1. jaanuarist 2000 jõustunud tulumaksuseaduse kohaselt ei maksustata ettevõtte kasumit, vaid väljamakstud netodividende. Seega ei teki Kontserni Eestis asuvatel ettevõtetel erinevusi varade ja kohustuste maksuarvestuslike ja raamatupidamislike väärtuste vahel, millelt tekiks edasilükkunud tulumaksukohustus või –nõue. Alates 1.01.2015 on dividendidena jaotatud kasumi maksumääraks 20/80 väljamakstavalt netosummalt. Dividendide väljamaksmisega kaasnevat tulumaksu kajastatakse kohustusena ja kuluna dividendide väljakuulutamise hetkel, sõltumata sellest, mis perioodi eest need on välja kuulutatud või millal need tegelikult välja makstakse. Alates 2019. aastast on võimalik dividendide väljamaksetele rakendada maksumäär 14/86. Seda soodsamat maksumäärat saab kasutada dividendimaksele, mis ulatub kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga. Kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendimakse arvestamisel on 2018.a. esimene arvesse võetav aasta.

Tulevase dividendi tulumaksu suhtes ei moodustata eraldist enne dividendide väljakuulutamist, kuid info selle kohta avalikustatakse lisades.

(b) Ettevõtte tulumaks teistes riikides

Kontserni Soome, Rootsi ja Leedu tütarettevõtete puhaskasum on tulumaksuga maksustatav, seega nende tulumaksuvarad ja –kohustused ning tulumaksukulud ja –tulud hõlmavad realiseerunud (tasumisele kuuluvat) ja edasilükkunud tulumaksu. Vastavad tulumaksumäärad nendes riikides on: Soomes 20% (2018:20%), Rootsis 22% (2018:22%) ja Leedus 15% (2018: 15%). Maksustatav kasum arvutatakse ettevõtete kasumist enne tulumaksu, mida korrigeeritakse tulumaksu deklaratsioonides kohalike tulumaksuseaduste nõuetest lähtuvalt ajutiselt või püsivalt lubatud tulu- ja kulutäiendustega.

Edasilükkunud tulumaks on arvestatud kõikidelt olulistelt ajutistelt erinevustelt maksuarvestuse ja finantsraamatupidamise varade ja kohustuste väärtuste vahel. Edasilükkunud tulumaksuvara kajastatakse ettevõtte finantsseisundi aruandes juhul, kui on tõenäoline, et see tulevikus realiseerub. Alljärgnevaid ajutisi erinevusi ei arvestata:

- maksustamisel mittemahaarvatav firmaväärtus;
- varade või kohustuste arvele võtmine, mis ei mõjuta ei raamatupidamislikku kasumit ega ka maksustatavat tulu;
- tütarettevõtete investeeringutest tulenevad erinevused, kui ajutise erinevuse realiseerumine lähitulevikus on ebatõenäoline.

Edasilükkunud tulumaksusumma leidmisel kasutatakse maksumäärasid, mis on jõustunud või reaalset seadusega sätestatud bilansipäeva seisuga ja mida eeldatavasti rakendatakse arvestuse aluseks oleva edasilükkunud tulumaksu vara realiseerimisel või tulumaksukohustuse tasumisel.

4.14. Töötajate hüvitised

(a) Kasumiosalus ja boonusskeemid

Kohustused töövõtjate ees sisaldavad muuhulgas tulemustasustustest tulenevat kohustust tulemustasu osas, mida arvestatakse vastavalt Kontserni ettevõtete finantstulemustele ning töötajatele seatud eesmärkide täitmisele.

(b) Töösuhte lõpetamise hüvitised

Töösuhte lõpetamise hüvitised kuuluvad maksmisele siis, kui Kontsern lõpetab töösuhte enne tavapärase pensionile jäämise kuupäeva või kui töötaja aktsepteerib vabatahtlikku töölt lahkumist vastutasuna nende hüvitiste eest. Kontsern kajastab töösuhte lõpetamise hüvitisi, kui ta on selgelt kohustunud: lõpetama töösuhte olemasolevate töötajatega vastavalt üksikasjalikule ametlikule kavale, millest ettevõttel ei ole reaalselt võimalik taganeda; maksta töötajatele tehtud töösuhte lõpetamist soodustava pakkumise alusel hüvitist. Kui töösuhte lõpetamise hüvitiste maksetähtaeg saabub enam kui 12 kuud pärast bilansipäeva, diskonteeritakse kohustust.

4.15. Eraldised

Eraldised kajastatakse siis, kui: Kontsernil on varasematest sündmustest tulenev juriidiline või faktiline kohustus; kui on tõenäoline, et selle kohustuse arveldamiseks on nõutav ressursside väljavool; summa on usaldusväärselt hinnatav. Eraldisi ei kajastata tulevase tegevuskahjumi katteks.

Mitme sarnase kohustuse olemasolu korral määratakse kohustuste täitmiseks vajalik ressursside vähenemise tõenäosus kindlaks, vaadeldes kõiki kohustusi kui üht tervikut. Eraldis kajastatakse ka siis, kui ressursside väljavoolu tõenäosus seoses mistahes samasse kohustuste liiki kuuluva kohustusega võib olla väike.

Eraldisi mõõdetakse kohustuse täitmiseks eeldatavalt vajalike kulutuste nüüdisväärtuses, kasutades maksueelset diskontomäära, mis kajastab turu hinnanguid raha ajaväärtusele ja kohustusele iseloomulikele riskidele. Aja möödumisest tulenev eraldise suurenemine kajastatakse intressikuluna.

4.16. Tingimuslikud kohustused

Olulised lubadused ja muud kohustused, mis tulevikus võivad teatud tingimustel muutuda kohustuseks, on avalikustatud raamatupidamise aastaaruande lisades tingimuslike kohustustena. Tingimuslike kohustuste üle peetakse arvestust finantsseisundi aruande väliselt.

4.17. Aktsiakapital

Lihtaktsiad liigitatakse omakapitaliks. Uute aktsiate või optsioonide emiteerimisega otseselt kaasnevad kulud kajastatakse omakapitalis mahaarvamisenä laekumistest.

Kui Kontserni mistahes ettevõtte ostab tagasi ettevõtte omakapitaliinstrumentid (omaaktsiad), arvatakse makstav tasu, sh otseselt kaasnevad kulud (ilma tulumaksuta), maha Emaettevõtte omanike osast omakapitalis kuni aktsiate tühistamise või uuesti emiteerimiseni. Nende aktsiate uuesti emiteerimisel kantakse saadav tasu, millest on maha arvatud otseselt kaasnevad tehingukulud ja seotud tulumaksumõjud, Emaettevõtte omanike osasse omakapitalis.

4.18. Kohustuslik reservkapital

Vastavalt Eesti äriseadustikule moodustavad äriühingud seaduses ette nähtud kohustusliku reservkapitali. Igal majandusaastal tuleb reservkapitali kanda vähemalt 1/20 puhaskasumist kuni reservkapital moodustab 1/10 aktsiakapitali summast. Reservkapitali võib kasutada ettevõtte kahjumi katmiseks ning aktsiakapitali suurendamiseks. Reservkapitalist on keelatud teha aktsionäridele väljamakseid.

4.19. Aktsiapõhised tehingud

Kontsernil on omakapitaliinstrumentidega arveldatavaid aktsiapõhiseid hüvitisplaanide (lisa 27). Aktsiate eest töötajate poolt ettevõtte osutatud teenuste (tööpanus) õiglane väärtus kajastatakse kuluna ning omakapitalis kirjel „Jaotamata kasum“ üleandmisperioodi jooksul (optsiooni väljaandmisest kuni aktsiate emiteerimise perioodi alguseni). Saadud teenuste õiglane väärtus määratakse lähtudes töötajatele võimaldatud omakapitaliinstrumentide õiglasest väärtusest nende võimaldamise kuupäeval.

Aktsiaemissiooni käigus aktsiate eest saadavad summad miinus otsesed tehingukulud kajastatakse omakapitalis aktsiakapitali ja ülekursi kirjetel.

4.20. Segmendiaruandlus

Tegevussegmendid ehk tegevusvaldkonnad on ettevõtte osad, mis osalevad äritegevuses ja millelt ettevõtte võib teenida tulu ja kanda kulusid; mille kohta on kättesaadavad eraldi finantsandmed ja millele koostatakse eraldi eelarveid. Segmendiaruandlus vaadatakse regulaarselt üle ettevõtte tegevjuhtkonna poolt, otsustamaks segmendile vahendite eraldamist ja hindamaks segmendi tulemuslikkust.

4.21. Müügitulu kliendilepingutelt

Müügitulu on tulu, mis tekib Kontserni tavapärase äritegevuse käigus. Müügitulu kajastatakse tehinguhinnas. Tehinguhind on kogutasu, mida Kontsernil on õigus saada lubatud kaupade või teenuste kliendile üleandmise eest ja millest on maha arvatud kolmandate isikute nimel kogutavad summad. Kontsern kajastab müügitulu siis, kui kontroll kauba või teenuse üle antakse üle kliendile.

(a) Kaupade müük

Kontsern toodab ja müüb elektrienergia tootmisvahendeid ja juhtaparatuuri ning mitmesuguseid metalltooteid. Müük kajastatakse kui kontroll toodete osas on üle antud, see tähendab, et tooted on tarnitud kliendile, klient saab otsustada toodete turustamise ja hinna üle ning pole täitmata kohustusi, mis võiksid mõjutada kliendi poolt toodete aktsepteerimist. Tooted on tarnitud, kui need on saadetud kokkulepitud kohta, toodete kahjustumise ja hävimisega seotud riskid on üle läinud kliendile ning klient on aktsepteerinud tooted vastavalt müüglepingule, aktsepteerimise nõue on aegunud või on Kontsernil objektiivset tõendusmaterjali selle kohta, et kõik aktsepteerimise nõuded on täidetud.

Kontsern kajastab nõude kui kaubad on tarnitud, kuna sellel ajahetkel tekib tingimusteta õigus saada tasu, mille maksmine sõltub ainult aja möödumisest.

Kui elektriseadmeid toodetakse vastavalt tellija spetsifikatsioonidele, mille osas puudub alternatiivne kasutus, näiteks vara on niivõrd spetsiifiline, mistõttu Kontsern ei saa toodet alternatiivselt kasutada või müüa ilma oluliste kuludeta; ning lisaks on õigus saada tasu vastavalt teostatud tööde valmidusastmest, siis kajastatakse müügitulu tootmisprotsessi jooksul. Müügitulu leitakse tegelike tehtud kulude ning kogu eeldatavate kulude suhtena. Kui kliendile on bilansipäevaks esitatud arveid väiksemas summas, kui tootmisperioodi jooksul arvestatud müügitulu, siis kajastatakse lepinguline vara finantsseisundi aruandes Nõuded ostjatele ja muud nõuded real (lisa 8). Juhul, kui esitatud arved ületavad tootmismahutu, siis kajastatakse lepinguline kohustus finantsseisundi aruandes Ostjate ettemaksete real.

Kui Kontsern osutab kliendile täiendavaid teenuseid pärast seda, kui kontroll kauba üle on kliendile üle läinud, siis on nimetatud teenuse osutamine eraldiseisev teostamiskohustus ja müügitulu kajastatakse perioodi jooksul kui teenust osutatakse.

(b) Elektri kaupade projekti- ja jaemüük

Kontsern opereerib jaekaupluste ketti, kus müüakse nii Kontsernis toodetud tooteid kui ka muid elektriinstallatsiooni töödeks vajalike kaupu. Müügitulu kaupade müügist kajastatakse kui Kontsern müüb toote kliendile.

Tehinguhind kuulub maksmisele koheselt või maksegraafikuna, kui klient ostab ja võtab toote kauplusest kaasa. Kliendil on õigus defektiga toode vahetada seadusest tuleneva aja jooksul. Kuna tagastatud toodete arv on püsinud aastaid samal tasemel, siis on väga tõenäoline, et olulist kumulatiivselt kajastatud müügitulu tühistamist ei toimu. Igal bilansipäeval vaadatakse üle selle eelduse kehtivus ja hinnanguline tagastuste arvu.

Kui Kontsern osutab kliendile täiendavaid teenuseid pärast seda, kui kontroll kauba üle on kliendile üle läinud, siis on nimetatud teenuse osutamine eraldiseisev teostamiskohustus ja müügitulu kajastatakse perioodi jooksul kui teenust osutatakse.

(c) Elektritööd ja muud teenused

Müügitulu teenuste osutamisest kajastatakse perioodil kui teenuseid osutatakse. Fikseeritud hinnaga lepingute puhul kajastatakse müügitulu vastavalt tegelikult osutatud teenustele aruandeperioodi lõpuks suhtena kogu lepingu mahutu, kuna klient saab teenusest kasu samal ajal kui seda osutatakse. Müügitulu leitakse tegelike tehtud kulude ning kogu eeldatavate kulude suhtena.

Juhul kui lepingus on mitu teostamiskohustust, siis jaotatakse tehingu kogutasu igale teostamiskohustusele eraldiseisva müügihinna alusel. Juhul kui seda ei eksisteeri, tuletatakse see eeldatava kulu pluss marginaali alusel. Juhul kui leping sisaldab toodete paigaldamist, siis kajastatakse müügitulu toodete müügist kindlal ajahetkel, kui kaubad on tarnitud, nende omandiõigus on üle läinud ja klient on kaubad aktsepteerinud.

Hinnangud müügitulu, kulude ja lepingu täitmise ulatuse osas vaadatakse üle kui tingimused muutuvad. Selle tulemusena tekkinud suurenemised või vähenemised hinnangulises müügitulus või kuludes kajastatakse selle perioodi kasumiaruandes, kui tingimused, mis põhjustasid ülevaatamise, said juhtkonnale teatavaks.

Fikseeritud tasuga lepingute puhul tasub klient fikseeritud summad vastavalt maksegraafikule. Juhul, kui Kontserni poolt osutatud teenuste maht ületab saadud makseid, siis kajastatakse lepinguline vara finantsseisundiaruandes Nõuded ostjatele ja muud nõuded real (lisa 8). Juhul, kui saadud maksed ületavad osutatud teenuste mahtu, siis kajastatakse lepinguline kohustus finantsseisundiaruandes Ostjate ettemaksete real.

Juhul kui lepingus on muutuv tasu, siis kajastatakse see müügituluna ainult juhul, kui on väga tõenäoline, et seda hiljem ei tühistata.

4.22. Renditulu

Kinnisvarainvesteeringutest saadud renditulu kajastatakse aruandeperioodi müügituluna rendiperioodi vältel lineaarselt, kui klient saab teenusest kasu samal ajal kui seda osutatakse Grupi poolt. Antud rendisoodustusi käsitletakse renditulu koostisosana (lisa 4.11).

4.23. Intressi- ja dividenditulu

(a) Intressitulu

Intressitulu kajastatakse ajalise suhte alusel, kasutades efektiivse intressimäära meetodit. Kui nõude väärtus on langenud, vähendab Kontserni bilansilist maksumust kaetava väärtuseni, milleks on prognoositav tulevane rahavoog, mis on diskonteeritud instrumendi esialgse tegeliku intressimääraga. Intressitulu langenud väärtusega laenudelt kajastatakse, kasutades esialgset tegelikku intressimäära.

(b) Dividenditulu

Dividenditulu kajastatakse siis, kui tekib õigus makseid saada.

4.24. Puhaskasum aktsia kohta

Tavapuhaskasum aktsia kohta leitakse jagades aruandeaasta Emaettevõtte omanike osa puhaskasumist perioodi kaalutud keskmise emiteeritud aktsiate arvuga. Lahustatud puhaskasum aktsia kohta leitakse jagades aruandeaasta Emaettevõtte omanike osa puhaskasumist perioodi kaalutud keskmise aktsiate arvuga, arvesse võttes ka potentsiaalselt lahustuva toimega emiteeritavate aktsiate arvu.

4.25. Dividendide jaotamine

Dividendide jaotamist ettevõtte aktsionäridele kajastatakse kohustusena Kontserni finantsaruannetes perioodil, mil ettevõtte aktsionärid dividendid kinnitavad.

4.26. Seotud osapooled

Konsolideeritud aastaaruande koostamisel on seotud osapoolteks loetud:

- ASi Harju KEK, kelle omanduses on 31,39% ASi Harju Elekter aktsiatest;
- Emaettevõtte juhatuse ja nõukogu liikmeid;
- eelpool loetletud isikute lähikondlasi - juhtorgani liikme abikaasat, alaealisi lapsi või liikmega ühist majapidamist omavaid isikuid;
- ettevõtteid, mida kontrollivad juhatuse ja nõukogu liikmed.

4.27. Aruandeperioodi järgsed sündmused

Aruandeaasta finantsaruanded kajastavad olulisi vara ja kohustuste hindamist mõjutavaid asjaolusid, mis ilmnesid bilansipäeva ja aruande koostamispäeva vahemikus ning on seotud aruandeperioodi või eelnevate perioodide tehingutega. Olulisi aruandeperioodijärgseid sündmusi, mis ei ole seotud aruandeperioodi või

eelnevate perioodide tehingutega, ei kajastata finantsseisundi aruandes, nende sisu on avalikustatud aastaaruande lisades.

5 Raamatupidamishinnangud ja otsused

Rahvusvaheliste finantsaruandluse standardite, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, nõuetele vastavate finantsaruannete koostamisel tuleb kasutada juhtkonnapoolseid raamatupidamislikke hinnanguid. Samuti tuleb juhtkonnal teha arvestuspõhimõtete valiku ja rakendamisega seotud otsuseid.

Juhtkonnapoolseid otsuseid ja hinnanguid on järjepidevalt üle vaadatud ning need põhinevad ajaloolisel kogemusel ning muudel asjaoludel, mille hulka kuuluvad ka sellised prognoosid tulevaste perioodide sündmuste suhtes, mida peetakse olemasolevate tingimuste juures mõistlikeks.

5.1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel läbi viidud kõige olulisemad juhtkonnapoolsed raamatupidamislikud hinnangud

(a) Kinnisvarainvesteeringute ja materiaalse põhivara kasulik eluiga (lisa 4.6, 4.7, 12, 13)

Juhtkond on hinnanud kinnisvarainvesteeringu, hoonete ja seadmete kasuliku eluea arvestades tootmise mahte ja tingimusi, ajaloolisi kogemusi antud valdkonnas ning tulevikuperspektiive. Amortisatsiooninorme tõstetakse juhul, kui kasulik eluiga osutub lühemaks esialgselt prognoositust, tehniliselt vananenud varad kantakse maha või hinnatakse alla.

(b) Finantsinvesteeringute õiglane väärtus (lisa 11)

Kontsern avalikustab raamatupidamise aastaaruandes Skeleton Technologies Group OÜ õiglase väärtuse, mille hindamisel võtab aluseks rahastamisvoorus kasutatud osade emiteerimishinda.

6 Finantsriskide juhtimine

6.1. Finantsriski tegurid

Oma igapäevases tegevuses puutub Kontsern kokku erinevate riskidega, mille juhtimine on oluline ning lahutamatu osa ettevõtte äritegevusest. Ettevõtte võime identifitseerida, mõõta ning kontrollida erinevaid riske on oluliseks sisendiks kogu Kontserni kasumlikkusele. Risk on Kontserni juhtkonna poolt defineeritud kui võimalik negatiivne kõrvalekalle oodatavast finantstulemusest. Peamisteks riskifaktoriteks on tururisk (sh valuutarisk, hinnarisk ja intressirisk), krediidirisk, likviidsusrisk ning kapitalirisk.

Kontserni riskijuhtimise aluseks on Nasdaq Tallinna Börsi, Finantsinspeksiooni ja teiste regulatiivsete organite poolt seatud nõuded, üldiselt aktsepteeritud raamatupidamisstandardite ja hea tava jälgimine ning ettevõtte sisemised regulatsioonid ning riskipoliitikad. Riskide juhtimine üldisel tasandil sisaldab riskide määratlemist, mõõtmist ning kontrollimist. Peamine roll riskide juhtimisel ja riskiprotseduuride kinnitamisel on Emaettevõtte juhatusel nii konsolideeritud kui ka individuaalselt iga tütar- ning Emaettevõtte tasandil. Emaettevõtte nõukogu teostab järelevalvet juhatuse riskide maandamiseks võetud meetmete üle.

6.2. Tururisk

(a) Valuutarisk

Valuutarisk on risk, et finantsinstrumentide õiglane väärtus või rahavood kõiguvad tulevikus vahetuskursi muutuste tõttu. Kontserni tegevus toimub Eestis (valuuta EUR), Soomes (valuuta EUR), Leedus (valuuta EUR) ja Rootsis (valuuta SEK). Valuutariskivabadeks finantsvaradeks ja –kohustusteks loetakse euros nomineeritud finantsvarasid ja –kohustusi. Tulenevalt tüdarettevõtete soetamisega Rootsis on Kontsern alates 2018. aastast avatud Rootsi krooni kursi kõikumisele euro suhtes.

(EUR'000)	31.12.2019			31.12.2018	
	EUR	SEK	NOK	EUR	SEK
Varad	707	12 377	10	602	8 038
Kohustused	-350	-10 797	0	-1 217	-3 806
Avatud valuutapositsioon	357	1 581	10	-615	4 231
Tulud	186	18 786	0	126	14 038
Kulud	-2 452	-14 975	-373	-769	-13 500
Avatud valuutapositsioon	-2 265	3 811	-373	-643	538

Valuutakursside kõikumise võimalik mõju Kontserni aruandeperioodi koondkasumile on leitud lähtuvalt aruandeperioodi valuutakursside maksimaalse kõikumise ulatusest, mida on kasutatud allolevas tabelis võimaliku kursimuutuse mõju hindamisel. Kontserni avatud valuutaposisiooni tundlikkuse analüüsimisel on kõik muud muutujad konstantsed.

Võimalik mõju koondkasumile:

(EUR '000)	2019	2018
SEK valuutakursi mõju +7,2% (2018: +9,5%)	-89	-300
SEK valuutakursi mõju -7,2% (2018: -9,5%)	80	363

Valuutariskide maandamiseks sõlmitakse Kontsernis võimalikult palju välislepinguid ning tehakse enamuse kontsernisisesed tehingud eurodes. Eesolevas tabelis on välja toodud Kontserni nõuded ja kohustused välisvaluutas. Nende olemasolul kasutatakse võimalusel välisvaluutas fikseeritud nõuete laekumisest saadavaid vahendeid samas valuutas fikseeritud kohustuste tasumiseks. Kõik olemasolevad pikaajalised laenu- ja rendilepingud on sõlmitud eurode, mistõttu käsitletakse neid valuutariskivabade kohustustena.

Tulenevalt eeltoodust on juhtkond seisukohal, et Kontsern ei ole olulises osas valuutariskidele avatud ja seetõttu ei ole Kontsernis kasutatud eraldi instrumente valuutariskide maandamiseks 2019. ja 2018. aastal.

(b) Hinnarisk

Kontsern puutub kokku omakapitaliinstrumentide hinnariskiga, mis tuleneb Kontserni hoitavatest investeeringutest. Muude pikaajaliste finantsinvesteeringutena kajastatud Skeleton Technologies Group OÜ 9,3%lise osaluse turuhinna kõikumine võib oluliselt mõjutada Kontserni varade väärtust. Informatsioon Skeleton Technologies Group OÜ osaluse kohta on esitatud lisa 11.

Muude pikaajaliste finantsinvesteeringutena on kajastatud ka börsil noteeritud väärtapabereid ja SIA Energokomplekss 14,0% osalust. Nende finantsinvesteeringute õiglane väärtus suurenes aruandeaastal kokku 642 (2018: 295) tuhat eurot (lisa 11).

(c) Intressirisk

Kuna Kontsernil ei ole olulisi intressi teenivaid varasid, on Kontserni tulud ja äritegevuse rahavood turu intressimäärade muutustest sisuliselt sõltumatud.

Kontserni intressimäärade risk tuleneb lühiajalistest ja pikaajalistest võlakohustustest, mis on võetud ujuva intressimääraga. Muutuva määraga finantskohustuste kaudu puutub Kontsern kokku rahavoogude intressimäärade riskiga. Kontserni intressimäärade risk on esmalt sõltuvuses Euribori (Euro Interbank Offered Rate) võimalikust muutusest. Kontserni pikaajalised võlakohustused seisuga 31. detsember 2019 kandsid 3-kuu ja 6-kuu Euribor-il põhinevat ja lühiajalised laenu 3-kuu Euribor-il põhinevaid ujuvaid intressimäärasid (lisa 16).

Bilansipäeval oli Kontserni intressikandvate finantsinstrumentide intressimäärade struktuur järgmine:

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Muutumatu määraga finantskohustused	16	1 311	302
Muutuva määraga finantskohustused	16	17 895	11 803
Kokku		19 206	12 105

Kui intress oleks aasta jooksul muutunud keskmiselt ühe protsendipunkti võrra, oleks kasum või kahjum ja omakapital kasvanud (või kahanenud) alljärgnevalt (eeldusel, et ülejäänud muutujad on konstantsed). Samadel alustel tehti arvutus ka 2018. aastal.

EUR '000	31.12.2019	31.12.2018
Ühe protsendipunkti suurune tõus	-179	-118
Ühe protsendipunkti suurune langus	179	118

Võrreldes eelmise perioodiga ei ole muudetud tururiski arvutamise meetodeid ja kasutatud eelduseid.

6.3. Krediidirisk

(a) Krediidiriski hindamine

Krediidirisk väljendab potentsiaalset kahju, mis võiks tekkida juhul, kui Kontserniga majandustehingus osalev vastaspool ei suuda täita oma lepingulisi kohustusi ja tagada finantsinstrumendist tulenevaid rahavoogusid. Krediidirisk kaasneb põhiliselt raha ja raha ekvivalentidega, deposiitide, nõuetega ostjate vastu, lepingulistest varadega ja Kontserni poolt antud laenudega.

Krediidiriski juhitakse grupipõhiselt, aktsepteerides pikaajaliste koostööpartneritena Balti riikides ja Skandinaavias ainult minimaalse „A“ krediidireitinguga pankasid ja finantseerimisasutusi. Likviidsusriski hajutamiseks hoiab Kontsern vabu rahalisi vahendeid erinevates pankades: Swedbank AB grupi pankades, AS SEB Pank, AS LHV Group, Luminor Group AB, ja OP Corporate Bank gruppi kuuluvate pankade arvelduskontodel. Nimetatud krediidasutuste või nende emafirmade krediidireitingud Moody's Investor Service'i kohaselt aruande koostamise seisuga olid vähemalt „A“.

Kontserni krediidiriski suurust mõjutavad enim iga kliendiga seotud spetsiifilised asjaolud. Samas lähtub Kontserni juhtkond krediidiriski hindamisel ka üldisematest asjaoludest, nagu kliendi juriidiline staatus (era- või riiklik ettevõtte), klientide geograafiline paiknemine, tegevusharu, riigi majanduslik seisundit ning tulevasi majandusprognoose. Kontserni kogemus näitab, et kõige suurem krediidirisk valitseb erasektori tellijate osas, kõige madalama krediidiriskiga on riiklikud asutused ja kohalikud omavalitsused.

Krediidiriskide vähendamiseks jälgitakse igapäevaselt klientide maksedistsipliini ja nende võimet endale võetud kohustusi täita. Kontsernisestest ja -väliste reitingute põhjal kehtestatakse klientidele individuaalsed krediidilimiidid. Krediidilimiitide kasutamise üle teostatakse regulaarset seiret. Jaeklientidele müügil toimub arveldus sularahas või tuntud pankade maksekaartidega. Kaardimaksete nõue on tagatud Swedbank AS kaardimaksete lepinguga, millega on tagatud kaardimaksete laekumine kahe pangapäeva jooksul – seega ei kaasne jaeklientidega olulist krediidiriski. On kehtestatud tingimused, mille korral alustatakse võla sissenõudmist kohtu teel.

Maksimaalne krediidiriskile avatud summa on ostjatelt laekumata arvete bilansiline maksumus, millest on maha arvatud nõuete allahindlused, ning hoiused pangas ja finantsasutustes.

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Raha ja raha ekvivalendid	7	4 878	3 142
Nõuded ostjatele ja muud nõuded	8	22 958	22 218
Kokku		27 836	25 360

Aruandekuupäeva seisuga oli krediidiriskile avatud summa 27,8 miljonit eurot ja 31.12.2018 seisuga 25,4 miljonit eurot. Juhtkond on seisukohal, et Kontsernil puudub oluline kahjumirisk, mis ületaks juba kajastatud allahindluse summat.

Seisuga 15. märts 2020 on ostjatelt laekumata arvete 31.12.2019 bilansilisest maksumusest tasumata 1,94 miljonit eurot (31.12.2018: 1,96 miljonit eurot).

(b) Finantsvarade krediidikõlblikkus

Alates 1. jaanuarist 2018 rakendab Kontsern oodatavate krediidikahjude mõõtmiseks IFRS 9 lihtsustatud lähenemisviisi, mis arvestab allahindluste tegemisel oodatavat kahjumimäära kõikidele ostjate nõuetele ja lepingulistele varadele. Mineviku kahjumäärasid on korrigeeritud, et kajastada jooksvat ning tulevikuinformatsiooni makromajanduslike faktorite kohta, mis mõjutavad ostjate võimet nõuete tasumiseks. Ülevalpool kirjeldatud põhimõtete alusel raha ja rahaekvivalentide allahindlus 31. detsembri 2019 seisuga oli ebaoluline.

Oodatava krediidikahjumi mõõtmiseks rühmitatakse nõuded ostjatele ja lepingulised varad lähtudes krediidiriski ühistest tunnustest ning aegumise perioodist. Oodatavad krediidikahjumi määrad põhinevad viimase 12 kuu kuni 31. detsember 2019 maksedistsipliinil, vastavatel perioodidel esinenud ajaloolistel krediidikahjumitel ning arvestades majanduskasvu ja turuintressimäärade prognoose.

Ülevalpool kirjeldatud põhimõtete alusel oli nõuete allahindlus 31. detsembri 2019 ja 31. detsembri 2018 seisuga alljärgnev:

EUR'000	Lisa	Makse- tähtaeg tulevikus	Maksed üle tähtaja kuni 30pv	Maksed üle tähtaja üle 30pv	Maksed üle tähtaja üle 60pv	Maksed üle tähtaja üle 90pv	Kokku
31. detsember 2018							
Oodatud kahjumimäär		0,22%	0,74%	2,70%	4,87%	12,40%	
Nõuded ostjate vastu	8	15 230	1 235	480	218	158	17 321
Lepingulised varad	8	4 802	0	0	0	0	4 802
Muud nõuded	8	94	0	0	0	0	94
Allahindlus kokku		44	9	14	11	19	97
31. detsember 2019							
Oodatud kahjumimäär		0,13%	0,20%	2,52%	12,31%	71,09%	
Nõuded ostjate vastu	8	14 346	4 132	471	25	409	19 383
Lepingulised varad	8	3 473	0	0	0	0	3 473
Muud nõuded	8	72	0	0	0	0	72
Allahindlus kokku		24	8	12	3	291	338

6.4. Likviidsusrisk

Likviidsusrisk on risk, et Kontsernil tekib raskusi oma finantskohustustega seotud kohustuste täitmisel, mida arveldatakse raha või muu finantsvara üleandmisega. Juhatuse jälgib pidevalt rahavooprognoose, arvestades Kontserni rahaliste vahendite olemasolu ja piisavust võetud kohustuste täitmiseks ning Kontserni strateegiliste eesmärkide finantseerimiseks.

Likviidsusrisi maandatakse erinevate finantsinstrumentidega, nagu laenud ja kapitalirent. Aruandeperioodil on sõlmitud arvelduskrediidi ja pikaajalised laenulepingud, mis samuti aitavad võimalikku likviidsusrisi maandada (lisa 16). Majandusaasta lõpu seisuga oli Kontsernil vabu rahalisi vahendeid mahus 4,9 (2018: 3,1) miljonit eurot, võlakohustusi mahus 19,2 (2018: 12,1) miljonit eurot (lisa 16), võlad tarnijatele ja muud lühiajalised kohustused 16,5 (2018: 14,9) miljonit eurot (lisa 18), kohustused kokku 40,9 (2018: 31,2) miljonit eurot. Kontserni lühiajalise võlgnevuse kattekordaja ja likviidsuskordaja olid 2019. aastal vastavalt 1,5 ja 0,9 ning 2018. aastal 2,2 ja 1,5.

Kontserni finantskohustuste analüüs maksetähtaegade lõikes:

EUR '000	Lisa	< 3 kuud	3-12 kuud	1-5 aastat	Kokku
31. detsember 2018					
Võlakohustused		1 678	5 038	5 524	12 240
Võlad tarnijale	18	10 602	0	0	10 602
Muud võlad	18	1 180	0	35	1 215
Kokku		13 460	5 038	5 559	24 057
31. detsember 2019					
Võlakohustused		2 853	8 560	8 065	19 478
Võlad tarnijale	18	12 902	0	0	12 902
Muud võlad	18	521	0	64	585
Kokku		16 276	8 560	8 129	32 965

6.5. Kapitali juhtimine

Kontserni eesmärk kapitali juhtimisel on kaitsta Kontserni jätkusuutlikkust, et tagada tootlus aktsionäridele ja hüved teistele huvitatud osapooltele ning et säilitada optimaalne kapitalistruktuur kapitalikulu vähendamiseks.

Kapitalistruktuuri säilitamiseks või korrigeerimiseks võib Kontsern korrigeerida aktsionäridele makstavate dividendide summat, tagastada kapitali aktsionäridele, emiteerida uusi aktsiaid või müüa varasid võlgade vähendamiseks.

Vastavalt levinud praktikale kasutab Kontsern kapitali jälgimiseks võla ja kapitali suhet ning omakapitali osakaalu. Võla ja kapitali suhe arvutatakse netovõla suhtena kogukapitali. Netovõlg saadakse raha ja

rahaekvivalentide lahutamisel kogu võlast (konsolideeritud finantsseisundi aruandes kajastatud lühi- ja pikaajalised intressikandvad võlakohustused). Kogukapital on konsolideeritud finantsseisundi aruandes kajastatud omakapitali ja netovõla summa. Omakapitali suhe saadakse omakapitali jagamisel varade kogumahuga.

Kontserni Emaettevõtte asukohamaa seadustest tulenevalt on kehtestatud miinimumnõuded ettevõtete omakapitali piirmääradele. Seaduse kohaselt peab ettevõtte omakapitali suurus moodustama vähemalt poole aktsiakapitalist, aga mitte vähem kui 25 tuhat eurot. Aruandeperioodil on Kontsern täitnud kõiki seadustest tulenevaid nõudeid omakapitali suurusega seotud usaldusnormatiividele.

Kontserni omakapitali suhe:

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Intressikandvad võlakohustused	16	19 206	12 105
Raha ja raha ekvivalendid	7	-4 878	-3 142
Netovõlg		14 328	8 963
Kokku omakapital		66 976	66 939
Kokku kapital		81 304	75 902
Võla ja kapitali suhe		17,6%	11,80%
Varad kokku		107 899	98 153
Omakapitali osakaal		62,07%	68,20%

6.6. Õiglase väärtuse hindamine

Kontsern kategoriseerib varad ja kohustused sõltuvalt nende õiglase väärtuse hindamisest kolmele eri tasemele:

- Tase 1: Varad ja kohustused, mida hinnatakse börsi või muu aktiivse reguleeritud turu korrigeerimata hinnas.
- Tase 2: Varad ja kohustused, mida hinnatakse hindamismeetoditega, mis põhinevad otseselt või kaudselt jälgitavatel sisenditel. Selle kategooria alla liigituvad näiteks finantsinstrumentid, mis on hinnatud kasutades sarnaste instrumentide hindu aktiivsel reguleeritud turul või ka finantsinstrumentid, mille ümberhindluseks kasutatakse küll reguleeritud turu hinda, kuid mille likviidsus börsil on madal. Seisuga 31. detsember 2019 ja 2018 ei olnud kontsernil finantsinstrumente, mis kuuluksid tasemel 2.
- Tase 3: Varad ja kohustused, mille ümberhindluseks kasutavad hindamismeetodid põhinevad mittejälgitavatel sisenditel.

Raha ja raha ekvivalendid (lisa 7), deposiidid, nõuded ostjatele ja muud nõuded (lisa 8), võlakohustused (lisa 16), võlad tarnijatele ja muud lühiajalised kohustused (lisa 18) on lühiajalised, seega on juhtkonna hinnangul nende bilansiline väärtus lähedane nende õiglasele väärtustele.

Suurem osa Kontserni lühi- ja pikaajalistest võlakohustustest baseeruvad ujuval intressimääral, mis muutub vastavalt turu intressimäärale. Juhtkonna hinnangul ei ole Kontserni riskimarginaalid oluliselt muutunud võrreldes laenude saamise ajaga ja Kontserni võlakohustuste intressimäärad vastavad turutingimustele. Õiglase väärtuse määramiseks on kasutatud diskonteeritud rahavoogude analüüsi, diskonteerides lepingulisi tuleviku rahavooge kehtivate turuintressimääradega, mis on Kontsernile kättesaadavad sarnaste finantsinstrumentide kasutamisel. Eelpool nimetatud finantsinstrumentide õiglane väärtus vastab tasemele 3.

Aktiivsetel turgudel kaubeldavate finantsinstrumentide (noteeritud väärtpaberid, lisa 11) õiglane väärtus põhineb bilansipäeval noteeritud turuhindadel ja on sõltuvalt õiglase väärtuse hindamise meetodist klassifitseeritud tasemel 1. Noteerimata finantsvara õiglane väärtus (lisa 11) on määratud juhtkonna poolt, hindamine vastab tasemele 3.

Lisaks avalikustab Kontsern raamatupidamise aruande lisa 12 kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtuse, mida hinnatakse iga aruandeperioodi lõpus sõltuvalt õiglase väärtuse hindamise meetodist klassifitseeritud tasemel 3.

7 Raha ja pangakontod

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Sularaha kassas		13	2
Arvelduskontod pankades		4 866	3 140
Raha ja raha ekvivalendid kokku	6.3	4 878	3 142

8 Nõuded ostjatele ja muud nõuded

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Nõuded ostjatele			
Ostjatelt laekumata arved		19 383	17 321
Ebatõenäoliselt laekuvad arved		-332	-87
Kokku nõuded ostjatele		19 051	17 234
Lepingulised varad			
Lepingulised varad		3 473	4 802
Allahindlus		-6	-10
Kokku lepingulised varad		3 467	4 792
Muud nõuded			
Muud lühiajalised nõuded		72	94
Muud viitlaekumised		368	98
Kokku muud nõuded		440	192
Nõuded ostjatele ja muud nõuded kokku	6.3	22 958	22 218

Kontsern prognoosis seisuga 31.12.19 ka IFRS 9 tulenevat allahindluse vajadust (lisa 6.3).

Muutused nõuete allahindluses

EUR '000	Nõuded ostjate vastu		Lepingulised varad	
	2019	2018	2019	2018
Algsaldo 01. jaanuar	-87	-232	-10	-4
01.jaanuar-31.detsember toimunud muutused				
Kuludesse kantud ebatõenäolised arved	-276	-52	0	-6
Laekunud ebatõenäolised arved ja nõuded	3	0	4	0
Lootusetuks kantud ebatõenäolised arved	28	197	-	-
Lõppsaldo 31. detsember	-332	-87	-6	-10

9 Ettemaksed

EUR '000	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Maksude ettemaksed	19	753	480
Ettemakstud kulud		413	693
Ettemaksed kokku		1 166	1 173

10 Varud

EUR '000	31.12.2019	31.12.2018
Tooraine ja materjal	10 594	11 747
Lõpetamata toodang	3 921	1 946
Valmistoodang	1 866	2 056
Ostetud kaubad müügiks	2 406	1 719
Ettemaksed	223	0
Kokku	19 010	17 468
Kulu varude allahindlusest perioodil 1.1. – 31.12.	46	7

11 Finantsinvesteeringud

EUR '000		31.12.2019	31.12.2018
Noteeritud väärtpaberid (õiglases väärtuses läbi muu koondkasumi)		5 017	4 712
Muud aktsiainvesteeringud (õiglases väärtuses läbi muu koondkasumi)		5 469	4 864
Muud finantsvarad väärtuse muutusega läbi kasumiaruande		8	11
Kokku		10 494	9 587
1. jaanuar - 31. detsember toimunud liikumised	Lisa	2019	2018
1. Finantsvarad õiglases väärtuses läbi muu koondkasumi			
Bilansiline maksumus perioodi alguses		9 576	9 772
Soetatud		730	99
Finantsvara müük		-462	0
Õiglase väärtuse muutus läbi koondkasumi	21.5	642	-295
Bilansiline maksumus perioodi lõpus		10 486	9 576
2. Finantsvara õiglases väärtuses läbi kasumiaruande			
Bilansiline maksumus perioodi alguses		11	0
Soetatud		0	12
Õiglase väärtuse muutus läbi perioodi kasumi/kahjumi		-3	-1
Bilansiline maksumus perioodi lõpus		8	11
Kokku bilansiline maksumus perioodi lõpus		10 494	9 587

2017. aasta kolmandas kvartalis paigutas Kontsern 5,0 miljonit eurot rahalisi vahendeid börsil noteeritud ettevõtete väärtpaberitesse. 2018. aastal otsustas juhtkond neid kajastada pikaajalise finantsvarana ning läbi koondkasumiaruande. Finantsvarade õiglase väärtus suurenes 2019. aastal 642 tuhande euro võrra, 2018. aastal vähenes 295 tuhande euro võrra. Aruandeaastal börsil noteeritud väärtpaberite müügist tekkinud realiseerunud kasum summas 116 tuhat eurot kajastati läbi muu koondkasumi, kokku laekus finantsvara müügist 578 tuhat eurot.

Muud aktsiainvesteeringud seisuga 31.12.2019 sisaldavad investeeringut Skeleton Technologies Group OÜ osadesse summas 5 267 tuhat eurot (31.12.2018: 4 662 tuhat eurot). 3. juunil 2015 omandas AS Harju Elekter 10% osaluse superkondensaatorite arendamise ja tootmisega tegelevas ettevõttes Skeleton Technologies Group OÜ. Skeleton Technologies Group OÜ on tootmist järk-järgult suurendamas ning tulevikus genereeritavate rahavoogude hindamine sisaldab olulist määramatust. Õiglase väärtuse hindamine on aktiivse turu puudumisel keeruline protsess, mis hõlmab eelduste tegemist ja otsustusi. Harju Elekter on 2019. aasta jooksul osalenud täiendavas sissemakses 605 tuhande euroga. Juhtkonnale kättesaadav informatsioon on piiratud ning seetõttu ei ole juhtkonna hinnangul põhjendatud vara õiglase väärtuse muutmist enam kui täiendava sissemakse ulatuses. Harju Elektri registreeritud osalus Skeleton Technologies Group OÜ-s aruandekuupäeva seisuga on 9,3%. Täpsemat infot raamatupidamishinnangute kohta leiab lisast 5.1.

12 Kinnisvarainvesteeringud

(EUR'000)	Maa	Ehitised	Lõpetamata ehitised	Kokku
31.12.2017 seisuga				
Soetusmaksumus	3 125	18 829	559	22 513
Kogunenud kulum	0	-4 632	0	-4 632
Jääkväärtus	3 125	14 197	559	17 881
Soetatud	0	0	2 637	2 637
Arvestatud kulum	0	-714	0	-714
Ümberklassifitseerimine	0	3 074	-3 074	0
2018 Liikumised kokku	0	2 360	-437	1 923
31.12.2018 seisuga				
Soetusmaksumus	3 125	21 837	122	25 084
Kogunenud kulum	0	-5 280	0	-5 280
Jääkväärtus	3 125	16 557	122	19 804
Soetatud	0	0	913	913
Arvestatud kulum	0	-821	0	-821
Ümberklassifitseerimine				
kinnisvarainvesteeringuks (Lisa 13)	1 363	0	0	1 363
Ümberklassifitseerimine	138	688	-826	0
2019 Liikumised kokku	1 501	-133	87	1 455
31.12.2019 seisuga				
Soetusmaksumus	4 626	23 142	209	27 977
Kogunenud kulum	0	-6 718	0	-6 718
Jääkväärtus	4 626	16 424	209	21 259

Kontserni kinnisvarainvesteeringuteks on tootmis- ja kontorihooned, mis paiknevad Eestis: Keila linnas, Saue vallas ja Haapsalus.

Aruandeperioodil toimusid Kinnisvarainvesteeringutes ümberklassifitseerimised seoses 2019. aastal kinnistu välja rentimisega kolmandatele osapooltele.

Soetusmaksumuse meetodil arvestatud kinnisvarainvesteeringute õiglase väärtus seisuga 31.12.2019 on juhtkonna hinnangul 28,2 (31.12.2018: 27,8) miljonit eurot. Juhtkonna poolne hinnang on tehtud diskonteeritud rahavoogude meetodil, võttes arvesse kehtivaid rendilepinguid, nendes ettenähtud kasvumäärasid, turu keskmisi vakantsuse määra ja prognoositud tarbijahinnaindeksi muutust. Tulevasi rahavoogusid diskonteeriti määraga 11%. Kinnisvarainvesteeringute puhul hinnati rendile antud kinnisvara seisukorda, lepingute pikaajalisust ja väljarentimise võimalust. Kinnisvarainvesteeringud õiglaselt väärtuses on sõltuvalt õiglase väärtuse hindamise meetodist klassifitseeritud tasemel 3 (lisa 6.6).

Kinnisvarainvesteeringute otsesed ülalpidamis- ja remondikulud olid 2019. aastal 466 (2018: 402) tuhat eurot. Saadud renditulude kohta on informatsioon esitatud lisa 14.

Seisuga 31.12.2019 puudusid Kontsernil lepingulised kohustused kinnisvarainvesteeringute soetamiseks järgnevatel perioodidel.

13 Materiaalne põhivara

13.1. Materiaalse põhivara liikumine

	Põhivara					Vara kasutusõigus		Kokku
	Maa	Ehitised ja rajatised	Masinad ja seadmed	Muu inventar	Lõpeta- mata ehitised ja ette- maksed	Kontori- ja tootmis- pinnad	Masinad ja seadmed	
31.12.2017 seisuga								
Soetusmaksumus	641	11 282	7 438	1 337	1 259	-	-	21 967
Kogunenud kulum	0	-3 579	-5 563	-842	0	-	-	-9 984
Jääkmaksumus	641	7 713	1 875	495	1 259	-	-	11 983
Soetatud	1 363	47	2 275	190	2 623	-	-	6 498
Soetatud tütaretevõtte ostuga (Lisa 28)	0	0	75	25	26	-	-	126
Müüdud põhivara jääkväärtuses	0	0	-43	-3	0	-	-	-46
Arvestatud kulum	0	-488	-507	-158	0	-	-	-1 153
Ümberklassifitseerimine	51	1 264	1 007	24	-2 346	-	-	0
Valuutakursimuutus	0	0	-2	-1	-2	-	-	-5
2018 liikumised kokku	1 414	823	2 805	77	301	-	-	5 420
31.12.2018 seisuga								
Soetusmaksumus	2 055	12 591	10 599	1 415	1 560	-	-	28 220
Kogunenud kulum	0	-4 055	-5 919	-843	0	-	-	-10 817
Jääkmaksumus	2 055	8 536	4 680	572	1 560	-	-	17 403
IFRS 16 esmakordne rakendamine (Lisa 3, 22)	0	0	0	0	0	2 118	0	2 118
Ümberklassifitseeritud kapitalirendid (Lisa 3, 13.2)	0	-1 359	-3 084	0	0	1 359	3 084	0
Korrigeeritud 01.01.19 algsaldo	2 055	7 177	1 596	572	1 560	3 477	3 084	19 521
Soetatud	356	53	872	376	2 532	0	0	4 189
Vara kasutusõiguse lisandumine (Lisa 22)	0	0	0	0	0	404	86	490
Müüdud põhivara jääkväärtuses	0	0	-72	-2	0	0	0	-74
Arvestatud kulum	0	-742	-446	-218	0	-711	-240	-2 357
Ümberklassifitseerimine	0	5 271	28	21	-3 950	-1 321	-49	0
Ümberklassifitseerimine kinnisvarainvesteeringuks (Lisa 12)	-1 363	0	0	0	0	0	0	-1 363
Valuutakursimuutus	0	0	-3	-1	0	0	0	-4
2019 liikumised kokku	- 1 007	4 582	379	176	-1 418	-1 628	-203	881
31.12.2019 seisuga								
Soetusmaksumus	1 048	16 594	7 950	1 847	142	2 522	3 229	33 332
Kogunenud kulum	0	-4 835	-5 975	-1 099	0	-673	-348	-12 930
Jääkmaksumus	1 048	11 759	1 975	748	142	1 849	2 881	20 402

Alates 01.jaanuarist 2019, mil rakendus uus standard „Rendilepingud“ on renditud varad kajastatud eraldi tulbana, „Vara kasutusõigus“. Täpsemat infot raamatupidamispõhimõtete muudatuste kohta leiab lisast 3.

Rendiperioodi lõppemisel ja vara omandamisel on vara kasutusõigus ümberklassifitseeritud põhivaraks, aruandeaastal vastavalt - kontori-ja tootmispinnad 1 321 tuhat eurot ning masinad ja seadmed 49 tuhat eurot.

Valdav osa investeeringutest, 3,2 miljonit eurot, oli suunatud Leedu tütaretevõtte tootmishoone laiendusse Panevėžyses, selle teenindamiseks vajaliku taristu ehitusse ning uutesse tootmisseadmetesse. Ülejäänud osa

investeeringutest paigutati Eesti tütarettevõtte uue esinduskaupluse ja kesklao integreerimisse ning Kontserni ettevõtete ja tööstusparkide arendusprojektidesse.

Aruandeaastal maha kantud ja müüdud põhivarade soetusmaksumus oli kokku 317 (2018: 366) tuhat eurot, sealhulgas masinad ja seadmed 289 (2018: 194) tuhat eurot ja muu materiaalne põhivara 28 (2018: 172) tuhat eurot. Maha kantud põhivarad olid täielikult amortiseerunud.

Seisuga 31.12.2019 oli täielikult amortiseerunud kasutuses oleva põhivara soetusmaksumus 1 740 tuhat eurot ja seisuga 31.12.2018 oli 1 608 tuhat eurot. Seisuga 31.12.2019 puudusid Kontsernil lepingulised kohustused materiaalse põhivara soetamiseks järgnevatel perioodidel.

13.2. Kapitalirendi tingimustel ostetud põhivara seisuga 31.12.2018

Alates 01.jaanuarist 2019, mil rakendus uus standard „Rendilepingud“ on kapitalirendi tingimustel soetatud põhivarad kajastatud Materiaalse põhivara liikumise tabeli tulbas „Vara kasutusõigus“ (Lisa 13.1). Täpsemat infot raamatupidamispõhimõtete muudatuste kohta leiab lisast 3.

(EUR'000)	Ehitised	Masinad ja seadmed	Kokku
Soetusmaksumus	1 905	3 277	5 182
Jääkväärtus	1 359	3 084	4 443

Informatsioon kapitalirendi võlgnevuste ja tingimuste kohta aastal 2018 on esitatud lisas 14.2.

14 Rendilepingud

14.1. Kontsern kui rendileandja

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Renditulud			
- kinnisvarainvesteeringutelt		2 680	2 135
- muud		4	33
Kokku renditulud	23	2 684	2 168

Renditulu kajastub kasumiaruandes müügituludes, rendiobjektidega seotud kulud ja amortisatsioon on müüdud toodete kuludes.

Kinnisvarainvesteeringute rendilepingud on sõlmitud 1 kuni 7 aastaks. Kui osapooltel on soov renditingimusi muuta, siis räägitakse renditingimused läbi enne rendiperioodi lõppemist; vastasel juhul pikeneb leping automaatselt ühe aasta võrra. Rendilepingute ülesütleamise tähtaeg on sõltuvalt lepingust 1 kuni 18 kuud.

Juhatuse hinnangul jagunevad kehtivate rendilepingute võimalike tuleviku rendimaksete summad järgnevate perioodide lõikes järgmiselt:

(EUR'000)	2019	2018
Renditulud		
< 1 aasta	2 824	2 596
1-5 aastat	9 559	9 455
> 5 aasta	2 680	4 195
Kokku renditulud	15 063	16 246

Mittekatkestatavate kasutusrentide tuleviku rendimaksete summa lepingutähtaegade alusel:

(EUR'000)	2019	2018
Renditulud		
< 1 aasta	1 722	1 914
1-5 aastat	52	52
Kokku renditulud	1 774	1 966

14.2. Kontsern kui rentnik

Rendikohustus

(EUR'000)	Lisa	Kokku
Kapitalirendikohustuse rendimaksete jääk seisuga 31.12.2017		615
Uued rendikohustused	16.1	2 680
Tasutud rendimaksed	16.1	-605
Kapitalirendikohustuse rendimaksete jääk seisuga 31.12.2018		2 690
Arvele võetud seoses IFRS 16 rakendamisega*	3	2 118
Ümberklassifitseeritud kapitalirendikohustused*	3	2 690
Korrigeeritud 01.01.2019 algsaldo		4 808
2019		
Uued rendikohustused	16.1	490
Rendimaksed	16.1	-1 333
Jääkväärtus 31.12.2019		3 965

*Eelnevatel perioodidel kajastati konsolideeritud finantsseisundiaruandes standardi IAS 17 „Rendid“ kohaselt vaid kapitalirendilepinguid. Varad arvestati materiaalse põhivarana ja kohustused kontserni võlakohustuste osana. Alates 01. jaanuarist 2019, mil rakendus uus standard IFRS 16 „Rendilepingud“ kajastatakse kõiki pikaajalisi rendikohustusi konsolideeritud finantsseisundi aruandes osana kirjest „Võlakohustused“. Täpsemat infot raamatupidamispõhimõtete muudatuste ning kapitalirendi tingimusel ostetud põhivara kohta leiab lisadest 3 ja 13.2.

Rendilepingute alusvaluutaks on euro. Kapitalirendilepingute intressimäärad olid 31.12.2018 seisuga vahemikus 1,1% – 2,07%. Kapitalirendikohustuse kaalutud keskmine efektiivne intressimäär oli 2018. aastal 0,81%.

Kontserni konsolideeritud kasumiaruandes on seoses rendilepingutega kajastatud järgmised summad:

(EUR'000)	2019
Intressikulu (kajastatud finantskulude all)	91
Amortisatsioonikulu (kajastatud tegevuskulude all)	951
Lühiajaliste ja väikese väärtusega rendilepingutega seotud kulu tegevuskuludes	370
Kokku	1 412

Eelneval perioodil konsolideeritud kasumiaruandes kajastatud kasutusrendikulud:

EUR '000	2018
Maa	59
Büroo-, kaubandus- ja tootmisruumid	861
Transpordivahendid	191
Muud	20
Kokku	1 131

2019. aasta rentidega seotud raha väljamaksed kokku olid summas 1 645 eurot

15 Immateriaalne põhivara

15.1. Immateriaalse põhivara liikumine

EUR'000	Lisa	Firma- väärtus	Arendus- välja- minekud	Litsentsid	Kliendi- lepingud	Kokku
31.12.2017 seisuga						
Soetusmaksumus		5 370	402	1 504	1 233	8 509
Kogunenud kulum		0	-234	-1 160	-455	-1 849
Jääkmaksumus		5 370	168	344	778	6 660
Soetused		0	260	215	0	475
Soetatud tütarettevõtte ostuga	28	864	0	0	0	864
Arvestatud kulum		0	-54	-217	-450	-721
Ümberklassifitseerimine		0	60	-57	-3	0
Valuutakursimuutused		-18	0	0	0	-18
2018 liikumised kokku		846	266	-59	-453	600
31.12.2018 seisuga						
Soetusmaksumus		6 216	658	1 620	1 230	9 724
Kogunenud kulum		0	-224	-1 335	-905	-2 464
Jääkmaksumus		6 216	434	285	325	7 260
Soetused		0	224	131	0	355
Arvestatud kulum		0	-76	-156	-108	-340
Valuutakursimuutused		-15	0	0	0	-15
2019 liikumised kokku		-15	148	-25	-108	0
31.12.2019 seisuga						
Soetusmaksumus		6 201	882	1 751	1 230	10 064
Kogunenud kulum		0	-300	-1 491	-1 013	-2 804
Jääkmaksumus		6 201	582	260	217	7 260

Kontsernil on piiramatult kasutusele võetud immateriaalse vara objektiks vaid firmaväärtus.

Arendusväljaminekud on uute konkreetsete toodete valmistamise ja katsetustega seotud otsesed kulud. Litsentsid on põhiliselt tootevalmistuslitsentsid ja arvutitarkvara.

Kliendilepingud sisaldavad 2017. aastal tütarettevõtte Telesilta Oy soetamisega immateriaalse varana arvele võetud kliendilepinguid ja avatud tellimusi klientidelt vastavalt 541 ja 692 tuhat eurot.

15.2 Firmaväärtuse kaetava väärtuse testimine

Positiivne firmaväärtus on tekkinud läbi osaluse soetamise tütarettevõtetes.

Eelmiste perioodide firmaväärtus 6 201 tuhat eurot tekkis:

- 2014. aastal kui soetati 100% osalus tütarettevõttes Finnkumu Oy;
- 2017. aastal kui soetati 100% suurune osalus Soome laevaehituse elektritööde ettevõttes Telesilta Oy ja 80,52% suurune osalus elektrimaterjalide ja -seadmete müügi- ja tehnikaväljaminekute ettevõttes Energo Veritas OÜ;
- 2018. aasta alguses kui osteti 100% suuruse osaluse müügi- ja tehnilisi lahendusi pakkuvast Rootsi ettevõtte SEBAB AB ning tehasevalmistuse tehnilisi hooneid tootvas sõsarettevõttes Grytek AB.

Firmaväärtus on seotud tütarettevõtte võimega teenida eraldiseisvaid rahavooge ning tütarettevõtte on seega madalaim positiivse firmaväärtuse arvestuse ja jälgimise tase (raha teeniv üksus, RTÜ). Tütarettevõtte kasutusväärtus on leitud diskonteeritud rahavoogude meetodil ning selle suurus võrreldi RTÜ bilansilise (sh firmaväärtus) väärtusega.

Üldised firmaväärtuse kasutusväärtuse hindamise põhimõtted

Alljärgnevalt on kirjeldatud juhatuse poolt tehtud eeldusi ja hinnanguid, millele tuginedes viidi läbi RTÜ kaetava väärtuse testid. RTÜ koosseisu kuulub ka üksusele jagatud firmaväärtus. Juhtkonna hinnangud tuginevad ajaloolistele andmetele, kuid võtavad järgmiste perioodide prognooside osas arvesse aruande

koostamise hetkeks väljakujunenud turusituatsiooni ja teisi põhjendatud eeldusi. Nii Finnkumu OY kui teiste tütarettevõtete soetusel tekkinud firmaväärtuse hindamisel kasutati järgnevaid sisendeid:

- Prognoosi periood on 2020-2023, millele lisandub terminalaasta.
- Diskonteeritud rahavoogude leidmisel on kasutatud diskontomäära vahemikku 7-10%.
- Kaetava väärtuse testis on kasutatud aastast kasvumäära 2%.
- Müügitulude kasvu on prognoositud keskmiselt 10% aastas.

Hinnangute muutuste võimalik mõju

Raha teeniva üksuse kasutusväärtust võrreldakse tehtud investeeringu ja firmaväärtuse suurusega. Arvestades, et kasutusväärtuse leidmisel on tegemist hinnanguga, võib valitud sisendite muutmisel olla hindamistulemusele suurendav või vähendav mõju. Kontserni juhtkond on viinud läbi sensitiivsusanalüüsi oluliste kasutatud sisendite ja eelduste suhtes ning ei tuvastanud selliseid sisendeid ega eeldusi, mille muutumine mõistlikus ulatuses põhjustaks firmaväärtuse alla hindamise vajaduse.

16 Võlakohustused

16.1. Võlakohustuste saldod ja muutused

(EUR'000)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Lühiajalised võlakohustused			
Lühiajalised pangalaenud		8 869	4 967
Pikaajaliste pangalaenude tagasimaksed järgmisel perioodil		1 112	989
Lühiajalised laenud seotud osapooltelt	27	199	30
Lühiajalised rendikohustused	14.2	1 125	670
Kokku lühiajalised võlakohustused		11 305	6 656
Pikaajalised võlakohustused			
Pikaajalised pangalaenud		4 582	3 429
Pikaajalised laenud seotud osapooltelt	27	479	0
Pikaajalised rendikohustused	14.2	2 840	2 020
Kokku pikaajalised võlakohustused		7 901	5 449
Võlakohustused kokku		19 206	12 105
Muutused võlakohustustes	Lisa	2 019	2 018
Algsaldo		12 105	3 535
Muutus lühiajalistes laenukohustustes		3 902	4 967
Saadud lühiajalist laenu seotud osapooltelt	27	648	30
Saadud pikaajalised laenud		2 265	2 175
Pikaajalise laenu tasumine		-989	-677
Perioodi jooksul lisandunud rendikohustused	14.2	490	2 680
Rendikohustus (IFRS 16 esmakordne rakendamine)	3	2 118	0
Pikaajaliste liisingkohustuste tasumine	14.2	- 1 333	-605
Lõppsaldo		19 206	12 105

Lisainformatsiooni intressiriski kohta leiab lisast 6.2(c).

16.2. Lühiajaliste pangalaenude tingimused

31.detsembri seisuga (EUR '000)

Alus- valuuta	Laenujääk		Laenulimiit		Intressimäär	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
SEK	231	115	244	244	3,40%	3,40%
SEK	945	-	945	-	3,17%	-
EUR	0	186	500	500	3 kuu euribor+1,20%	3 kuu euribor+1,20%
EUR	610	180	1 000	600	3 kuu euribor+0,75%	3 kuu euribor+0,75%
EUR	4 884	3 411	5 000	3 500	3 kuu euribor+0,65%	3 kuu euribor+0,65%
EUR	0	-	1 000	-	3 kuu euribor+1,44%	-
EUR	-	1 075	-	2 500	-	3 kuu euribor+1,30%
EUR	2 198	-	4 000	-	3 kuu euribor+1,00%	-
EUR	-	0	-	2 000	-	3 kuu euribor+0,90%

Pangalaenude garanteerimiseks panditud varade kohta on informatsioon esitatud lisas 17.

16.3. Pikaajaliste pangalaenude tingimused

31.detsembri seisuga (EUR '000)

Alus- valuuta	Laenujääk		Laenulimiit		Intressimäär	Tagastamise tähtaeg
	2019	2018	2019	2018		
EUR	135	187	0	0	2,00%	30.09.2022
EUR	2 628	535	2 800	2 800	6 kuu euribor+1,35%	31.07.2023
EUR	2 932	3 696	3 505	4 635	3 kuu euribor+0,95%	24.10.2021

Pangalaenude garanteerimiseks panditud varade kohta on informatsioon esitatud lisas 17.

17 Laenude tagatised ja panditud vara

Panditud varad jääkväärtuses:

(EUR '000)	31.12.2019	31.12.2018
*Kommertspant vallasvarale	500	500
*Kinnisvarainvesteeringud	14 457	9 042
**Maa ja ehitised	135	330

*Kontsern on sõlminud Swedbank AS-iga lühiajalise laenu ja investermislaenu lepingud. Laenu tagatiseks on Swedbank AS-i kasuks panditud kommertspandiga Emaettevõtte vallasvara ning seatud hüpoteegid kinnisvarainvesteeringutele. Seatud hüpoteekide maksumuseks on kokku 7,3 miljonit eurot. Panditud varade tagatisel on Kontsernil võimalik kasutada lühiajalist laenu kuni 1,0 miljonit eurot. Aruandekuupäeva seisuga oli kasutusel pikaajalist laenu 2,9 miljonit eurot.

*Kontsern on sõlminud AB SEB bankasega pikaajalise investermislaenu lepingu. Laenu tagatiseks on panditud AB SEB bankase kasuks Leedus asuvad kinnisvarad, väärtusega 3,6 miljonit eurot. Panditud varad tagavad osaliselt pikaajalist laenu kuni 2,8 miljonit eurot. Aruandekuupäeva seisuga oli kasutusel pikaajalist laenu 2,6 miljonit eurot.

**Kontsern on pantinud hüpoteegiga maa ja ehitised Kurikan Osuuspankki kasuks investermislaenu katteks. Panditud vara tagatisel võeti pikaajalist laenu 300 tuhat eurot, mille jääk aruandekuupäeva seisuga oli 135 tuhat eurot.

18 Võlad tarnijatele ja muud võlad

(EUR'000)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Võlad tarnijatele			
Võlg kaupade ja teenuste eest		12 887	10 393
Võlg materiaalse põhivara eest		3	5
Tasumata kinnisvarainvesteeringud		7	204
Võlg immateriaalse põhivara eest		5	0
Võlad tarnijatele kokku	6.4	12 902	10 602
Muud lühiajalised kohustused			
Võlad töövõtjatele		3 025	3 129
Intressivõlad	6.4	5	0
Muud viitvõlad	6.4	509	1 013
Muud kohustused	6.4	7	167
Muud lühiajalised kohustused kokku		3 546	4 309
Muud pikaajalised kohustused	6.4	64	35
Muud pikaajalised kohustused kokku		64	35
Võlad tarnijatele ja muud võlad kokku		16 512	14 946

19 Maksud

(EUR'000)	Lisa	31.12.2019	31.12.2018
Käibemaks		617	360
Ettevõtte tulumaks		128	90
Sotsiaalmaks		8	30
Ettemaks kokku	9	753	480
Käibemaks		1 641	1 268
Ettevõtte tulumaks		217	44
Üksikisiku tulumaks		424	422
Sotsiaalmaks		555	603
Muud maksud		122	72
Maksuvõlg kokku		2 959	2 409

20 Tingimuslikud kohustused**20.1. Tulumaks**

(EUR'000)	31.12.2019	31.12.2018
Jaotamata kasum	51 699	52 316
Omanikele maksimaalselt võimalik väljamakstav dividendisumma	44 205	44 754
Dividendide väljamaksmisega kaasnev tulumaksukulu	7 494	7 562

Maksimaalse võimaliku tulumaksukohustuse arvestamisel on lähtutud eeldusest, et jaotatavate neto dividendide ja tasumisele kuuluva tulumaksu summa ei või ületada jaotuskõlblikku kasumit seisuga 31. detsember 2019.

Tingimusliku tulumaksukohustuse arvutamisel on aluseks võetud maksimaalne maksumäär 20/80, mis kehtib alates 1. jaanuarist 2015. Alates 2019. aastast on võimalik dividendide väljamaksetele rakendada osaliselt soodsamat maksumäära (14/86) nendele dividendimaksetele, mis ulatuvad kuni kolme eelneva majandusaasta keskmise dividendide väljamakseni, mis on maksustatud 20/80 maksumääraga. Kontsernil on 2020. aasta dividendide väljamaksmisel võimalik kasutada soodustatud 14% maksumäära 477 (2019: 319) tuhandelt eurolt.

20.2. Potentsiaalsed maksuriskid

Maksuhaldur ei ole algatanud ega läbi viinud Kontserni ettevõtete maksurevisjoni ega üksikjuhtumi kontrolli üheski ettevõttes. Maksuhalduril on õigus kontrollida Kontserni ettevõtete maksuarvestust kuni 5 aasta jooksul maksudeklaratsiooni esitamise tähtajast ning vigade tuvastamisel määrata täiendav maksusumma, intressid ning trahv. Juhtkonna hinnangul ei esine asjaolusid, mille tulemusena võiks maksuhaldur määrata Kontsernile täiendava maksusumma.

21 Aktsiakapital ja reservid

21.1. Aktsiakapital ja ülekurs

	Ühik	31.12.2019	31.12.2018
Aktsiakapital	EUR '000	11 176	11 176
Aktsiate arv (tasutud täies ulatuses)	Tk '000	17 740	17 740
Ülekurs	EUR '000	804	804

Seisuga 31.12.2019 oli AS Harju Elekter nimiväärtuseta lihtaktsiate arv 17 739 880. Põhikirjajärgne maksimaalne lubatud aktsiakapital on 14,0 miljonit eurot ja minimaalne 3,5 miljonit eurot.

21.2. Dividend aktsia kohta

Kasumi jaotamise otsuse kohaselt maksti 2019. aastal 2018. aasta eest dividende 0,18 eurot aktsia kohta, kokku 3,2 miljonit eurot. Dividendiõiguslike aktsionäride nimekiri fikseeriti 16. mail 2019 arveldussüsteemi tööpäeva lõpu seisuga ning dividendid kanti aktsionäride pangakontodele 24. mail 2019. Võrreldaval perioodil maksti 2017. aasta eest dividende 0,24 eurot aktsialt, kokku 4,3 miljonit eurot.

21.3. AS Harju Elekter nõukogu ja juhatuse liikmete osalus

		Aktsiate kogus	Otsene osalus	Kaudne osalus
Palla, Endel	Nõukogu esimees	1 249 000	7,04%	0,36%
Kirsme, Aare	Nõukogu liige	228 250	1,29%	0,17%
Toome, Andres	Nõukogu liige	30 000	0,17%	0,34%
Tombak, Triinu	Nõukogu liige	15 000	0,08%	0,00%
Allikmäe, Andres	Juhatuse esimees	225 000	1,27%	0,00%
Kuhi-Thalfeldt, Aron	Juhatuse liige	11 000	0,06%	0,00%
Kokku		1 758 250	9,91%	0,87%

Aktsionäride omanduses olevate aktsiate arv ja osaluse protsent on fikseeritud 31.12.2019 kell 23:59 seisuga. Vastavalt Nasdaq Tallinna börsi reglemendi nõuetele on emitent kohustatud majandusaasta aruandes esitama teabe oma juhatuse ja nõukogu liikmetele (otsene osalus) ning nende lähikondsetele (kaudne osalus) kuuluvate emitendi aktsiate arvu kohta majandusaasta lõpu seisuga. Kaudse osalusena käsitletakse ka Kontserni nõukogu või juhatuse liikme poolt kontrollitavale äriühingule kuuluvate aktsiatega esindatud hääli.

21.4. Üle 5% aktsiatega määratud hääli omavad aktsionärid

%	31.12.2019	31.12.2018
AS Harju KEK	31,39	31,39
ING Luxembourg S.A.	10,71	10,71
Endel Palla	7,04	7,04
Aktsionärid kelle osalus on alla 5%	50,86	50,86
Kokku	100	100

21.5. Reservid

(EUR'000)	Lisa	Kohus- tuslik reserv- kapital	Aktsia- optsoon	Ümber- hindluse- reserv	Valuuta- kursi muutuste reserv	Kokku reservid
Saldo 01.01.2018		1 242	0	1 755	0	2 997
Finantsvara ümberhindluse netokahjum (-)	11	0	0	-295	0	-295
Aktsiapõhine hüvitis	27	0	97	0	0	97
Valuutakursimuutus		0	0	0	-134	-134
Saldo 31.12.2018		1 242	97	1 460	-134	2 665
Saldo 01.01.2019		1 242	97	1 460	-134	2 665
Finantsvara ümberhindluse netokasum (+)	11	0	0	642	0	642
Aktsiapõhine hüvitis	27	0	189	0	0	189
Valuutakursimuutus		0	0	0	-84	-84
Saldo 31.12.2019		1 242	286	2 102	-218	3 412

Ümberhindluse reserv

Ümberhindluse reserv koosneb finantsvarade ümberhindlusest õiglasesse väärtusesse tekkinud realiseerimata kasumitest ja kahjumitest. Kontsernil on ümberhindluse reservi all kajastatud Skeleton Technologies Group OÜ, börsil noteeritud ettevõtete väärtipaberite ning SIA Energokomplekss finantsinvesteeringu ümberhindluse väärtus.

Valuutakursi muutuste reserv

Valuutakursi muutuste reserv koosneb valuutakursside erinevustest, mis tekivad seoses välismaal asuvate tütarettevõtete finantsaruannete ümberarvutamisega Kontserni esitusvaluutasse. 2018. aasta alguses ostis AS Harju Elekter 100% suuruse osaluse Rootsi ettevõttes SEBAB AB ja Grytek AB. Rootsi tütarettevõtete majandustulemuste kajastamisest tekkinud saldode ümberarvestamisest tekkinud valuutakursi kahjum oli 84 (2018: 134) tuhat eurot.

22 Segmendiaruanne

Emaettevõtte ASi Harju Elekter juhatus jälgib Kontserni sisemisi aruandeid hindamaks tulemuslikkust ja langetamaks otsuseid ressursside osas. Juhatus on määranud ärisegmendid antud aruannete alusel.

Konsolideeritud finantsaruannetes eristatakse kolme segmenti – tootmine, kinnisvara ja muud tegevused.

Tootmine - elektrienergia jaotus- ja juhtimisseadmete tootmine ja müük, samuti nendega seotud tegevused. Sellesse harusse kuuluvad Kontserni ettevõtetest AS Harju Elekter Elektrotehnika, AS Harju Elekter Teletehnika, Harju Elekter UAB, Satmatic Oy, Finnkumu Oy, Harju Elekter Kiinteistöt Oy, Kiinteistö Oy Ulvila Sammontie 9, SEBAB AB ja Grytek AB.

Kinnisvara - kinnisvara arendamine, hooldus ja rentimine, kinnisvara ja tootmisvõimsuste ülalpidamisega seotud teenused ja teenuste vahendamine. Sellesse harusse kuulub Emaettevõtte.

Muud tegevused - Kontserni ja temaga seotud ettevõtete toodete ning muude elektriinstallatsioonitöödeks vajalike kaupade müük peamiselt jaeklientidele ja väiksema ning keskmise suurusega elektripaigaldus-firmadele; juhtimisalased teenused, installatsioonitööde projektijuhtimine ja laevaehituse elektritööd. Muud tegevusalad on Kontserni seisukohalt väheolulised ja ükski neist ei moodusta eraldiseisvat segmenti aruandluse tarbeks. Sellesse harusse kuuluvad Emaettevõtte ja Kontserni tütarettevõtted Energo Veritas OÜ, Harju Elekter AB ja Telesilta Oy.

Kontsern hindab tegevussegmentide tulemust segmenti müügitulu ja ärikasumi alusel. Emaettevõtte juhtkonna hinnangul toimuvad segmentide vahelised tehingud tavapärastel turutingimustel ning ei erine oluliselt tingimustest, millega on tehing tehtud kolmandate osapooltega.

Jagamatud varad on Emaettevõtte raha, mitmesugused nõuded ja ettemaksed ning muud finants-investeeringud. Jagamatud kohustused on Emaettevõtte võlakohustused, maksu- ja viitvõlad.

(EUR'000)	Lisa	Toot- mine	Kinnis- vara	Muud tegevused	Elimineeri- mine	Konsoli- deeritud
2018						
Müügitulu kontsernivälistelt klientidelt	23	99 795	2 605	18 404	0	120 804
Tulu teistelt segmentidelt		3 092	1 395	679	-5 166	
Segmendi äritulud kokku		102 887	4 000	19 083	-5 166	120 804
Ärikasum		4 553	1 290	-3 235	-195	2 413
Segmendi varad		58 426	20 674	21 948	-12 905	88 143
Jagamatud varad						10 010
sh Raha ja pangakontod						248
sh Finantsinvesteeringud						9 576
sh Muud nõuded ja ettemaksed						186
Varad kokku						98 153
Segmendi kohustused		31 873	329	4 232	-12 905	23 529
Jagamatud kohustused						7 685
sh Võlakohustused						7254
sh Viitvõlad						129
sh Muud						302
Kohustused kokku						31 214
Investeeringud põhivarasse	12,13,15	5 829	2 637	2 134	0	10 600
Põhivara amortisatsioon	12,13,15	1 136	714	758	-20	2 588

(EUR'000)	Lisa	Toot- mine	Kinnis- vara	Muud tegevused	Elimineeri- mine	Konsoli- deeritud
2019						
Müügitulu kontsernivälistelt klientidelt	23	124 842	3 250	15 305	0	143 397
Tulu teistelt segmentidelt		4 234	1 404	605	-6 243	
Segmendi äritulud kokku		129 076	4 654	15 910	-6 243	143 397
Ärikasum		3 806	1 609	-1 893	-249	3 273
Segmendi varad		65 858	22 531	19 004	-11 430	95 963
Jagamatud varad						11 936
sh Raha ja pangakontod						1 364
sh Finantsinvesteeringud						10 487
sh Muud nõuded ja ettemaksed						85
Varad kokku						107 899
Segmendi kohustused		39 062	93	5 278	-11 430	33 003
Jagamatud kohustused						7 920
sh Võlakohustused						7 643
sh Viitvõlad						147
sh Muud						130
Kohustused kokku						40 923
Investeeringud põhivarasse	12,13,15	4 181	913	363	0	5 457
Vara kasutusõigus	13	1 690	0	918	0	2 608
Põhivara amortisatsioon	12,13,15	2 074	821	642	-19	3 518

Müügitulud geograafiliste (kliendi asukoht) piirkondade lõikes

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Eesti		16 741	15 444
Soome		71 783	75 458
Rootsi		19 544	13 522
Norra		21 553	8 688
Holland		10 259	2 957
Muud riigid		3 517	4 735
Müügitulu kokku	23	143 397	120 804

Kontserni pikaajaliste mittefinantsvarade paiknemine

(EUR'000)	31.12.2019	31.12.2018
Eesti	32 699	32 419
Soome	8 011	7 882
Rootsi	2 199	1 039
Leedu	6 012	3 127
Varade väärtus kokku	48 921	44 467

23 Kasumiaruande kirjete selgitused

Müügitulu tegevusalade viisi

(EUR'000)	Lisa	2019	Kindlal ajahetkel 2019	Perioodi jooksul 2019	2018	Kindlal ajahetkel 2018	Perioodi jooksul 2018
Elektriseadmed		124 806	79 529	45 277	96 786	90 987	5 799
Elektrikaupade projekti- ja jaemüük		8 986	8 986	0	10 106	10 106	0
Muud tooted		1 889	1 889	0	1 463	1 463	0
Elektritööd		2 999	0	2 999	8 933	0	8 933
Muud teenused		2 033	0	2 033	1 348	0	1 348
Renditulu	14	2 684	-	-	2 168	-	-
Kokku	22	143 397	90 404	50 309	120 804	102 556	16 080

Kulud

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Müüdnud toodete kulud			
Kaubad ja materjalid		-97 580	-77 965
Ostuteenused		-7 271	-7 834
Tööjõukulu (vt alljärgnev)		-18 126	-16 305
Põhivara kulum		-2 636	-2 132
Muud kulud		-2 042	-2 084
Lõpetamata ja valmistoodangu varude kasv		2 502	1 492
Kokku		-125 153	-104 828
Turustuskulud			
Ostuteenused		-1 042	-935
Tööjõukulu (vt alljärgnev)		-2 992	-2 931
Põhivara kulum		-223	-36
Muud kulud		-1 449	-1 365
Kokku		-5 706	-5 267

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Üldhalduskulud			
Ostuteenused		-1 313	-1 426
Tööjõukulu (vt alljärgnev)		-5 358	-5 197
Põhivara kulum		-665	-420
Muud kulud		-1 893	-1 180
Kokku		-9 229	-8 223
- sealhulgas arenduskulud		-1 119	-1 243
<i>Tööjõukulud müüdnud toodete, turustus- ja üldhalduskuludes:</i>			
Töötasud		-21 444	-18 610
Sotsiaal- ja muud maksud palgakulult		-5 111	-6 135
Aktsiapõhine hüvitis	27	-189	-97
Kapitaliseeritud tööjõukulud		198	373
Tööjõukulude reservide muutus		70	36
Kokku		-26 476	-24 433

24 Tulumaks ja edasilükkunud tulumaks

Tulumaksu kulu

(EUR'000)	2019	2018
Jooksev tulumaksukulu	1 190	1 035
Edasilükkunud tulumaksu tulu(-)/kulu	-370	-42
Tulumaksu kulu kasumiaruandes	820	993

Kontserni kasumilt arvestatud tulumaks erineb tegelikust tulumaksukulust põhjustel, mis on esitatud alljärgnevas tabelis. 2019. aasta keskmine efektiivne tulumaksumäär oli 25,7%.

(EUR'000)	2019	2018
Arvestuslik tulumaks kokku (Soome 20%, Leedu 15%, Rootsi 22%)	867	673
Arvestusliku tulumaksu korrigeerimised	-339	-235
Dividendide tulumaks	169	244
Kokku	697	682
Bilansiväliselt kajastatud edasilükkunud tulumaksuvara muutus	123	311
Tulumaksukulu kokku	820	993

Edasilükkunud tulumaksu vara

(EUR'000)	31.12.2019	31.12.2018
Edasilükkunud tulumaksu vara	472	98

Edasikantavatelt maksukahjumitelt arvestatud edasilükkunud tulumaksu vara realiseerumine sõltub tütarettevõtete tulevaste perioodide maksustatavatest kasumitest, mis ületavad bilansipäevaks akumuliseerunud edasikantavaid kahjumeid. Aastaruande koostamisel viidi läbi tütarettevõtete tulevaste perioodide kasumi analüüs. Kasumi tekkimise eelduseks on iga tütarettevõtte strateegiliste eesmärkide saavutamine. Edasilükkunud tulumaksu vara kajastati summas, mille realiseerumine läbi tulevaste perioodide kasumi on tõenäoline.

25 Tava- ja lahustatud puhaskasum aktsia kohta

Tavapuhaskasum aktsia kohta on leitud jagades aruandeperioodi puhaskasumi perioodi kaalutud keskmise emiteeritud aktsiate arvuga.

Lahustatud puhaskasumi leidmiseks võetakse arvesse potentsiaalselt emiteeritavad aktsiad. 31.12.2019 seisuga oli Kontsernil 636 275 (31.12.2018: 348 175) potentsiaalselt emiteeritavat lihtaktsiat. Kooskõlas 3.

mail 2018 toimunud aktsionäride üldkoosoleku otsusega kinnitati aktsiaoptsiooni alusel omandatavate aktsiate väljalaskehinnaks optsioonilepingu sõlmimisele eelneva kolme kalendriaasta aktsia sulgemishindade keskmine Nasdaq Tallinna börsil 31.12. seisuga. 2018. aasta voo hinnaks kujunes 3,49 eurot ning 2019. aasta voo hinnaks 3,98 eurot.

Aktsiapõhiste hüvitiste suhtes, mille kohta kehtivad IFRS 2 nõuded, hõlmab aktsiate märkimishind ka tulevikus töötajate poolt aktsiapõhiste hüvitiste eest osutatavate teenuste maksumust. Sõltumatu eksperdi poolt hinnati teenuse väärtuseks ühe emiteeritava aktsia kohta esimese voo puhul 1,55 eurot ja teise voo puhul 0,73 eurot. Seega on IFRS 2 mõistes aktsia märkimishind vastavalt 5,04 eurot ja 4,71 eurot. Potentsiaalsed aktsiad muutuvad lahustuvaks alles pärast seda, kui nende perioodi keskmine turuhind ületab antud väärtusi. Perioodil 1.01.-31.12.2019 oli 2018. aasta voo aktsiate keskmine turuhind 4,41 eurot. Perioodil 1.07.-31.12.2019 oli 2019. aasta voo aktsiate keskmine turuhind 4,25 eurot. Seega ei olnud potentsiaalsetel aktsiatel lahustuvat mõju.

	Ühik	2019	2018
Emaettevõtte omanike osa puhaskasumist	EUR '000	2 460	1 546
Perioodi keskmine aktsiate arv	Tk '000	17 740	17 740
Tavapuhaskasum aktsia kohta	EUR	0,14	0,09
Perioodi korrigeeritud keskmine aktsiate arv	Tk '000	17 740	17 740
Lahustatud puhaskasum aktsia kohta	EUR	0,14	0,09

26 Rahavoogude aruande kirjete selgitused

(EUR'000)	Lisa	2019	2018
Ettevõtte tulumaks			
Tulumaksukulu kasumiaruandes	24	-820	-993
Tulumaksu ettemaksu vähenemine (+)/ kasv (-) ja võla vähenemine (-)/ kasv (+)	19	135	-260
Äriühenduste soetamisest tekkinud tulumaksu ettemaks/kohustus	28	0	112
Dividendi tulumaksu kulu	24	169	244
Edasilükkunud tulumaksu vara muutus	24	-370	-42
Valuutakursimuutus		-4	0
Makstud ettevõtte tulumaks		-890	-939
Tasutud kinnisvarainvesteeringute eest			
Kinnisvarainvesteeringu soetus	12	-913	-2 637
Soetusega seotud võla vähenemine (-)/ kasv (+)	18	-197	-85
Tasutud kinnisvarainvesteeringute eest		-1 110	-2 722
Tasutud materiaalse põhivara eest			
Materiaalse põhivara soetus	13	-4 189	-6 498
Kapitalirendi korras soetatud		0	1 802
Soetusega seotud võla vähenemine (-)/ kasv (+)	18	-2	5
Tasutud immateriaalse põhivara eest		-4 191	-4 691
Tasutud immateriaalse põhivara eest			
Immateriaalse põhivara soetus	15	-355	-475
Soetusega seotud võla vähenemine (-)/ kasv (+)	18	5	0
Tasutud immateriaalse põhivara eest		-350	-475
Laekunud materiaalse põhivara müügist			
Müüdud põhivara jääkväärtus	13	74	46
Kasum põhivara müügist		51	20
Laekunud põhivara müügist		125	66

27 Seotud osapooled

Seotud osapoolteks on Kontserni juhtkonna liikmed, nende lähikondsed ning AS Harju KEK, kelle omanduses on 31,39% ASi Harju Elekter aktsiatest ning omab ASi Harju Elekter üle olulist mõju. Kontserni juhtkond on Emaettevõtte nõukogu ja juhatuse liikmed. Juhatus on 3-liikmeline ja nõukogu on 5-liikmeline.

Tehingud seotud osapooltega

(EUR '000)	31.12.2019	31.12.2018
Saldod seotud osapooltega:		
- Laenud tütarettevõtete juhatuse liikmetelt ja nendega seotud ettevõttelt	678	30
- Kohustused kaupade ja teenuste eest	223	325
	2019	2018
Kaupade ja teenuste ost seotud osapooltelt:		
- Harju KEK'lt põhivara rentimine	104	121
- Harju KEK'lt põhivara soetus	139	0
- Renditeenus tütarettevõtte juhatuse liikmega seotud ettevõttelt	347	464
Kaupade ja teenuste müük seotud osapooltele:		
- Harju KEK'le muud teenused	2	3
Nõukogu ja juhatuse liikmete tasud:		
- Palk, preemia, muud sarnased tasud	401	400
- Sotsiaalmaks	132	132
Laenu liikumine:		
- Saadud laenud seotud osapooltelt (Lisa 16)	648	30

Juhatus liikmed saavad tasu vastavalt ametilepingule, lisaks on õigus saada lahkumishüvitist: juhatuse esimehel kuni 10 kuu ja teistel juhatuse liikmetel kuni 8 kuu juhatuse liikme tasu ulatuses. Nõukogu esimehel on õigus saada lahkumishüvitist arendusdirektori 6 kuu ametipalga ulatuses. Pensioniga seotud õigusi juhatuse liikmetel ei ole. Kontserni juhtorganite liikmete ja/või nende lähikondsetega aruandeaasta jooksul mingeid muid tehinguid ei toimunud.

Aktsiapõhine hüvitis

3. mail 2018 toimunud aktsionäride üldkoosolekul otsustati aktsiaoptsiooniprogramm Kontserni kuuluvate võtmeisikute, sh juhtorganite liikmetele, juhtivspetsialistidele ja inseneridele nende kaasamiseks ettevõtte aktsionärideks, et motiveerida neid tegutsema Kontserni parema majandustulemuse saamise nimel. Optsiooniprogrammi raames väljastab AS Harju Elekter igal aastal aktsiaoptsioone kuni kahe protsendi (2%) ulatuses ASi Harju Elekter aktsiate koguarvust. Optsiooniprogrammi tähtaeg on kolm aastat, millele lisandub aktsiaoptsioonide realiseerimise tähtaeg. Märkimisõiguse planeeritavast aktsiaemissioonist osavõtuks annab nendega sõlmitud eelleping, optsioonilepingu sõlmimise päevaks lepingutasu kümme (0.10) eurosentit iga aktsiaoptsiooni kohta ning aktsiate märkimise perioodil kehtiv töö- või ametisuhe kuni aktsiate märkimise kuupäevani kaasa arvatud. 2019. aasta juunis sõlmiti Kontserni töötajate ja äriühingu juhtorganite liikmetega 94 (2018: 124) optsioonilepingut, kokku 339 100 (2018: 351 925) aktsia märkimisõiguse kohta, sealhulgas igale Kontserni nõukogu ja juhatuse liikmele väljastati optsioon kaheksa tuhande aktsia märkimisõiguse kohta, kokku 64 tuhandele aktsiale.

Aktsiaoptsioonide alusel omandatavate aktsiate väljalaskehind määrati ajavahemiku 2015-2017 kalendri-aasta sulgemishindade keskmisest hinnast Nasdaq Tallinna börsil 31.detsembri seisuga. Aktsia väljalaske hinnaks kujunes esimese voorul 3,49 eurot ning teise vooru hinnaks 3,98 eurot.

Aktsiate märkimisõiguste kajastamisel on rakendatud IFRS 2 põhimõtteid. Kontsern kasutas töötajatelt aktsiate eest saadaolevate teenuste (tööpanuse) hindamisel märkimisõiguse õiglast väärtust eellepingute sõlmimise hetkel. Sõltumatu eksperdi poolt hinnati teenuse väärtuseks ühe emiteeritava aktsia kohta esimese vooru puhul 1,55 eurot ja teise vooru puhul 0,73 eurot. 2019. aastal on tööjõukuluna kajastatud aktsiapõhiste maksete summa 189 (2018: 97) tuhat eurot (lisad 21.5 ja 23).

Õiglase väärtuse hindamisel kasutati Black-Scholes hindamismudelit. Hinna määramisel on arvesse võetud kaalutud keskmist aktsia turuhinda (3,49 EUR ja 3,98 EUR), aktsia eeldatavat volatiilsust (30% ja 28%),

riskivaba intressimäära (1,75% ja 1,50%), prognoositavaid dividende ning perioodi pikkust eellepingute sõlmimise ja planeeritava aktsiate märkimishetke vahel (3 aastat).

28 Tütarettevõtted

28.1. Mittekontrolliva osalusega tütarettevõtted

Aruandekuupäeva seisuga on Kontsernil üks mittekontrolliva osalusega tütarettevõtte. 2017. aasta I kvartalis ostis AS Harju Elekter 80,52% suuruse osaluse elektrimaterjalide ja -seadmete müügi-ettevõttes Energo Veritas OÜ.

28.2. 2018. aastal toimunud äriühendus

SEBAB AB ja Grytek AB soetamine

AS Harju Elekter allkirjastas 12. detsembril 2017. aastal lepingu automaatika ja elektrotehnilisi lahendusi pakkuva Rootsi ettevõtte SEBAB AB ning tehasevalmistuses tehnilisi hooneid tootva sõsarettevõtte Grytek AB kõigi aktsiate omandamiseks firmalt Tnåa AB. Tehingu lõplikuks ostuhinnaks kujunes kahe ettevõtte eest kokku 3,8 miljonit eurot (37,5 miljonit SEK), millest 3,1 miljonit eurot (30,1 miljonit SEK) tasuti tehingu jõustumise päeval 8. jaanuaril 2018 ning ülejäänud osa 0,7 miljonit (2,2 miljonit SEK) tasuti vastavalt lepingule 2018. aasta teises kvartalis. Konsolideeritud raamatupidamise aruannetes kajastati SEBAB AB ja Grytek AB majandustulemusi alates 8. jaanuarist 2018.

Kontsern on Rootsi turul aktiivselt tegutsenud 2010. aastast, tarnides Rootsi klientidele alajaamu ja tööstusautomaatika lahendusi. Tehingu tulemusena sisenetakse uutesse perspektiivsetesse turusegmentidesse Rootsis ning laiendatakse Kontserni tooteportfelli. Ühtlasi suureneb Kontserni võimekus pakkuda oma Rootsi klientidele keerulisemaid insenertehnilisi täislahendusi, võtmed kätte projekte ja tugiteenuseid.

Kontsern kajastab uute äriühenduste omandamist vastavalt IFRS 3 nõuetele viies läbi ostuanalüüsi, mille käigus hinnatakse uute tütarettevõtete konsolideerimisgrupi varade väärtust. Varad ja kohustused kajastati õiglasel väärtusel omandamise kuupäeval. Ostuanalüüsi läbiviimise aluseks on 31.12.2017 seisuga finantsinformatsioon, mis oli omandamisele lähimaks usaldusväärsete andmetega finantsinformatsiooniks.

Äriühenduste soetamisega tekkis firmaväärus 0,8 miljonit eurot, mis kujunes lepingulise tasu ja omandatud netovara õiglase väärtuse vahest.

Ostu mõju Kontserni varadele, kohustustele ja rahavoole

(EUR'000)	Lisa	Soetatud netovara
Varad ja kohustused		
Raha ja pangakontod		1 055
Nõuded ostjate vastu		2 198
Ettevõtte tulumaks	26	112
Muud lühiajalised nõuded ja ettemaksed		410
Varud		2 124
Finantsinvesteeringud		14
Materiaalne põhivara	13	126
Immateriaalne põhivara	15	58
Arvelduskrediit		-172
Võlad tarnijatele ja muud võlad		-2 942

(EUR'000)

	Lisa	Soetatud netovara
Netovara		2 983
Soetusmaksumus		3 789
Firmaväärtus	15	806
Rahavood		
Tasutud osaluse eest rahas		-3 789
Raha ja rahaekvivalendid soetatud ettevõttes		1 055
Arvelduskrediit		-172
Kokku rahaline mõju Kontsernile		-2 906

29 Emaettevõtte põhjaruanded

Vastavalt Eesti Raamatupidamise Seadusele esitatakse Emaettevõtte konsolideerimata põhjaruanded (finantsseisundi aruanne, koondkasumiaruanne, rahavoogude aruanne ja omakapitali muutuste aruanne) konsolideeritud aruande lisades (lisa 2).

FINANTSSEISUNDI ARUANNE

(EUR'000)	31.12.2019	31.12.2018
Raha ja raha ekvivalendid	1 364	248
Nõuded ostjate vastu	505	593
Nõuded seotud osapoolte vastu	7 693	10 979
Muud lühiajalised nõuded ja ettemaksud	85	255
Käibevara kokku	9 647	12 075
Investeeringud tütarettevõtetesse	14 324	13 724
Pikaajalised nõuded tütarettevõtetele	6 433	4 111
Muud pikaajalised finantsinvesteeringud	10 487	9 577
Kinnisvarainvesteeringud	25 846	24 570
Materiaalne põhivara	1 191	2 533
Immateriaalne põhivara	64	144
Põhivara kokku	58 345	54 659
VARAD KOKKU	67 992	66 734
Võlakohustused	5 413	4 288
Võlad tarnijatele	112	352
Maksuvõlad	147	129
Muud võlad ja saadud ettemaksed	235	424
Lühiajalised kohustused kokku	5 907	5 193
Võlakohustused	2 167	2 931
Muud pikaajalised kohustused	64	35
Pikaajalised kohustused kokku	2 231	2 966
Kohustused kokku	8 138	8 159
Aktsiakapital	11 176	11 176
Ülekurss	804	804
Reservid	3 345	2 703
Jaotamata kasum	44 529	43 892
Omakapital kokku	59 854	58 575
KOHUSTUSED JA OMAKAPITAL KOKKU	67 992	66 734

KOONDKASUMIARUANNE

(EUR'000)	2019	2018
Müügitulu	5 161	4 505
Müüdnud toodete kulud	-2 678	-2 291
Brutokasum	2 483	2 214
Muud äritulud	34	1
Üldhalduskulud	-1 797	-2 064
Muud ärikulud	-24	-44
Ärikasum	696	107
Tulu tütarettevõtetest	2 800	3 800
Dividenditulu müügivalmis finantsvaradelt	140	147
Intressitulu	217	207
Intressikulud	-53	-26
Kahjum valuutakursi muutusest	-2	-4
Kasum majandustegevusest	3 798	4 231
Tulumaks	-84	-119
Aruandeaasta puhaskasum	3 714	4 112
Muu koondkasum/-kahjum		
Finantsvara ümberhindluse netokasum/-kahjum	758	-294
Perioodi muu koondkasum/-kahjum kokku	758	-294
Aruandeaasta koondkasum/-kahjum	4 472	3 818

RAHAVOOGUDE ARUANNE

(EUR'000)	2019	2018
Rahavood äritegevusest		
Puhaskasum	3 714	4 112
<u>Korrigeerimised</u>		
Põhivara kulum ja väärtuse langus	1 529	1 249
Kasum põhivara müügist	-30	-1
Finantstulud	-3 157	-4 154
Finantskulud	57	30
Tulumaks	84	119
<u>Muutused</u>		
Äritegevusega seotud nõuete muutus	226	244
Varude muutus	0	12
Äritegevusega seotud kohustuste muutus	-115	44
Makstud intressid	-51	-24
Kokku rahavood äritegevusest	2 257	1 631
Rahavood investeerimistegevusest		
Tasutud kinnisvarainvesteeringute eest	-1 110	-2 723
Tasutud materiaalse põhivara eest	-479	-2 478
Tasutud immateriaalse põhivara eest	-13	-83
Tütarettevõtte soetamine	-600	-4 509
Tasutud finantsinvesteeringu eest	-830	-99
Laekunud põhivara müügist	52	14
Laekunud finantsinvesteeringute müügist	578	0
Laekunud deposiitidest	0	5 000
Antud laenude tagasimaksed	8 705	7 344
Antud laenud	-7 618	-12 973
Laekunud intressid	221	205
Saadud dividendid	2 940	3 947
Kokku rahavood investeerimistegevusest	1 846	-6 355
Rahavood finantseerimistegevusest		
Laekunud lihtaktsiate emissioonist	29	35
Arvelduskrediidi jääkide muutus	1 126	3 523
Saadud laenud	0	1 740
Laenude tagasimaksed	-865	-626
Makstud dividendid	-3 193	-4 258
Makstud dividendide tulumaks	-84	-119
Kokku rahavood finantseerimistegevusest	-2 987	295
Kokku rahavood	1 116	-4 429
Raha jääk perioodi algul	248	4 677
Rahajääkide muutus	1 116	-4 429
Raha jääk perioodi lõpus	1 364	248

OMAKAPITALI MUUTUSTE ARUANNE

(EUR'000)	Aksia- kapital	Üle- kurss	Reserv- kapital	Ümber- hindluse reserv	Jaota- mata kasum	Kokku
Saldo 31.12.2017	11 176	804	1 242	1 602	44 038	58 862
Arvestuspõhimõtete muutus	-	-	-	153	-	153
Korrigeeritud saldo	11 176	804	1 242	1 755	44 038	59 015
2018. aasta puhaskasum	0	0	0	0	4 112	4 112
2018. aasta muu koondkasum/kahjum	0	0	0	-294	0	-294
Koondkasum/-kahjum kokku	0	0	0	-294	4 112	3 818
Otse omakapitalis kajastatavad tehingud Emaettevõtte omanikega						
Makstud dividendid	0	0	0	0	-4 258	-4 258
Tehingud Emaettevõtte omanikega kokku	0	0	0	0	-4 258	-4 258
Saldo 31.12.2018	11 176	804	1 242	1 461	43 892	58 575
2019. aasta puhaskasum	0	0	0	0	3 714	3 714
2019. aasta muu koondkasum/kahjum	0	0	0	642	116	758
Koondkasum/-kahjum kokku	0	0	0	642	3 830	4 472
Otse omakapitalis kajastatavad tehingud Emaettevõtte omanikega						
Makstud dividendid	0	0	0	0	-3 193	-3 193
Tehingud Emaettevõtte omanikega kokku	0	0	0	0	-3 193	-3 193
Saldo 31.12.2019	11 176	804	1 242	2 103	44 529	59 854

(EUR'000)	2019	2018
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital 31. detsembri seisuga	59 854	58 575
Valitseva ja olulise mõju all olevate osaluste:		
-bilansiline väärtus	-14 324	-13 724
-bilansiline väärtus arvestatuna kapitaliosaluse meetodil	21 561	22 109
Korrigeeritud konsolideerimata omakapital 31. detsembri seisuga	67 091	66 960

Vastavalt Eesti Raamatupidamise Seadusele on summa, millest aktsiaselts võib teha aktsionäridele väljamakseid, leitav järgmiselt: korrigeeritud konsolideerimata omakapital, millest on maha arvatud aktsiakapital, ülekurs ja reservid.

Vastavalt Äriseadustikule võtab Emaettevõtte, kes koostab konsolideerimisgrupi majandusaasta aruande, kasumi jaotamise otsuse vastu konsolideerimisgrupi konsolideeritud aruannete alusel. Konsolideeritud aruannetel põhinevat kasumit ei ole lubatud jaotada niivõrd, kuivõrd see vähendaks Emaettevõtte netovara tasemeni alla aktsiakapitali ja reservide kogusumma, mille väljamaksmine aktsionäridele ei ole lubatud seadusest või põhikirjast tulenevalt.

30 Aruandekuupäeva järgsed sündmused

Koroonaviiruse (COVID-19) mõju

Esimesed teated uuest koroonaviirusest (COVID-19) jõudsid Hiinast Maailma Tervishoiuorganisatsioonini (WHO) 2019. aasta detsembris ja praeguseks on see levinud üle kogu maailma, põhjustades probleeme ettevõtetele ja üldisele majandustegevusele. 11.märtsil nimetas WHO koroonaviiruse puhangu pandeemiaks ning seetõttu on tänaseks paljudes riikides välja kuulutatud eriolukord. Koroonaviiruse leviku tõkestamiseks on piiratud ajutiselt Schengeni sise- ja välispiiri ületamist ning taastatud piirikontrollid Euroopas. Samas on riigid ja valitsused kinnitanud, et kaubavahetus ja -veod jätkuvad piiranguteta.

Kontsern käsitleb haiguspuhangut aruandekuupäevajärgse mittekorrigeeriva sündmusena. Kuna olukord on ebakindel ja kiiresti arenev, ei pea me võimalikuks anda realistlikke kvantitatiivseid hinnanguid haiguspuhangu võimaliku mõju kohta Kontsernile. Tootmine ja äritegevus toimib kõigis tegevuskohtades ning olukorra muutumisel teavitame sellest eraldi börsiteatega. Võimalikud finantsmõjud kajastatakse Kontserni aruandluses 2020. aastal.

Oleme hinnanud tõenäolisi riskistsenaariume, mis võivad mõjutada meie tootmist ja tarneahelat. Riskihinnangute ülevaatus toimub regulaarselt, kuid täna näeme peamiste riskidena:

- Tootmispersonal tervis ja võimalik haigestumine: Nakatumise vältimiseks töötab halduspersonal kodukontorites, keelatud kliendikohtumised ja reisimine. Tootmine on isoleeritud, täiendatud on desinfitseerimise võimalusi ning tootmisesse pääsevad vaid tootmisega otseselt seotud töötajad. Keelatud on ühisruumide kasutamine. Haigestumise korral saavad inimesed võtta töövõimetuslehe, mida riik toetab 70% ulatuses alates esimesest haiguspäevast. Tööjõu asendamiseks oleme tihedas suhtluses tööjõurendi ettevõtetega ning otsime ajutist tööjõudu juurde. Inimestel on võimalus töötada igas vahetuses täis- või osalistööajaga.
- Materjali saadavus: Materjalide ja komponentide saadavuseks kaardistame kontsernisisesi ressursse tütarettevõtete vahel. Oleme pidevas kontaktis tarnijatega ning hetkel ei ole meid olulistest tarneraskustest teavitatud. Riskide vähendamiseks suurendame laovarusi teatud materjali ja komponentide osas. Tarned seoses Poola piiri sulgemisega on ümber muudetud läbi Taani-Rootsi ja käima on pandud laevaliinid Saksamaa-Läti ja Saksamaa-Eesti vahel.
- Kaubavedu: Kaubavahetuse toimimiseks klientidega peamistel sihtturgudel ehk Skandinaavias on valitsus astunud tõsisemaid samme olukorra toimimise kindlustamiseks, mistõttu kaubavahetus toimib hetkel ilma tõrgeteta.
- Nõudlus: oleme pidevas suhtluses klientidega, kelle nõudlus on siiani säilinud. Seda toetab asjaolu, et valdav osa neist on seotud välitöödega ning varasemalt planeeritud infrastruktuuride ehitustega, mistõttu ei ole hetkel näha investeeringute peatamist. Käimas on mitmed hanked ka järgmisteks perioodideks.
- Käibevahendid: Leiame, et omame piisavaid rahalisi reserve, et tagada oma kohustused, suurendada vajadusel laovarusi ning jätkata varem kokkulepitud investeeringuid. Klientide makseraskuste ilmnemisel vaadatakse üle nende osas tehtud krediidihinnangud ja -limiidid. Kontserni klientidest enamik on suured võrguettevõtted ja rahvusvahelised korporatsioonid.
- Börsil noteeritud ettevõtete väärtpaberid: Börsil noteeritud ettevõtete väärtpaberite puhul on tegemist pikaajalise rahapaigutusega, mida saab vajadusel koheselt kasutusele võtta likviidsuse parandamiseks. Väärtpaberiportfelli väärtus on aruandekuupäeva seisuga võrreldes langenud 30%.

JUHATUSE KINNITUS KONSOLIDEERITUD MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Juhatus kinnitab, et lehekülgedel 5 kuni 50 toodud juhatuse tegevusaruanne annab õige ja õiglase ülevaate aruandeperioodi jooksul toimunud olulistest sündmustest ning nende mõjust raamatupidamisaruandele, sisaldab peamiste riskide ja ebaselguste kirjeldust ning kajastab olulise tähtsusega tehinguid seotud osapooltega.

Juhatus kinnitab, et lehekülgedel 51 kuni 99 toodud ASi Harju Elekter 2019. aasta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamise õigsust ja täielikkust ning, et:

- raamatupidamise aastaaruande koostamisel rakendatud arvestuspõhimõtted on vastavuses rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt;
- raamatupidamise aastaaruanne kajastab õigesti ja õiglaselt emaettevõtja ja kontserni finantsseisundit, majandustulemust ja rahavoogusid;
- AS Harju Elekter ja tema tütarettevõtted on jätkuvalt tegutsevad.

Andres Allikmäe

juhatuse esimees

23. märts 2020

Tiit Atso

juhatuse liige

23. märts 2020

Aron Kuhi-Thalfeldt

juhatuse liige

23. märts 2020

NÕUKOGU ALLKIRJAD 2019.A MAJANDUSAASTA ARUANDELE

Juhatus on koostanud ASi Harju Elekter 2019. aasta konsolideeritud tegevusaruande ja raamatupidamise aastaaruande.

Andres Allikmäe juhatusesimees

23. märts 2020

Tiit Atso juhatuseliige

23. märts 2020

Aron Kuhi-Thalfeldt juhatuseliige

23. märts 2020

Nõukogu on juhatuse poolt koostatud majandusaasta aruande (lk. 5-99), mis koosneb tegevusaruandest ja raamatupidamise aastaaruandest, läbi vaadanud ja aktsionäride üldkoosolekule esitamiseks heaks kiitnud.

Endel Palla nõukogu esimees

27. märts 2020

Arvi Hamburg nõukogu liige

27. märts 2020

Aare Kirsme nõukogu liige

27. märts 2020

Triinu Tombak nõukogu liige

27. märts 2020

Andres Toome nõukogu liige

27. märts 2020

Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

AS-i Harju Elekter aktsionäridele

Aruanne konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditi kohta

Meie arvamus

Meie arvates kajastab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistes osades õiglaselt AS-i Harju Elekter (Ettevõtte) ja selle tütarettevõtete (koos Kontsern) konsolideeritud finantsseisundit seisuga 31. detsember 2019 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta konsolideeritud finantstulemust ja konsolideeritud rahavoogusid kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt.

Meie auditi arvamus on kooskõlas auditikomiteele 23. märtsil 2020 esitatud täiendava aruandega.

Mida me auditeerisime

Kontserni konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne sisaldab:

- konsolideeritud finantsseisundi aruannet seisuga 31. detsember 2019;
- konsolideeritud kasumiaruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- konsolideeritud koondkasumiaruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- konsolideeritud rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta;
- konsolideeritud omakapitali muutuste aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta; ja
- konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande lisasid, mis sisaldavad olulisi arvestuspõhimõtteid ja muud selgitavat infot.

Arvamuse alus

Viisime auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (ISA-d). Meie kohustused vastavalt nendele standarditele on täiendavalt kirjeldatud meie aruande osas „Audiitori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga“.

Usume, et kogutud auditi tõendusmaterjal on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

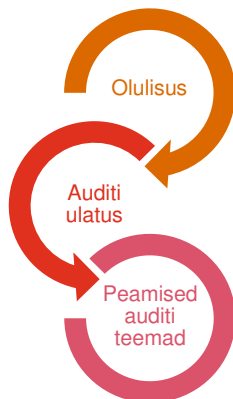
Sõltumatus

Oleme Kontsernist sõltumatud kooskõlas Rahvusvaheliste Arvestusekspertide Eetikakoodeksite Nõukogu (IESBA) poolt välja antud kutseliste arvestusekspertide eetikakoodeksiga (IESBA koodeks) ja Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduses sätestatud eetikanõuetega. Oleme täitnud oma muud eetikaalased kohustused vastavalt IESBA koodeksile ja Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduse eetikanõuetele.

Oma parima teadmise ja veendumuse kohaselt kinnitame, et meie poolt Kontsernile osutatud auditivälised teenused on olnud kooskõlas Eesti Vabariigis kehtivate seaduste ja regulatsioonidega ning et me ei ole osutanud auditiväliseid teenuseid, mis on keelatud Eesti Vabariigi audiitortegevuse seaduse §-i 59¹ poolt. 2019. aasta jooksul oleme me osutanud Kontsernile maksunõustamisteenust.

Ülevaade meie auditist

Kokkuvõte

Kontserni auditi olulisus on 1,4 miljonit eurot, mis on määratud kui 1% kontserni konsolideeritud müügitulust.

Täismahus audit viidi läbi meie poolt või meie juhendamisel teiste PwC võrgustiku firmade poolt kõigis olulistest Kontserni ettevõtetes, mis katsid 93% Kontserni varadest ja 90% Kontserni müügitulust. Teise audiitori poolt auditeeritud tütaretevõtte osas hindasime, millises mahus on vajalik meie osalemine nende ettevõtete auditites andmaks audiitori aruannet Kontserni raamatupidamise aastaaruandele tervikuna. Lisaks viisime muude saldode osas läbi täiendavaid auditi protseduure.

- Müügitulu kajastamine

Oma auditi kujundamisel määrasime me olulisuse ja hindasime olulise väärkajastamise riske konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes. Erilist tähelepanu pöörasime valdkondadele, kus juhatuse on kasutanud subjektiivseid hinnanguid, näiteks oluliste raamatupidamislike hinnangute puhul, mis tuginesid eeldustele ja tulevikusündmustele, mis on oma olemuselt ebakindlad. Nagu kõikides oma auditites, tegelesime riskiga, et juhtkond eirab sisekontrollisüsteemi, hinnates muu hulgas seda, kas on asjaolusid, mis viitavad pettusest tuleneda võivale olulise väärkajastamise riskile.

Olulisus

Meie auditi ulatust mõjutas meie poolt määratud olulisus. Auditi eesmärgiks on omandada põhjendatud kindlustunne selle kohta, et konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast. Neid loetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Tuginedes oma professionaalsele hinnangule määrasime olulisusele, sealhulgas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku olulisusele, teatud numbrilised piirmäärad, mis on toodud alljärgnevas tabelis. Need numbrilised piirmäärad koos kvalitatiivsete kaalutlustega aitasid meil määrata meie auditi ulatust ja meie auditiprotseduuride olemust, ajastust ja mahtu ning hinnata väärkajastamiste mõju raamatupidamise aastaaruandele kui tervikule nii eraldiseisvalt kui summeerituna.

Kontserni auditi olulisus	1,4 miljonit eurot
Kuidas me selle määrasime	Ligikaudu 1% konsolideeritud müügitulust
Rakendatud olulisuse kriteeriumi põhjendus	Arvutasime olulisuse lähtudes konsolideeritud müügitulust, kuna see on üheks põhinäitajaks, mis peegeldab Kontserni väärust ja mida jälgivad nii juhtkond, investorid, analüütikud kui kreditorid.

Peamised auditi teemad

Peamised auditi teemad on valdkonnad, mis olid meie professionaalse hinnangu kohaselt käesoleva perioodi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditis kõige olulisemad. Neid valdkondi käsitleti konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku auditeerimise ja sellele arvamuse avaldamise kontekstis ning me ei avalda nende valdkondade kohta eraldi arvamust.

Peamine auditi teema	Kuidas me tegelesime peamise auditi teemaga oma auditis
<i>Müügitulu kajastamine (täiendav info aastaaruande lisades 3 'Muudatused arvestuspõhimõtetes', 4 'Olulisemad arvestuspõhimõtted', 22 'Segmendiaruanne' ja 23 'Kasumiaruande kirjete selgitused').</i> 2019. aastal kajastas Kontsern müügitulu 143 miljonit eurot. Müügitulu koosneb peamiselt elektriseadmete ja -kaupade müügist summas 134 miljonit eurot ning elektritööde ja muude teenuste osutamisest summas 10 miljonit eurot. Kuigi enamus Kontserni müügitehingutest pole keerukad, on mõningates valdkondades vaja rakendada juhtkonnapoolseid hinnanguid ja eeldusi, seda eelkõige taoliste projektide valmidusastme määramisel, mille puhul müügitulu kajastatakse teatud perioodi jooksul (sealhulgas spetsiifiliste elektrotehniliste seadmete valmistamise ja elektritööde osutamisega kaasneva müügitulu kajastamine). Valmidusastme määramiseks hindab juhtkond igal bilansipäeval nii lepingu täitmiseks vajalikke täiendavaid kulutusi kui võimalikke lepingutasu muudatusi. Tehingute suure mahu tõttu võtab müügitulu auditeerimine märkimisväärse osa auditi ajast ja ressurssidest, mistõttu on see üheks auditi peamiseks teemaks.	Müügitulu auditeerimisel viisime muuhulgas läbi järgmised testid: • Omandasime arusaamise müügiprotsessist ning hindasime kontrollikeskkonna protseduuride toimimist. • Hindasime, kas Kontsern on õigesti rakendanud müügitulu kajastamise standardit IFRS 15, sealhulgas perioodi jooksul kajastatava müügitulu osas. • Küsisime suurimatelt klientidelt kinnituskirjad nii aasta jooksul tehtud müügitehingute kui ka aasta lõpus laekumata arvete kogusummade kohta. • Hindasime müügitulu kannete korrektsust, viies raamatupidamissüsteemides kajastatud valitud tehingud kokku alusdokumentidega, nagu klienditellimused, müügiarved, saatelehed, lepingud ja raha laekumised. • Perioodi jooksul kajastatava müügitulu osas vaatasime üle juhtkonna poolt kasutatud protseduurid ja hinnangud veendumaks, et kajastatud müügitulu vastab müügilepingutele ning valmidusastmele. Samuti veendusime, kas kõik tingimused müügitulu kajastamiseks olid müügitulu kajastamise momendil täidetud. • Vaatasime üle müügitulusid puudutavate manuaalsete pearaamatukannete nimekirja ning kontrollisime kannete aluseks olevat tõendusmaterjali. • Kontrollisime aastaaruandes müügitulu arvestuse kohta avaldatud informatsiooni korrektsust ja piisavust.

Kuidas me kujundasime oma auditi ulatuse

Kujundasime oma auditi ulatuse eesmärgiga teha piisavalt tööd, võimaldamaks meil avaldada arvamust konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku kohta, võttes arvesse Kontserni struktuuri, raamatupidamisprotsesse ja kontrollprotseduure, ning tööstusharu, milles Kontsern tegutseb.

Kontserni kuuluvad mitmed tütarettevõtted, mis on avalikustatud raamatupidamise aastaaruande lisas 1. Täismahus audit viidi läbi meie poolt või meie juhendamisel teiste PwC võrgustiku firmade poolt Kontserni ettevõtetes, mis katsid 93% Kontserni varadest ja 90% müügitulust, ja meie juhendamisel muu sõltumatu audiitorfirma poolt ettevõttes, mis kattis 4% Kontserni varadest ja 6% Kontserni müügitulust. Ülejäänud Kontserni kuuluvad ettevõtted olid ebaolulised ja seega viisime me nende osas läbi valitud auditi protseduure, mis olid seotud teatud saldodega või avalikustatud informatsiooniga.

Kui töö teostati mõne teise PwC võrgustiku ettevõtte poolt või välise sõltumatu audiitori poolt, hindasime, kas ja millises mahus on vajalik meie osalemine nende ettevõtete auditites, tagamaks, et auditi käigus kogutakse piisavalt asjakohast tõendusmaterjali, et anda audiitori aruanne Kontserni raamatupidamise aastaaruandele tervikuna. Tehtud töö sisu, ajastus ja ulatus, mis mõjutavad meie arvamust Kontserni kui terviku kohta, määratakse ja seda jälgitakse Kontserni audiitori poolt Eestis. Kontserni tasemel auditeerisime ka konsolideerimise protsessi ja viisime läbi protseduure veendumaks, et grupi ettevõtete ning valitud saldode auditite tulemusel oleks kõik Kontserni raamatupidamise aastaaruande olulised elemendid auditi tööga kaetud.

Muu informatsioon

Juhatus vastutab muu informatsiooni eest. Muu informatsioon hõlmab peatükke Nõukogu esimehe pöördumise, Juhatuses esimehe pöördumise, Juhatuses tegevusaruanne, Aktsia ja aktsionärid, Juhtimis põhimõtted ja tegevusaruande koostamise alused, Ühiskondlik osalus ja Täiendavad lisad (kuid ei hõlma konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannet ega meie vandeaudiitori aruannet).

Meie arvamus konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kohta ei hõlma muud informatsiooni ja me ei avalda muu informatsiooni kohta kindlustandvat arvamust.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditeerimise käigus on meie kohustus lugeda muud informatsiooni ja kaaluda seda tehes, kas muu informatsioon sisaldab olulisi vasturääkivusi konsolideeritud raamatupidamise aruandega või meie poolt auditi käigus saadud teadmistega või tundub muul viisil olevat oluliselt väärkajastatud. Kui me teeme tehtud töö põhjal järelduse, et muu informatsioon on oluliselt väärkajastatud, oleme kohustatud selle info oma aruandes välja tooma. Meil ei ole sellega seoses midagi välja tuua.

Juhatuses ja nende, kelle ülesandeks on Kontserni valitsemine, kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandega

Juhatus vastutab konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas rahvusvaheliste finantsaruandluse standarditega, nagu need on vastu võetud Euroopa Liidu poolt, ja sellise sisekontrollisüsteemi rakendamise eest, nagu juhatus peab vajalikuks, võimaldamaks pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamist.

Konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande koostamisel on juhatus kohustatud hindama Kontserni jätkusuutlikkust, avalikustama vajadusel infot tegevuse jätkuvusega seotud asjaolude kohta ja kasutama tegevuse jätkuvuse printsiipi, välja arvatud juhul, kui juhatus kavatseb Kontserni likvideerida või tegevuse lõpetada või tal puudub realistlik alternatiiv eelnimetatud tegevustele.

Need, kelle ülesandeks on valitsemine, vastutavad Kontserni finantsaruandlusprotsessi üle järelevalve teostamise eest.

Audiitori kohustused seoses konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditiga

Meie eesmärk on saada põhjendatud kindlus selle kohta, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne tervikuna on pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta, ja anda välja audiitori aruanne, mis sisaldab meie arvamust. Kuigi põhjendatud kindlus on kõrgetasemeline kindlus, ei anna ISA-dega kooskõlas läbiviidud audit garantiid, et oluline väärkajastamine alati avastatakse. Väärkajastamised võivad tuleneda pettusest või veast ja neid peetakse oluliseks siis, kui võib põhjendatult eeldada, et need võivad kas üksikult või koos mõjutada kasutajate poolt konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande alusel tehtavaid majanduslikke otsuseid.

Kooskõlas ISA-dega läbiviidud auditi käigus kasutame me kutsealast otsustust ja säilitame kutsealase skeptitsismi. Samuti me:

- tuvastame ja hindame riske, et konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes võib olla olulisi väärkajastamisi tulenevalt pettusest või veast, kavandame ja teostame auditiprotseduure vastavalt tuvastatud riskidele ning kogume piisava ja asjakohase auditi tõendusmaterjali meie arvamuse avaldamiseks. Pettusest tuleneva olulise väärkajastamise mitteavastamise risk on suurem kui veast tuleneva väärkajastamise puhul, sest pettus võib tähendada varjatud kokkuleppeid, võltsimist, tahtlikku tegevusetust, vääresitiste tegemist või sisekontrollisüsteemi eiramist;
- omandame arusaama auditi kontekstis asjakohasest sisekontrollisüsteemist, selleks, et kujundada auditiprotseduure sobivalt antud olukorrale, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust Kontserni sisekontrollisüsteemi tõhususe kohta;
- hindame kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasust ning juhatuse poolt tehtud raamatupidamislike hinnangute ja nende kohta avalikustatud info põhjendatust;
- otsustame, kas juhatuse poolt kasutatud tegevuse jätkuvuse printsiip on asjakohane ning kas kogutud auditi tõendusmaterjali põhjal on olulist ebakindlust põhjustavaid sündmusi või tingimusi, mis võivad tekitada märkimisväärset kahtlust Kontserni jätkusuutlikkuses. Kui me järeldame, et eksisteerib oluline ebakindlus, oleme kohustatud oma audiitori aruandes juhtima tähelepanu infole, mis on selle kohta avalikustatud konsolideeritud raamatupidamise aastaaruandes, või kui avalikustatud info on ebapiisav, siis modifitseerima oma arvamust. Meie järeldused tuginevad audiitori aruande kuupäevani kogutud auditi tõendusmaterjalil. Tulevased sündmused või tingimused võivad siiski põhjustada Kontserni tegevuse jätkumise lõppemist;
- hindame konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande üldist esitusviisi, struktuuri ja sisu, sealhulgas avalikustatud informatsiooni, ning seda, kas konsolideeritud raamatupidamise aastaaruanne esitab toimunud tehinguid ja sündmusi viisil, millega saavutatakse õiglane esitusviis;
- hangime piisava asjakohase tõendusmaterjali Kontserni kuuluvate majandusüksuste või äritegevuste finantsinformatsiooni kohta, avaldamaks arvamust konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande kui terviku kohta. Me vastutame Kontserni auditi juhtimise, järelevalve ja läbiviimise eest ja oleme ainuvastutavad oma auditiarvamuse eest.

Me vahetame infot nendega, kelle ülesandeks on Kontserni valitsemine, muu hulgas auditi planeeritud ulatuse ja ajastuse ning oluliste auditi tähelepanekute kohta, sealhulgas auditi käigus tuvastatud oluliste sisekontrollisüsteemi puuduste kohta.

Samuti kinnitame neile, kelle ülesandeks on valitsemine, et oleme järginud sõltumatust puudutavaid eetikanõudeid ning edastame neile info kõikide suhete ja muude asjaolude kohta, mis võivad tekitada põhjendatud kahtlust meie sõltumatuse riivamise kohta, ja vajadusel vastavate kaitsemehhanismide kohta.

Neile, kelle ülesandeks on valitsemine, edastatud auditiga seotud teemade seast valime välja need teemad, mis olid käesoleva perioodi konsolideeritud raamatupidamise aastaaruande auditi kontekstis kõige olulisemad ja on seega peamised auditi teemad. Me kirjeldame neid teemasid audiitori aruandes, välja arvatud juhul, kui seaduse või regulatsiooni kohaselt on keelatud antud teema kohta infot avalikustada või kui me äärmiselt erandlikel juhtudel otsustame, et antud teema kohta ei peaks meie aruandes infot esitama, kuna võib põhjendatult eeldada, et antud info esitamisega kaasnevad kahjulikud tagajärjed ületavad avaliku huvi rahuldamisest saadava kasu.

Aruanne muude seadustest ja regulatsioonidest tulenevate nõuete kohta

Audiitoriks määramine ja audiitorteenuse osutamise periood

Meid määrati esmakordselt AS-i Harju Elekter audiitoriks 31. detsembril 2018 lõppenud majandusaasta suhtes, ning meie audiitorteenuse katkematu osutamise periood on kokku kaks aastat. Vastavalt Eesti Vabariigi audiitortegevuse seadusele ja Euroopa Liidu määrusele 537/2014 on võimalik meie volitusi AS-i Harju Elekter audiitorina pikendada kuni 31. detsembril 2037 lõppeva majandusaastani.

AS PricewaterhouseCoopers

Eva Jansen-Diener
Vastutav vandeaudiitor, litsents nr 501

Kristiina Veermäe
Vandeaudiitor, litsents nr 596

23. märts 2020

KASUMI JAOTAMISE ETTEPANEK

ASi Harju Elekter omanikele kuuluv jaotamata kasum on:

	EUR
Eelmiste perioodide jaotamata kasum	49 238 503
2019. aasta puhaskasum	2 460 606
Kokku jaotuskõlbulik kasum seisuga 31.12.2019	51 699 109

Juhatus teeb ettepaneku kasumi jaotamiseks alljärgnevalt:

Dividendideks (0,18 eurot aktsialt)	3 193 178
Jaotamata kasumi jääk peale kasumi jaotamist	48 505 931

Andres Allikmäe
juhatuse esimees

23. märts 2020

TÄIENDAVAD LISAD

SUHTARVUDE VALEMID

Tegevusaruandes lehekülgedel 11 ja 41 kasutatud suhtarvude valemid:

Käibe ärentaablus	= Ärikasum / Müügitulud * 100
Käibe puhasrentaablus	= Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv) / Müügitulud * 100
Omakapital aktsia kohta	= Omakapital (keskmise, emaettevõtte omanikele kuuluv) / Aktsiate arvuga (perioodi keskmine)
Vara puhasrentaablus	= Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv) / keskmine vara * 100
Omakapitali puhasrentaablus	= Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv) / keskmine Omakapital (emaettevõtte omanikele kuuluv) * 100
Omakapitali kordaja	= keskmine Omakapital (emaettevõtte omanikele kuuluv) / keskmine varad * 100
Puhaskasum aktsia kohta	= Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv) / keskmine aktsiate arv
P/E suhe	= Aktsia sulgemishind / Kasum Aktsia kohta
Lühiajalise võlgnevuse kattekordaja	= Käibevara (keskmise) / Lühiajalised kohustused (keskmise)
Likviidsuskordaja	= Keskmine likviidsed varad (käibevara - varud) / Lühiajalised kohustused (keskmise)
Ettevõtte turuväärtus (miljonit)	= Sulgemishind * Aktsiate arv
Dividendimäär %	= Dividend aktsia kohta / Sulgemishind
Dividend / puhaskasum %	= Dividend aktsia kohta / Puhaskasum (emaettevõtte omanikele kuuluv)

JÄTKUSUUTLIKKUSE ARUANDE (GRI) SISUKORD

Alates 2017. aastast on Kontserni aastaaruande koostamisel järginud rahvusvaheliselt kõrgelt tunnustatud ja laialt kasutatud Global Reporting Initiative (GRI) standardi nõudeid, tehes seda „Core“ tasandil. GRI nõuetest tulenevad teemad on integreeritud ülejäänud tegevusaruandega ühtseks tervikuks.

Aruanne kajastab neid keskkonnavalasid, sotsiaalseid ning vastutustundliku juhtimise ja turukäitumise teemasid, mis on kõige olulisemad Kontserni tegevust, mõju ja huvigruppide ootusi silmas pidades. Allolevas GRI sisukorra tabelis ära märgitud teemad koondavad emaettevõtte AS Harju Elekter ning tütarettevõtete AS Harju Elekter Elektrotehnika, AS Harju Elekter Teletehnika, Satmatic Oy, Finnkumu Oy, Telesilta Oy, Harju Elekter UAB, SEBAB AB ja Grytek AB tegevusi ning koondandmeid juhul kui ei ole märgitud teisiti. OÜ Energo Veritas ja Harju Elekter AB on kajastatud aruandes personali andmetega. Andmed on kogutud ja esitatud ühtse metoodika alusel iga ettevõtte enda poolt ning sellise detailsusega nagu Kontserni ettevõtteid olulisusest lähtuvalt koguvad.

GRI standard	Number	Nimetus	Asukoht	Olulisemad lisaselgitused
Raporteerimise alused (GRI 101: 2016)				
Üldised näitajad (GRI 102: 2016)				
Organisatsiooni ülevaade				
	102-1	Organisatsiooni nimi		AS Harju Elekter
	102-2	Tegevused, kaubamärgid, tooted ja teenused	lk 1, 6, 17-25, 56	
	102-3	Peakontori asukoht		Keila (Eesti)
	102-4	Tegevuskohad	lk 6	Eesti, Soome, Rootsi, Leedu, Läti
	102-5	Omandivorm ja õiguslik vorm	lk 41-43	
	102-6	Teenindatavad turud	lk 14	
	102-7	Organisatsiooni suurus	lk 6, 11, 13-16, 56	Tegevuste/toodete iseloom erineb olenevalt ettevõttest, mistõttu on see toodetud ühikute arvu asemel väljendatud läbi müügitulu.
	102-8	Põhiandmed töötajate kohta	lk 33-34	
	102-9	Tarneaabel	lk 6, 17, 31	Kontserni peamiste toodete, st elektrijaotusseadmete ja juhtaparatuuri tootmiseks (1) disainitakse tooteid vastavalt kliendi lähteülesandele, (2) ostetakse vajalikud komponendid tarnijatelt või toodetakse Kontserni enda tütarettevõtete poolt; (3) komplekteeritakse tooted; (4) testitakse ning (5) saadetakse või viiakse kliendi objektile kohale.
	102-10	Aruandeperioodil toimunud olulised muutused	lk 4, 8-9, 13-16, 26-28, 41-43	
	102-11	Ettevaatusprintsipiil põhinev lähenemine keskkonnaküsimustes	lk 38	Kaetud ettevõtete keskkonnapoliitikatega.
	102-12	Vabatahtlikud initsiatiivid	lk 29-32, 37, 38, 44-48, 49-50	
	102-13	Liikmelisus ühingutes	lk 50	
Strateegia				
	102-14	Nõukogu esimehe ja juhatuse esimehe pöördumine	lk 3-4	Pöördumised ei käsitle jätkusuutlikkuse teemat ja selle olulisust Kontserni jaoks.
Eetika ja ausameelsus				
	102-16	Väärtused, põhimõtted, standardid ja käitumisnormid	lk 5, 44	
Juhtimine				
	102-18	Juhtimisstruktuur	lk 46-47	Sotsiaalsete- ja keskkonnaküsimuste eest vastutavad Kontserni ja tütarettevõtete juhatuse liikmed ja vastavate valdkondade spetsialistid.
Huvigruppide kaasamine				
	102-40	Huvigruppide nimekiri	lk 6-7	
	102-41	Kollektiivlääbirääkimiste kokkulepped	lk 37	

GRI standard	Number	Nimetus	Asukoht	Olulisemad lisaselgitused
	102-42	Huvigruppide kindlaks tegemine ja valik	Lk 6-7	Kontserni jaoks on olulisim suhe huvigruppidega, keda Kontserni tegevus otseselt ja enim mõjutab ning kelle tegevus mõjutab Kontserni kõige enam. Peamised huvigrupid on kindlaks tehtud aastatepikkuse töö ja suhtluse kaudu ning Kontserni juhtide osalusel 2016.a jätkusuutlikkuse fookusteemade analüüsi raames.
	102-43	Huvigruppide kaasamise viis	lk 6-7, 30-32, 34-37, 49-50	
	102-44	Peamised tõstatatud teemad ja küsimused	lk 6-7	Kuna Kontserni väliste huvigruppide ootused on suures plaanis sarnased, siis on need nimetatud koondvaatena jätkusuutlikkust mõjutavate fookusteemade maatriksis. Käesoleva aruande peatükid kajastavad huvigruppidele olulisemate teemade juhtimise põhimõtteid. Töötajate poolt tõstatatud küsimusi analüüsitakse ettevõtete siseselt, sh rahulolu uuringutega, ja vastavalt saadud ettepanekutele plaanitakse arendustegevusi.
Aruande parameetrid				
	102-45	Konsolideeritud üksused	lk 13, 56	
	102-46	Aruande teemade ja ulatuse määramine	lk 6-7	
	102-47	Oluliste teemade nimekiri	lk 7	
	102-48	Eelmiste aruannete informatsiooni parandamine		Parandused puuduvad
	102-49	Muudatused aruandluses		Muudatused puuduvad
	102-50	Aruande periood	lk 1, 56	
	102-51	Eelmise aruande kuupäev		2018.a auditeeritud konsolideeritud aruanne avalikustati 02.04.2019
	102-52	Aruandlustersükk	lk. 44	
	102-53	Kontaktisik aruandega seotud küsimustes		Tiit Atso, tiit.atso@harjuelekter.com
	102-54	GRI standardi nõuetele vastavuse kinnitus	lk. 110	
	102-55	GRI sisukord	lk 110-113	
	102-56	Väline kontroll		Ei ole kolmandate osapoolte poolt kontrollitud
JÄTKUSUUTLIKKUSE FOOKUSTEEMAD				
Toote kvaliteet				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 29-32	
	mitte-GRI	Kliendikaebused	lk 30	
	mitte-GRI	Tähtajaks nõuetekohaselt valminud tooted	lk 29	
Kliendikogemus				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 30-31	
	mitte-GRI	Kliendirahulolu	lk 31	
Innovatsioon				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 26-28	
	mitte-GRI	Investeeringud ja arenduskulud	lk 26	
	mitte-GRI	Arendusprojektid	lk 26-28	
Toodete keskkonnamõju				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 32, 38-40	
	mitte-GRI	Taastuenergia tootmine	lk 39-40	
Majandustulemused (GRI 201: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 11, 13-16, 45	
	201-1	Loodud ja jaotatud majanduslik väärtus	lk 11, 13-16, 43, 45, 90-91	
Korruptsioonivastane tegevus (GRI 205: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 44	
	205-3	Kinnitatud korruptsioonijuhtumid ja meetmed	lk 44	

GRI standard	Number	Nimetus	Asukoht	Olulisemad lisaselgitused
Energiakasutus (GRI 302: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 38-40	
	302-1	Organisatsiooni sisene energiatarbimine	lk 39-40	Kajastatud elektri- ja soojusenergia kui peamised tarbitud energialiigid.
Jäätmed ja heitvesi (GRI 306: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 38-39	
	306-2	Jäätmete ja jäätmekäitlus	lk 38-39	Sorteeritud/sorteerimata jäätmed antakse üle jäätmekäitlusfirmadele, kes tagavad jäätmete taaskasutusse suunamise, põletamise vm nõuetekohase käitlemise. Taaskasutusse suunatud jäätmete osakaal on võetud jäätmekäitlusfirmadele üle antud sorteeritud jäätmete koguse põhjal.
Keskkonnanõuete täitmine (GRI 307: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 38	
	307-1	Keskkonnaseadustele ja -regulatsioonidele mittevastavused	lk 38	
Tarnijate keskkonnavalade hindamine (GRI 308: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 31-32	
	308-2	Negatiivne keskkonnamõju tarneahelas ja meetmed	lk 31-32	
Tööhõive (GRI 401: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 33-37	
	401-1	Värvatud ja lahkunud töötajad	lk 34	
	401-2	Hüved ja soodustused töötajatele	lk 35-36	Kajastatud läbi töötajatele mõeldud motivatsioonisüsteemi kirjeldamise.
	mitte-GRI	Praktikandid	lk 49	
	mitte-GRI	Töötajate haridustase	lk 34	
	mitte-GRI	Töötajate rahulolu ja tagasiside	lk 35	
Töötervishoid ja ohutus (GRI 403: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3, 403-1, 403-2, 403-7		lk 36	
	403-9	Tööõnnetused	lk 36	Andmed kajastatud sellise detailsusega nagu Kontserni ettevõtte olulisusest lähtudes koguvad. Kontserni ettevõtteid ei kaasa olulisel määral alltöövõtjaid.
Koolitus ja haridus (GRI 404: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 35-36	
	404-1	Koolitustunnid töötaja kohta	lk 35-36	Andmed kajastatud sellise detailsusega nagu Kontserni ettevõtte olulisusest lähtudes koguvad.
	404-3	Arengu- ja karjäärivestlustel osalenud töötajad	lk 36	Andmed kajastatud sellise detailsusega nagu Kontserni ettevõtte olulisusest lähtudes koguvad.
	mitte-GRI	Koolitustel osalenud töötajad	lk 36	
Mitmekesisus ja võrdsed võimalused (GRI 405: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 36	
	405-1	Juhtorganite ja kogu kollektiivi mitmekesisus	lk 34, 37, 47	Andmed kajastatud sellise detailsusega nagu Kontserni ettevõtte olulisusest lähtudes koguvad.
Mitte-diskrimineerimine (GRI 406: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 36	
	406-1	Diskrimineerimisjuhtumid ja meetmed	lk 36	

GRI standard	Number	Nimetus	Asukoht	Olulisemad lisaselgitused
Kohalikud kogukonnad (GRI 413: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 6-7, 49-50	
	413-1	Kogukonna kaasamisega, mõjuhinnanguga ja arenguprogrammidega seotud tegevused	lk 6-7, 49-50	Kontserni ettevõtted hindavad oma mõju ja planeerivad tegevusi kohalikes kogukondades jooksvalt igapäevatöö käigus (sh kogukonda mõjutavaid uuendusi ja otsuseid tehes, kogukonnalt saadud vastukaja ja ettepanekute kaudu), eraldi mõjuhindamisi läbi viidud ei ole.
Tarnijate sotsiaalne hindamine (GRI 414: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 31-32	
	414-1	Negatiivne sotsiaalne mõju tarneahelale ja meetmed	Lk 31	
Poliitikakujundamine (GRI 415: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 44	
	415-1	Poliitilised annetused	lk 44	
Klientide tervis ja ohutus (GRI 416: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 32	
	416-2	Toodete ja teenuste tervislikkuse ja ohutusega seotud mittevastavused	lk 32	
Sotsiaalmajanduslike nõuete täitmine (GRI 419: 2016)				
Juhtimisviis (GRI 103:2016)	103-1 kuni 103-3		lk 44	
	419-1	Sotsiaalmajanduslikele seadustele ja regulatsioonidele mittevastavused	lk 44	

Müügitulu jaotus tegevusalade lõikes

Tegevusala	EMTAK kood	Müügitulu (EUR)	Müügitulu %	Põhitegevusala
Enda või renditud kinnisvara üürileandmine ja käitus	68201	4654042	90.18%	Jah
Peakontorite tegevus	70101	506700	9.82%	Ei

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 6747400
Faks	+372 6747401
E-posti aadress	info.he@harjuelekter.com
Veebilehe aadress	www.harjuelekter.ee